

Д Е Р Ж С Т А Т
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ
У ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

ДОВКІЛЛЯ ЧЕРНІГІВЩИНИ – 2017

Статистичний збірник

**ЧЕРНІГІВ
2018**

Держстат
Головне управління статистики у Чернігівській області

Управління обробки даних економічної статистики
відділ обробки даних статистики сільського господарства
та навколишнього середовища

Відповідальна за випуск **Г. М. Зінич**

У збірнику вміщено дані про стан навколишнього природного середовища Чернігівщини за 2000–2017рр.

Розрахований на широке коло читачів.

- адреса: вул. Гонча, 37, м.Чернігів, 14000, Україна
- телефони: (462) 676-534, 774-925
- факс: (462) 675-082
- електронна пошта: post@chernivstat.gov.ua
- веб-сайт: www.chernivstat.gov.ua

Книжкова виставка-продаж (постійно діюча)

- адреса: вул. Гонча, 37, м.Чернігів, 14000, Україна
- телефон: (462) 676-423

ПЕРЕДМОВА

Статистичний збірник «Довкілля Чернігівщини – 2017» містить дані про стан навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, а також заходи щодо поліпшення екологічної ситуації області.

Наведена в збірнику інформація базується на системі показників державних статистичних спостережень підприємств, установ, організацій з питань статистики навколишнього середовища.

Сфера статистики природних ресурсів та охорони довкілля охоплює повітряний басейн, водні, земельні ресурси, лісовий фонд, а система статистичних показників включає надходження шкідливих речовин в атмосферне повітря, використання води та водовідведення, утворення та розміщення відходів у довкіллі, наявність та обсяги використання земельних, рослинних і тваринних ресурсів та витрати на охорону навколишнього середовища.

Статистичну інформацію в збірнику подано як за 2017 рік, так і в динаміці за 2000, 2010, 2013–2017 роки, загалом по області й у розрізі районів та видів економічної діяльності. Аналітичні та табличні матеріали доповнено графіками та діаграмами, методологічними поясненнями. Для порівняння розміщено матеріали про основні показники, що характеризують стан довкілля регіонів України.

З метою більш повної характеристики стану та охорони навколишнього природного середовища області в збірнику вміщується статистична інформація, отримана на підставі адміністративних даних Деснянського басейнового управління водних ресурсів, Головного управління Держгеокадастру у Чернігівській області та Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру.

Збірник підготовлений відділом обробки даних статистики сільського господарства та навколишнього середовища та відділом аналізу даних демографічної та соціальної статистики Головного управління статистики у Чернігівській області.

СКОРОЧЕННЯ В ЗБІРНИКУ

млн.	– мільйон
тис.	– тисяча
%	– відсоток
га	– гектар
грн	– гривня
км ²	– квадратний кілометр
м ³	– кубічний метр
т	– тонна
кг	– кілограм
р.	– рік
т.ін.	– таке інше

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ В ЗБІРНИКУ

Тире (–)	– явищ не було
Крапки (...)	– відомості відсутні
Нуль (0; 0,0)	– явища відбулися, але у вимірах, менших за ті, що можуть бути виражені використаними в таблиці розрядами
Символ (х)	– заповнення рубрики за характером побудови таблиці не має сенсу
“з них”, “у тому числі”	– наведено не всі доданки загальної суми

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Скорочення в збірнику. Умовні позначення в збірнику.....	4
Статистично-аналітичний огляд стану навколишнього природного середовища у 2017 році.....	10
1. Охорона атмосферного повітря.....	16
1.1. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря.....	17
1.2. Викиди основних забруднюючих речовин в атмосферне повітря.....	17
1.3. Динаміка викидів діоксиду сірки, оксидів азоту та оксиду вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення.....	18
1.4. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в розрахунку на 1 км ²	18
1.5. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в розрахунку на одну особу.....	18
1.6. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в містах обласного значення та районах.....	19
1.7. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в розрахунку на одну особу в містах обласного значення та районах.....	20
1.8. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в розрахунку на квадратний кілометр за містами обласного значення та районами.....	21
1.9. Викиди основних забруднюючих речовин і діоксиду вуглецю в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в містах обласного значення та районах у 2017 році.....	22
1.10. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в розрізі виробничих та технологічних процесів, технологічного устаткування (установок) у 2017 році.....	23
1.11. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення за видами економічної діяльності у 2017 році.....	25
1.12. Упровадження повітроохоронних заходів у 2017 році.....	26
2. Охорона та використання водних ресурсів.....	27
2.1. Основні показники використання й відведення води.....	29
2.2. Структура використання свіжої води у 2017 році.....	29
2.3. Забір води з природних водних об'єктів у містах обласного значення та районах.....	30
2.4. Забір води з підземних водних об'єктів у містах обласного значення та районах.....	31
2.5. Використання свіжої води в містах обласного значення та районах.....	32
2.6. Економія забору води за рахунок оборотного та повторно-послідовного водопостачання в містах обласного значення та районах.....	33
2.7. Загальне водовідведення в містах обласного значення та районах.....	34

2.8. Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти в містах обласного значення та районах.....	35
2.9. Потужність очисних споруд у містах обласного значення та районах....	36
3. Земельні ресурси та їх охорона.....	37
3.1. Земельний фонд області.....	39
3.2. Унесення мінеральних та органічних добрив під сільськогосподарські культури.....	40
3.3. Унесення мінеральних й органічних добрив під урожай 2017 року сільськогосподарськими підприємствами в містах обласного значення та районах.....	41
3.4. Проведення вапнування ґрунтів та площа, на якій застосовувалися засоби захисту рослин сільськогосподарськими підприємствами, у містах обласного значення та районах у 2017 році.....	42
4. Утворення та поводження з відходами.....	43
4.1. Основні показники утворення та поводження з відходами	44
4.2. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів за класами небезпеки.....	44
4.3. Утворення відходів за класами небезпеки.....	45
4.4. Основні показники поводження з відходами за класами небезпеки у 2017 році.....	45
4.5. Утворення та накопичення відходів за групами небезпечних складників.....	46
4.6. Утворення відходів у містах обласного значення та районах.....	51
4.7. Утворення відходів у розрахунку на одну особу в містах обласного значення та районах	52
4.8. Утворення відходів за категоріями матеріалів у 2017 році.....	53
4.9. Утворення відходів у містах обласного значення та районах у 2017 році.....	54
4.10. Утилізовано відходів у містах обласного значення та районах	55
4.11. Видалення відходів у спеціально відведені місця чи об'єкти в містах обласного значення та районах.....	56
4.12. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів у містах обласного значення та районах.....	57
4.13. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів у розрахунку на одну особу в містах обласного значення та районах.....	58
4.14. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів у розрахунку на квадратний кілометр у містах обласного значення та районах.....	59
5. Охорона та використання лісових ресурсів.....	60
5.1. Ліси та інші лісовкриті площі.....	62
5.2. Основні показники ведення лісового господарства.....	62
5.3. Темпи росту обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) лісового господарства.....	63
5.4. Заготівля ліквідної деревини за категоріями технічної придатності.....	63

5.5. Заготівля ліквідної деревини за сортиментом лісової продукції.....	64
5.6. Рубки та заготівля деревини за породним складом лісових насаджень у 2017 році.....	64
5.7. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) лісового господарства в містах обласного значення та районах.....	65
5.8. Площа рубок лісу та заходів у містах обласного значення та районах....	66
5.9. Площа рубок лісу та заходів лісогосподарської діяльності в містах обласного значення та районах у 2017 році.....	67
5.10. Заготівля ліквідної деревини в містах обласного значення та районах.....	68
5.11. Заготівля лісоматеріалів круглих у містах обласного значення та районах.....	69
5.12. Площа відтворення лісів у містах обласного значення та районах.....	70
5.13. Площа відтворення лісів шляхом садіння і висівання лісу в містах обласного значення та районах.....	71
5.14. Площа відтворення лісів.....	72
5.15. Лісові пожежі на території області.....	72
5.16. Лісові пожежі.....	73
5.17. Лісозахисні роботи в лісовому фонді.....	73
5.18. Структура загибелі лісових насаджень у 2017 році за причинами.....	74
5.19. Порушення лісового законодавства	74
6. Мисливське господарство.....	75
6.1. Основні показники ведення мисливського господарства.....	76
6.2. Площа угідь, охоплених мисливським упорядкуванням, у містах обласного значення та районах.....	77
6.3. Витрати на ведення мисливського господарства в містах обласного значення та районах.....	78
6.4. Витрати на охорону, відтворення та облік мисливських тварин, упорядкування мисливських угідь у містах обласного значення та районах.....	79
6.5. Загальна кількість копитних тварин	80
6.6. Загальна кількість хутрових звірів	80
6.7. Загальна кількість пернатої дичини.....	81
7. Витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі.....	82
7.1. Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища.....	83
7.2. Витрати на охорону навколишнього природного середовища.....	83
7.3. Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах.....	84
7.4. Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах.....	85
7.5. Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах	86
7.6. Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища у 2017 році.....	87

7.7. Витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами економічної діяльності у 2017 році.....	88
7.8. Витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення та поточні витрати на охорону природи.....	89
7.9. Екологічні платежі.....	90
7.10. Структура екологічного податку, пред'явленого підприємствам, організаціям, установам у 2017 році.....	90
7.11. Екологічні платежі, пред'явлені підприємствам, організаціям, установам за забруднення навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах	91
7.12. Екологічні платежі, фактично сплачені підприємствами, організаціями, установами за забруднення навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах	92
7.13. Екологічний податок та штрафні санкції за порушення природоохоронного законодавства, пред'явлені підприємствам, організаціям, установам в містах обласного значення та районах у 2017 році.....	93
7.14. Екологічний податок та штрафні санкції за порушення природоохоронного законодавства, фактично сплачені підприємствами, організаціями, установами в містах обласного значення та районах у 2017 році.....	94
8. Населення.....	95
8.1. Територія, щільність населення та кількість адміністративно-територіальних одиниць.....	96
8.2. Чисельність наявного населення в містах обласного значення та районах.....	97
8.3. Народжуваність, смертність та природний приріст (скорочення) населення.....	100
8.4. Розподіл померлих за статтю та віковими групами.....	101
8.5. Розподіл померлих за основними причинами смерті.....	102
9. Охорона здоров'я.....	103
9.1. Захворюваність населення області за класами хвороб.....	104
9.2. Захворюваність населення на злоякісні новоутворення в містах обласного значення та районах	106
9.3. Захворюваність населення на злоякісні новоутворення за окремими локалізаціями.....	107
10. Деякі міжрегіональні порівняння.....	108
10.1. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення за регіонами.....	109
10.2. Викиди діоксиду вуглецю від стаціонарних джерел забруднення за регіонами.....	110
10.3. Утворення відходів за регіонами.....	111
10.4. Поводження з відходами за регіонами у 2017 році.....	112
10.5. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) лісового господарства за регіонами.....	113
10.6. Заготівля ліквідної деревини за регіонами.....	114
10.7. Площа мисливських угідь за регіонами.....	115

10.8. Чисельність та добування окремих видів диких тварин у мисливських угіддях за регіонами, на території яких зареєстровані мисливські господарства, у 2017 році.....	116
10.9. Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища за регіонами.....	117
10.10. Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за регіонами.....	118

Статистично-аналітичний огляд стану навколишнього природного середовища у 2017 році

Однією з найактуальніших проблем розвитку суспільства є проблема стану та збереження навколишнього природного середовища, охорона й відновлення природних ресурсів. Виробнича діяльність, науково-технічний прогрес поряд із благами і комфортом для людей приносять і наростаюче забруднення навколишнього середовища, руйнацію й збіднення природних комплексів і ресурсів. Біосфера землі піддається наростаючому антропогенному впливу. Збереження та відновлення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – найважливіші завдання в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Основні показники техногенного навантаження на навколишнє природне середовище у 2000–2017 роках

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Викиди забруднюючих речовин у повітря ¹ , тис.т	64,2	96,7	91,0	87,4	73,3	37,1	31,6
Викиди діоксиду вуглецю ² , тис.т	...	2456,7	2403,0	2259,0	2031,1	1694,2	1627,8
Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, млн.м ³	32,3	18,8	17,0	19,0	5,0	6,3	13,9
Утворення відходів I–IV класів небезпеки ³ , тис.т	...	366,6	674,7	848,3	867,3	720,6	732,7
у тому числі I–III класів небезпеки	18,2	3,5	0,8	0,8	0,8	1,0	0,7
Витрати на охорону навколишнього природного середовища, млн.грн.	31,2	201,5	218,8	223,2	249,9	258,4	333,0

¹У 2000р. відображені викиди від стаціонарних джерел забруднення та автотранспорту, у 2010, 2013–2015рр. – від стаціонарних та пересувних джерел забруднення, у 2016, 2017рр. – від стаціонарних джерел забруднення.

²У 2010, 2013–2015рр. відображені викиди діоксиду вуглецю від стаціонарних та пересувних джерел забруднення, у 2016, 2017рр. – від стаціонарних джерел забруднення.

³До 2010р. відображені дані від економічної діяльності підприємств та організацій, з 2013р. – з урахуванням відходів, утворених у домогосподарствах.

В області в розрахунку на 1 квадратний кілометр її площі у 2017р. стаціонарними джерелами забруднення викинуто в атмосферу 1,0 т забруднюючих речовин та 51,0 т діоксиду вуглецю, який відноситься до парникових газів, скинуто 437,0 м³ забруднених зворотних вод, утворено 23,0 т відходів, у тому числі 23,4 кг відходів I–III класів небезпеки.

Атмосферне повітря. Протягом 2017р. від стаціонарних джерел забруднення в атмосферу надійшло 31,6 тис.т забруднюючих речовин, що на 5,5 тис.т (на 14,9%) менше, ніж у 2016р. Викиди метану та оксиду азоту, які належать до парникових газів, становили, відповідно, 10,1 тис.т та 29,3 т. Крім

цих речовин, в атмосферу було викинуто 1627,8 тис.т діоксиду вуглецю, який також впливає на зміну клімату.

На один квадратний кілометр території області в середньому потрапила 1 тонна шкідливих речовин, на 1 особу – 30,8 кг. Найбільшого антропогенного навантаження зазнали міста обласного значення, де викиди на 1 квадратний кілометр території значно перевищили середній рівень по області: у Чернігові – у 168,3 раза, Ніжині – у 23,5 раза, Прилуках – у 16,7 раза, Новгород-Сіверському – у 11,7 раза. У Варвинському районі обсяги викидів у розрахунку на одну особу перевищили середньообласний показник у 4,9 раза.

Порівняно з 2016р. збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферу відмічалось в 14 районах та м.Новгород-Сіверському, найбільше – у Чернігівському (в 1,7 раза) та Сновському (у 3 рази) районах. На підприємства м.Чернігова припадає 41,1% викинутих стаціонарними джерелами забруднюючих речовин.

Основними забруднювачами повітря області у 2017р. були підприємства – постачальники електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; сільського, лісового та рибного господарства (відповідно 37,8% та 33,2% шкідливих викидів).

З метою охорони атмосферного повітря та клімату підприємствами здійснено 10 природоохоронних заходів, на які було витрачено 1989,5 тис.грн. Упровадження заходів сприяло зменшенню надходжень небезпечних речовин у повітряний басейн на 17 т.

Водні ресурси. За даними Деснянського басейнового управління водних ресурсів у 2017р. з природних водних об'єктів області було забрано 105,1 млн.м³ води – на 13,6% менше, ніж у 2016р.

Водокористувачами спожито 93,0 млн.м³ прісної води, що на 14,8% менше попереднього року. Зокрема, на виробничі потреби підприємств у 2017р. припало 57,7% (53,7 млн.м³) усієї використаної води, на побутово-питні потреби – 29,5% (27,4 млн.м³), на сільськогосподарське водопостачання та інші потреби – 12,8% (11,9 млн.м³). Використання свіжої води зменшилося за рахунок зменшення її витрат на виробничі потреби.

Потреби промисловості задовольнялися також шляхом залучення води в оборотні і повторно-послідовні системи, за рахунок цього протягом 2017р. зекономлено 127,4 млн.м³ свіжої води.

Разом зі зменшенням використання у 2017р. води, зменшилося на 16% й загальне водовідведення та становило 78,9 млн.м³. У водойми скинуто 13,9 млн.м³ забруднених стоків, що у 2,2 раза більше, ніж у 2016р. Частка забруднених зворотних вод у загальному водовідведенні становила 17,6%. Наявна потужність очисних споруд (63,7 млн.м³) дозволила повністю очистити забруднені води.

СТАТИСТИЧНО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД
СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА У 2017 РОЦІ

Земельні ресурси. На початок 2018р., за даними Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, земельний фонд області складав 3190,3 тис.га і структурно розподілявся таким чином:

	Площа, тис.га	Частка в загальному фонді, %
Усього земель (територія)	3190,3	100,0
Землі сільськогосподарського призначення	2067,6	64,8
Ліси та лісовкриті площі	740,3	23,2
Забудовані землі	155,4	4,9
Землі під водою	68,0	2,1
Відкриті заболочені землі	129,7	4,1
Інші землі	29,3	0,9

Значна частка земельної площі – це сільськогосподарські угіддя, у структурі яких 68,8% (1422,3 тис.га) припадає на рілля.

У системі заходів щодо нарощування обсягів і підвищення врожайності сільськогосподарських культур, найважливішим елементом є застосування добрив. Під урожай 2017р. сільськогосподарськими підприємствами, крім малих, на площу 915,9 тис.га (89,1% посівних площ) унесено 142,8 тис.т мінеральних добрив (у поживних речовинах) – на 13,9% більше, ніж у попередньому році. У середньому на 1 га посівної площі внесено 139 кг добрив проти 129 кг у 2016р. Із загального обсягу мінеральних добрив 69,5% використано під культури зернові, 26,9% – під технічні, 2,2% – під кормові, 1,4% – під картоплю та культури овочеві. У структурі внесених мінеральних добрив найбільшу питому вагу займали азотні добрива (66,2%), на фосфатні та калійні припадало, відповідно, 16,1% та 17,7% загального обсягу.

Органічних добрив внесено 664,1 тис.т (на 8,8% більше обсягу 2016р.) на площі 18,4 тис.га, що складає лише 1,8% загальної площі посівів. Органіка переважно вносилося під зернові (39,5%) та кормові (50,4%) культури. У середньому на 1 га посівної площі внесено 0,6 т добрив – на рівні попереднього року.

Одним із важливих заходів підвищення продуктивності кислих ґрунтів є вапнування. Аграрними підприємствами, крім малих, у 2017р. проведено вапнування ґрунтів на площі 15,4 тис.га. У ґрунт унесено 43,1 тис.т вапняного борошна й інших вапнякових матеріалів, що у 2,1 раза більше, ніж у попередньому році. Засоби захисту сільськогосподарських рослин застосовано на площі 856,6 тис.га, у т.ч. пестициди – на 805,5 тис.га.

Відходи. Протягом 2017р. в області утворилося 732,7 тис.т відходів, що на 1,7% більше порівняно з 2016р., у т.ч. від економічної діяльності підприємств та організацій, які отримали дозволи на утворення відходів – 541,6 тис.т (на 6,9% більше), у домогосподарствах – 191,1 тис.т (на 10,7% менше). Із загального обсягу утворених відходів 732,0 тис.т становили відходи IV класу небезпеки, 296,7 т – III класу небезпеки, 352,4 т – II класу небезпеки, 96,4 т – I класу небезпеки.

Найбільше відходів утворилося в м.Чернігові (130,2 тис.т), Городнянському (112,4 тис.т) та Прилуцькому (198,3 тис.т) районах, сумарний обсяг яких складає 60,2% від загального обсягу утворених відходів.

Відходи I–III класів небезпеки становлять незначну частку від загальної кількості, проте саме вони створюють ризики для здоров'я і навколишнього середовища. У 2017р. сумарний обсяг утворення відходів I–III класів небезпеки від економічної діяльності підприємств та організацій міст Чернігів і Прилуки та Варвинського району становив 71,1% від загального обсягу таких відходів.

За категоріями матеріалів найбільшу питому вагу становили відходи рослинного походження (майже третину до всіх утворених).

Протягом року утилізовано 130,6 тис.т відходів, спалено для отримання енергії 11,7 тис.т. Переважна більшість утилізованих відходів за категоріями матеріалів – тваринні екскременти, сеча та гній. Обсяг їх утилізації становив 102,2 тис. т, або 78,2% від загального обсягу утилізації.

Порівняно з 2016р. загальний обсяг утилізації відходів збільшився на 25,3%. Більше половини обсягу утилізованих у 2017р. відходів припадає на підприємства Городнянського, Ічнянського та Чернігівського районів.

Загальний обсяг спалення відходів порівняно з 2016р. зменшився на 24,6%, у тому числі з метою їх теплової переробки у 2,5 раза та отримання енергії – на 24,6%.

Видалення відходів у спеціально відведені місця чи об'єкти у 2017р. залишається домінуючим методом поводження з відходами. Їх обсяг порівняно з 2016р. зменшився на 30,9%, відходів I–III класів небезпеки – збільшився у 2,7 раза.

Станом на 1 січня 2018р. загальний обсяг відходів, накопичених протягом експлуатації, у спеціально відведених місцях чи об'єктах підприємств області, які були активні протягом 2017р., становив 11234,3 тис.т відходів, з них 1,4 тис.т належать до I–III класів небезпеки, 11232,9 тис.т – до IV класу небезпеки.

На території міст Чернігів та Ніжин зберігається 88,5% обсягу накопичених в області відходів.

За 2017р. зібрано, отримано для утилізації та видалення 514,6 тис.т відходів, майже всі вони IV класу небезпеки. Від домогосподарств отримано 37,1% усіх отриманих зі сторони відходів, від виробничої сфери – 30,2%, від перевізників (збирачів) – 26,1%, від сфери послуг – 6,6%.

Лісові ресурси. Лісогосподарськими підприємствами у 2017р. реалізовано продукції (товарів, послуг) лісового господарства на суму 914,8 млн.грн, у т.ч. 875,8 млн.грн становила продукція лісозаготівель. Заготовлено 1564,1 тис.м³ ліквідної деревини, що на 9,5% менше, ніж у попередньому році. З неї 862,7 тис.м³, або 55,2%, становили лісоматеріали круглі та 701,4 тис.м³ (44,8%) – паливна деревина. Із загальної кількості паливної деревини заготовлено 432,8 тис.м³ дров для опалення (на 6,9% менше, ніж рік тому) та 268,6 тис.м³ дров'яної деревини для технологічних потреб (на

1,9% менше). Крім основної продукції лісового господарства, протягом року підприємствами заготовлено 25,1 тис.шт новорічних ялинок, 331,1 т деревних соків, 0,3 т сіна та 1,2 т лікарських рослин.

За рік від пошкоджень шкідливими комахами, хвороб лісу, впливу несприятливих погодних умов та лісових пожеж загинуло 164 га лісових насаджень. У лісах області було зафіксовано 70 випадків лісових пожеж, якими заподіяні збитки на суму 89,3 тис.грн.

Протягом 2017р. в області було зареєстровано 197 випадків незаконних рубок дерев і чагарників, внаслідок яких знищено або пошкоджено 1580 м³ деревини. Лісовому господарству заподіяно шкоду на суму майже 5,4 млн.грн.

З метою забезпечення відтворення вилучених запасів деревини, підвищення продуктивності лісів, запобігання ерозійним процесам, поліпшення навколишнього природного середовища на 4,6 тис.га земель лісового фонду протягом року було проведено відтворення лісів. Садіння та висівання лісу відбулося на 3,8 тис.га, природне поновлення – на 0,8 тис.га. У вкриті лісовою рослинністю землі в лісовому фонді переведено 2,8 тис.га лісових культур та 0,6 тис.га ділянок із природним поновленням.

Протягом 2017р. ліквідовано в результаті проведених заходів та зникло під впливом природних факторів 6,6 тис.га (у 2,7 раза менше попереднього року) осередків шкідників і хвороб лісу. На кінець року їх площа становила 66,5 тис.га (на 16,0% більше рівня попереднього року), з них 11,0 тис.га потребує негайних заходів боротьби.

Мисливське господарство. Практичною діяльністю по охороні, відтворенню і збереженню диких мисливських тварин займаються користувачі мисливських угідь – спеціалізовані мисливські господарства. На початок 2018р. в Чернігівській області діяло 55 мисливських господарств. В якості мисливських угідь ними використовувалося 2695,5 тис.га (84,5% земельного фонду області).

У 2017р. мисливський фонд області налічував 7 видів копитних тварин, 14 видів хутрових звірів та 20 видів птахів. Порівняно з попереднім роком кількість копитних тварин збільшилася на 663 і становила 12950 голів, хутрових звірів – на 1112 (72622 голови), пернатої дичини – зменшилася на 25922 (839088 голів).

У мисливських угіддях області мешкали 1127 лосів, 724 олені, 531 кабан, 10410 козуль, 46,3 тис. зайців, 7,5 тис. ондатр, 5,8 тис. бобрів, 2,9 тис. лисиць, 2,6 тис. куниць, 262,7 тис. качок, 121,0 тис. лисок, 149,5 тис. перепілок, 92,1 тис. куликів, 59,8 тис. курочок водяних та інші.

Частка добутих копитних тварин у загальній кількості тих, які мешкають у мисливських угіддях, становила 5,2%, хутрових звірів – 12,0%, пернатої дичини – 9,4%.

Загальні витрати на ведення мисливського господарства зросли порівняно з 2016р. на 29,6% і становили 26,1 млн.грн. На охорону, відтворення, облік

диких тварин та впорядкування мисливських угідь витрачено 29,2% усіх коштів.

У 2017р. в області діяло 9 розплідників зі штучного розведення копитних тварин та 1 – пернатої дичини. Загальне поголів'я копитних у розплідниках становило 254 голови, що на 24 голови менше, ніж у 2016р. Серед основного поголів'я були олені благородні (92 голови), олені плямисті (4 голови), лані (128 голів) та муфлони (30 голів). У розпліднику утримувалося 20 качок.

Витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічний податок. Протягом 2017р. на охорону навколишнього природного середовища підприємствами, організаціями та установами було витрачено 333,0 млн.грн (без ПДВ), що на 28,9% більше порівняно з 2016р. Із загальної кількості витрат на охорону навколишнього природного середовища 285,6 млн.грн, або 85,8% становлять поточні витрати, 47,4 млн.грн, або 14,2% – капітальні інвестиції, у тому числі 1,0 млн.грн – витрати на капітальний ремонт природоохоронного обладнання.

За рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів було освоєно 59,1% капітальних інвестицій і здійснено 4,4% поточних витрат. Основним джерелом фінансування поточних витрат на охорону довкілля, як і в попередні роки, були власні кошти підприємств та організацій – 95,6%.

Підприємствами, які зареєстровані в м.Чернігові було освоєно 89,3% капітальних інвестицій від сумарного обсягу по області (42,4 млн.грн). Біля 55% поточних витрат від загальної суми було здійснено підприємствами, які зареєстровані в м.Чернігові (100,9 млн.грн) та Корюківському районі (54,7 млн.грн).

У 2017р. підприємствам, організаціям та установам області за забруднення навколишнього природного середовища і порушення природоохоронного законодавства пред'явлено 16,4 млн.грн екологічних платежів, з них 16,2 млн.грн становить екологічний податок та 0,2 млн.грн – штрафні санкції за порушення природоохоронного законодавства. Більше половини суми екологічного податку області становлять платежі за розміщення відходів – 61,0%, викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин – 31,3%, скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти – 7,7%. Протягом 2017р. підприємствами, організаціями, установами області фактично сплачено 15,8 млн.грн екологічних платежів (з урахуванням погашення заборгованості за попередні роки), що становить 96,7% до пред'явлених.

Протягом 2017р. до підприємств, організацій, установ області надійшло 183,5 млн.грн за надання екологічних послуг та 48,5 млн.грн від продажу відходів і побічної продукції, отриманої при здійсненні природоохоронних заходів.

1. ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ

Атмосферне повітря – життєво важливий компонент навколишнього природного середовища, який являє собою природну суміш газів, що знаходиться за межами жилих, виробничих та інших приміщень.

Викиди – надходження в атмосферне повітря забруднюючих речовин або суміші таких речовин від стаціонарних та пересувних джерел забруднення.

Джерело викиду – об'єкт (підприємство, цех, агрегат, установка, транспортний засіб тощо), з якого надходить в атмосферне повітря забруднююча речовина або суміш таких речовин.

Стаціонарне джерело забруднення – нерухомий об'єкт, що зберігає свої просторові координати протягом певного часу та здійснює викиди забруднюючих речовин в атмосферу.

Пересувне джерело забруднення – транспортний засіб, рух якого супроводжується викидом в атмосферу забруднюючих речовин. Зокрема, автомобільний, залізничний, авіаційний, водний транспорт та виробнича техніка.

Забруднення атмосферного повітря – змінення складу і властивостей атмосферного повітря в результаті надходження або утворення в ньому фізичних, біологічних факторів і (або) хімічних сполук, що можуть несприятливо впливати на здоров'я людини та стан навколишнього природного середовища.

Забруднююча речовина – речовина хімічного або біологічного походження, що присутня або надходить в атмосферне повітря і може прямо або опосередковано справляти негативний вплив на здоров'я людини та стан навколишнього природного середовища.

Парникові гази – гази, які затримують інфрачервоне випромінювання земної поверхні, що призводить до глобального потепління на планеті. До основних парникових газів належать: діоксид вуглецю (CO_2), метан (CH_4), оксид азоту (N_2O), гідрофторвуглеці (ГФВ), перфторвуглеці (ПФВ) та гексафторид сірки (SF_6).

Охорона атмосферного повітря – система заходів, пов'язаних із збереженням, поліпшенням та відновленням стану атмосферного повітря, запобіганням та зниженням рівня його забруднення та впливу на нього хімічних сполук, фізичних та біологічних факторів.

1.1. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря

	2000	2010	2013	2014	2015	2016 ¹	2017 ¹
Викиди забруднюючих речовин, усього, т	64183	96725	91026	87371	73315	...	...
Стаціонарними джерелами	20164	47388	43678	41869	33909	37102	31574
Пересувними джерелами	44019	49337	47348	45502	39406	...	...
Крім того, викиди діоксиду вуглецю, усього, тис.т	...	2456,7	2403,0	2259,0	2031,1	...	...
Стаціонарними джерелами	...	1884,0	1799,5	1676,0	1517,6	1694,2	1627,8
Пересувними джерелами	...	572,7	603,5	583,0	513,5	...	...

¹ У цій та табл.1.2 розрахунки щодо викидів забруднюючих речовин пересувними джерелами забруднення не проводилися.

1.2. Викиди основних забруднюючих речовин в атмосферне повітря

	2000	2010	2013	2014	2015	2016 ¹	2017 ¹
Діоксид сірки	5058	12380	13348	12494	8782	...	...
Стаціонарними джерелами	4902	11897	12769	11917	8245	9986	6447
Пересувними джерелами	156	483	579	577	537	...	...
Оксиди азоту	5616	9369	9724	9282	8404	...	...
Стаціонарними джерелами	3107	4243	4137	3811	3421	3918	3656
Пересувними джерелами	2509	5126	5587	5471	4983	...	...
Оксид вуглецю	38852	39995	37764	36270	31513	...	...
Стаціонарними джерелами	4286	2576	2598	2566	2514	2643	2993
Пересувними джерелами	34566	37419	35166	33704	28999	...	...
Метан²	9589	18524	14474	13735	10756	...	...
Стаціонарними джерелами	2922	18372	14326	13590	10630	10851	10141
Пересувними джерелами	6667	152	148	145	126	...	...
Неметанові леткі органічні сполуки³	2050	7399	7016	7169	6156	...	...
Стаціонарними джерелами	2050	1727	1755	2165	1943	1851	1923
Пересувними джерелами	...	5672	5261	5004	4213	...	...
Сажа	171	510	629	620	590	...	...
Стаціонарними джерелами	50	27	26	21	46	68	61
Пересувними джерелами	121	483	603	599	544	...	...
Викиди забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення в розрахунку на одну особу, кг у тому числі	15,8	42,9	40,7	39,5	32,3	35,7	30,8
діоксиду сірки	3,8	10,8	11,9	11,2	7,8	9,6	6,3
оксидів азоту	2,4	3,8	3,9	3,6	3,3	3,8	3,6

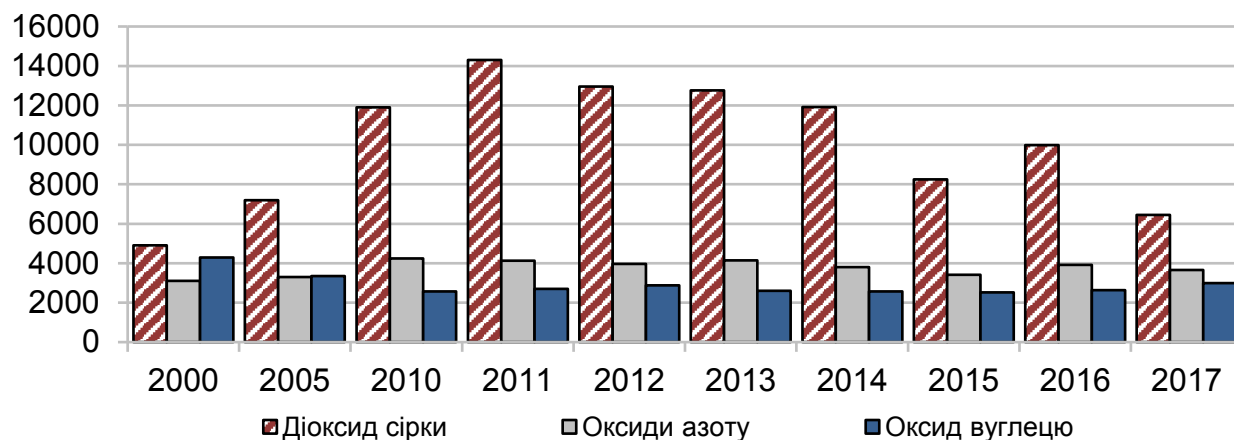
¹ Див. виноски до табл. 1.1.

² У 2000р. – вуглеводні.

³ У 2000р. – леткі органічні сполуки.

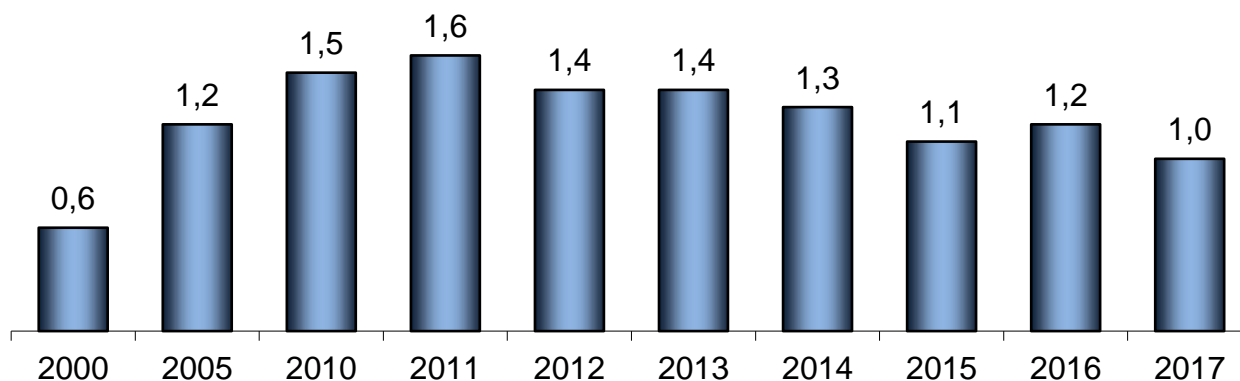
1.3. Динаміка викидів діоксиду сірки, оксидів азоту та оксиду вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення

(т)

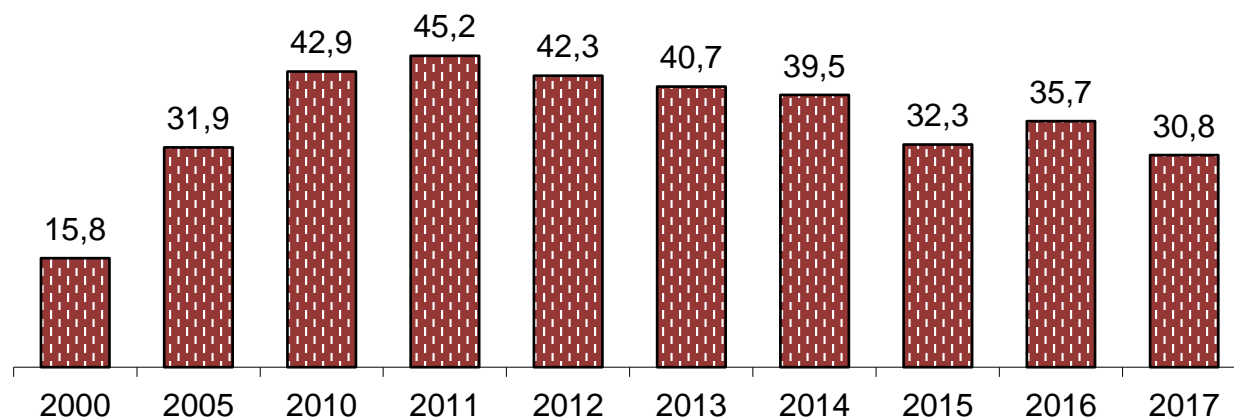
1.4. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в розрахунку на 1 км²

(т)

1.5. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в розрахунку на одну особу

(кг)

1.6. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в містах обласного значення та районах

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
<i>(т)</i>							
Чернігівська область	20164	47388	43678	41869	33909	37102	31574
м. Чернігів	8001	19815	21060	20027	15096	18542	12992
м. Ніжин	1199	1010	973	1103	1115	1147	999
м. Н.-Сіверський	...	...	...	92	123	171	209
м. Прилуки	470	536	834	807	707	719	712
райони							
Бахмацький	563	1988	1653	1527	1616	1300	1521
Бобровицький	398	619	603	475	380	357	341
Борзнянський	410	1199	914	1031	952	774	828
Варвинський	2957	2404	2314	2928	2595	2582	2411
Городнянський	97	938	784	612	711	627	704
Ічнянський	238	1465	1256	1162	1121	1168	1184
Козелецький	120	760	634	555	646	495	541
Коропський	88	536	445	432	490	435	423
Корюківський	640	1678	1552	1455	1265	1616	1743
Куликівський	39	695	799	794	819	790	655
Менський	322	1036	985	795	676	714	717
Ніжинський	123	428	377	335	406	176	163
Н.-Сіверський	177	591	488	370	355	331	310
Носівський	1838	2891	1454	1272	1108	1670	849
Прилуцький	94	1204	1051	903	921	882	930
Ріпкинський	252	598	360	534	468	395	378
Семенівський	232	628	570	558	543	516	552
Сновський	119	277	215	95	70	71	215
Сосницький	31	237	187	163	160	175	197
Срібнянський	21	461	462	427	545	413	459
Талалаївський	75	457	318	301	280	397	440
Чернігівський	1660	4937	3390	3116	741	639	1101

**1.7. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від
стаціонарних джерел забруднення в розрахунку на одну особу
в містах обласного значення та районах**

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
(кг)							
Чернігівська область	15,8	42,9	40,7	39,5	32,3	35,7	30,8
м. Чернігів	25,7	66,7	71,2	67,8	51,3	63,3	44,7
м. Ніжин	15,1	13,6	13,3	15,2	15,5	16,1	14,2
м. Н.-Сіверський	...	...	...	6,7	9,0	12,6	15,6
м. Прилуки	6,7	9,1	14,3	13,9	12,3	12,7	12,8
райони							
Бахмацький	9,6	41,2	35,5	33,2	35,5	29,0	34,4
Бобровицький	9,6	17,4	17,6	14,0	11,3	10,8	10,4
Борзнянський	9,2	33,8	27,3	31,4	29,6	24,5	26,6
Варвинський	143,5	137,4	137,5	176,0	158,0	159,4	151,4
Городнянський	2,5	30,4	26,5	21,0	24,8	22,1	25,1
Ічнянський	5,7	42,2	38,0	35,8	35,1	37,2	38,3
Козелецький	1,9	14,9	13,1	11,7	13,9	10,8	12,1
Коропський	2,7	20,5	18,1	17,9	20,6	18,7	18,5
Корюківський	18,6	57,9	55,6	52,7	46,3	59,9	65,5
Куликівський	1,8	36,6	44,5	45,0	47,4	46,6	39,3
Менський	7,0	26,2	25,9	21,2	18,3	19,7	20,2
Ніжинський	3,3	14,1	13,1	11,8	14,5	6,4	6,0
Н.-Сіверський	4,8	20,0	17,3	26,5	26,2	25,0	23,6
Носівський	48,2	91,3	47,7	42,4	37,4	57,1	29,4
Прилуцький	2,0	31,3	28,5	24,9	25,7	24,8	26,3
Ріпкинський	6,6	19,5	12,4	18,8	16,8	14,5	14,0
Семенівський	9,7	32,6	30,6	30,4	30,0	28,8	31,3
Сновський	3,7	10,8	8,7	3,9	2,9	3,0	9,2
Сосницький	1,2	11,4	9,5	8,5	8,4	9,4	10,8
Срібнянський	1,4	37,6	39,1	36,7	47,6	36,5	41,0
Талалаївський	4,4	32,1	23,2	22,3	21,1	30,4	34,5
Чернігівський	26,2	92,1	64,6	59,7	14,3	12,2	21,0

1.8. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в розрахунку на квадратний кілометр за містами обласного значення та районами

	<i>(т на км²)</i>						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	0,6	1,5	1,4	1,3	1,1	1,2	1,0
м.Чернігів	102,6	254,0	270,0	256,8	193,5	237,7	166,6
м.Ніжин	27,9	23,5	22,6	25,7	25,9	26,7	23,2
м.Н.-Сіверський	...	...	...	5,1	6,8	9,5	11,6
м.Прилуки	11,8	12,5	19,4	18,8	16,4	16,7	16,6
райони							
Бахмацький	0,4	1,3	1,1	1,0	1,1	0,9	1,0
Бобровицький	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,2
Борзнянський	0,3	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
Варвинський	5,0	4,1	3,9	5,0	4,4	4,4	4,1
Городнянський	0,1	0,6	0,5	0,4	0,5	0,4	0,4
Ічнянський	0,2	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,8
Козелецький	0,0	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Коропський	0,1	0,4	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3
Корюківський	0,4	1,2	1,1	1,0	0,9	1,1	1,2
Куликівський	0,0	0,7	0,8	0,8	0,9	0,8	0,7
Менський	0,2	0,8	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5
Ніжинський	0,1	0,3	0,2	0,2	0,3	0,1	0,1
Н.-Сіверський	0,1	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Носівський	1,6	2,5	1,3	1,1	1,0	1,4	0,7
Прилуцький	0,1	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5
Ріпкинський	0,1	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
Семенівський	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Сновський	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2
Сосницький	0,0	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Срібнянський	0,0	0,8	0,8	0,7	0,9	0,7	0,8
Талалаївський	0,1	0,7	0,5	0,5	0,4	0,6	0,7
Чернігівський	0,7	1,9	1,3	1,2	0,3	0,3	0,4

1.9. Викиди основних забруднюючих речовин і діоксиду вуглецю в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в містах обласного значення та районах у 2017 році

<i>(т)</i>								
	Усього	У тому числі						Крім того, діоксиду вуглецю, тис.т
		діоксиду сірки	оксидів азоту	оксиду вуглецю	метану	неметанових летких органічних сполук	сажі	
Чернігівська область	31574	6447	3656	2993	10141	1923	61	1627,8
м.Чернігів	12992	5963	2609	348	1206	176	6	1260,3
м.Ніжин	999	42	69	683	1	27	28	42,5
м.Н.-Сіверський	209	7	10	69	90	0	—	4,8
м.Прилуки	712	30	48	47	375	130	1	29,1
райони								
Бахмацький	1521	54	43	87	846	28	0	5,0
Бобровицький	341	0	26	26	157	3	8	17,3
Борзнянський	828	17	11	31	550	5	0	1,9
Варвинський	2411	4	405	196	506	1127	0	80,1
Городнянський	704	27	10	39	382	1	—	4,7
Ічнянський	1184	17	27	21	821	10	0	20,8
Козелецький	541	45	23	36	285	3	—	17,8
Коропський	423	6	5	23	291	2	—	0,9
Корюківський	1743	43	183	581	521	233	2	58,1
Куликівський	655	0	7	25	478	0	—	4,7
Менський	717	66	24	76	352	5	0	10,3
Ніжинський	163	3	7	79	34	15	—	4,4
Н.-Сіверський	310	10	1	9	216	—	—	0,0
Носівський	849	0	27	89	573	1	0	15,7
Прилуцький	930	8	49	82	427	123	8	20,9
Ріпкинський	378	7	16	35	230	5	0	3,5
Семенівський	552	31	15	81	299	1	—	4,8
Сновський	215	15	9	83	55	6	2	3,6
Сосницький	197	1	2	86	71	2	—	4,4
Срібнянський	459	2	2	5	346	—	0	0,7
Талалаївський	440	12	8	33	272	12	2	0,2
Чернігівський	1101	37	20	123	757	8	4	11,3

1.10. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в розрізі виробничих та технологічних процесів, технологічного устаткування (установок) у 2017 році

	Кількість підприємств, які мали викиди ¹	Обсяги викидів, т	Відсотків до загального підсумку	Викинуто в середньому одним підприємством, т
Усі виробничі та технологічні процеси, технологічне устаткування (установки)	508	31573,9	100,0	62,2
<i>Енергетика</i>	<i>277</i>	<i>15661,5</i>	<i>49,9</i>	<i>56,5</i>
процеси спалювання в енергетиці та переробній промисловості (стаціонарні джерела)	32	12240,8	39,0	382,5
електростанції загального використання	2	11107,7	35,4	5553,8
системи централізованого теплозабезпечення	28	402,9	1,3	14,4
нафтопереробні підприємства	1	729,6	2,3	729,6
видобуток вугілля, нафти/газу, компресори трубопроводів	1	0,6	0,0	0,6
непромислові установки для спалювання	197	1935,0	6,2	9,8
установки для спалювання на комерційних підприємствах та в установах	97	704,8	2,3	7,3
установки для спалювання в житлово-комунальному секторі	62	915,5	2,9	14,8
установки для спалювання в сільському та лісовому господарствах і в секторі культивування водяних організмів	41	314,7	1,0	7,7
спалювання в промисловості	90	1485,7	4,7	16,5
процеси спалювання в котлоагрегатах, газових турбінах і стаціонарних двигунах	38	718,4	2,3	18,9
безконтактні технологічні печі	1	0,1	0,0	0,1
контактні технологічні процеси	68	767,2	2,4	11,3
<i>Виробничі процеси (стаціонарні джерела)</i>	<i>154</i>	<i>2124,8</i>	<i>6,8</i>	<i>13,8</i>
технологічні процеси в нафтовій промисловості	2	939,3	3,0	469,7
технологічні процеси в чорній металургії та вугільній промисловості	1	0,3	0,0	0,3
технологічні процеси в кольоровій металургії	1	0,5	0,0	0,5
технологічні процеси в машинобудуванні, деревообробній, целюлозно-паперовій та харчовій промисловості, промисловості з виробництва напоїв та в інших секторах	151	1183,5	3,8	7,8
холодильні установки	3	1,2	0,0	0,4

Продовження табл. 1.10

	Кількість підприємств, які мали викиди ¹	Обсяги викидів, т	Відсотків до загального підсумку	Викинуто в середньому одним підприємством, т
<i>Видобуток і розподіл викопного палива та геотермальної енергії</i>	53	1657,7	5,2	31,3
видобуток та первинна обробка твердого викопного палива	4	198,0	0,6	49,5
видобуток, первинна обробка та завантаження рідкого викопного палива	4	533,9	1,7	133,5
розподіл рідкого палива (за винятком бензину)	5	100,6	0,3	20,1
розподіл бензину	32	77,5	0,2	2,4
мережі розподілу газу	10	747,7	2,4	74,8
<i>Використання розчинників та інших продуктів</i>	46	542,9	1,7	11,8
нанесення лакофарбового покриття	37	507,7	1,6	13,7
знежирення, хімічне очищення та електронне обладнання	2	0,7	0,0	0,3
виробництво або обробка хімічних продуктів	7	13,4	0,0	1,9
інші види використання розчинників та супутні види діяльності	4	21,1	0,1	5,3
використання гідрофторвуглецю, оксиду азоту, аміаку, перфторвуглецю, гексафториду сірки	1	0,0	0,0	0,0
<i>Обробка та видалення відходів</i>	8	1778,3	5,6	222,3
спалювання відходів	2	3,6	0,0	1,8
обробка інших відходів	6	1774,7	5,6	295,8
<i>Сільське і лісове господарство, землекористування та зміна лісової біомаси</i>	150	9808,7	30,8	65,4
виращування сільськогосподарських культур з використанням добрив (за винятком гною)	5	11,4	0,0	2,3
ентеральна (кишкова) ферментація	147	6484,0	20,4	44,1
прибирання, збереження та використання гною, а також органічних сполук	149	3313,3	10,4	22,2

¹ Дані по підсумкових кодах можуть не дорівнювати сумі складових тому, що одне й те ж саме підприємство може мати декілька виробничих та технологічних процесів, технологічного устаткування (установок).

1.11. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення за видами економічної діяльності у 2017 році

	Обсяги викидів			
	забруднюючих речовин		діоксиду вуглецю	
	т	відсотків до загального підсумку	тис.т	відсотків до загального підсумку
Усього	31574	100,0	1627,8	100,0
Сільське, лісове та рибне господарство	10493	33,2	37,9	2,3
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	2220	7,0	81,9	5,0
у тому числі добування сирової нафти та природного газу	2204	7,0	78,9	4,8
Переробна промисловість	2950	9,3	147,9	9,1
у тому числі				
виробництво харчових продуктів	537	1,7	64,6	4,0
виробництво паперу та паперових виробів	1118	3,5	43,8	2,7
виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	209	0,7	—	—
виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	133	0,4	9,5	0,6
виробництво інших транспортних засобів	563	1,8	0,5	0,0
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	11922	37,8	1285,0	79,0
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1182	3,7	5,4	0,3
Будівництво	46	0,2	—	—
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотransпортних засобів і мотоциклів	181	0,6	2,1	0,1
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1052	3,3	34,2	2,1
Інформація та телекомунікації; фінансова та страхова діяльність; операції з нерухомим майном; діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	113	0,4	17,5	1,1
Професійна, наукова та технічна діяльність; освіта	361	1,1	2,4	0,2
Державне управління і оборона; обов'язкове соціальне страхування	778	2,5	11,2	0,7
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	276	0,9	2,3	0,1

1.12. Упровадження повітроохоронних заходів у 2017 році

	Кількість заходів	Загальний обсяг витрат за кошторисною вартістю, тис.грн	Фактично витрачено з початку виконання заходів, тис.грн	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря після впровадження заходів, т	
				очікуване	фактичне
Усього	10	1987,8	1989,5	17,6	17,0
Удосконалення технологічних процесів (включаючи перехід на інші види палива, сировини тощо)	2	11,1	12,8	0,2	0,2
Будівництво і введення в дію нових газоочисних установок і споруд	1	300,0	300,0	0,0	0,0
Підвищення ефективності роботи існуючих очисних установок (включаючи їх модернізацію, реконструкцію і ремонт)	3	306,3	306,3	4,1	3,7
Інші заходи	4	1370,4	1370,4	13,3	13,1

2. ОХОРОНА ТА ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ

Інформацію розділу сформовано за даними Деснянського басейнового управління водних ресурсів.

Прісна вода – природна вода з низьким вмістом солей. Зазвичай вважається придатною для забору та очищення з метою отримання питної води.

Забір прісної води – вода, узята з будь-яких джерел (джерел поверхневих вод, таких як ріки, озера, водосховища або зливі опади і джерел підземних вод)назавжди або тимчасово. Включає забір води сферою водопостачання для розділу і прямий забір води для інших видів діяльності та для власних потреб.

Використання свіжої води – обсяг води забраної з природних джерел або отриманої з системи водопостачання інших водокористувачів, яка використовується для задоволення різних потреб водокористування. До складу водовикористання не включаються обсяги зворотного і послідовного (повторного) використання вод (за винятком води, що надійшла на відшкодування втрат у ці зворотні і послідовні водогосподарчі системи), а також колекторно-дренажні стоки.

Використання води для виробництва (за винятком потреб сільського господарства) – обсяг використаної води для технічних (технологічних) потреб промисловості, транспорту, будівництва та інших видів економічної діяльності, включаючи надходження свіжої води для поповнення систем оборотного водопостачання, а також обсяги води, яка використовувалась у ставковому господарстві.

Використання води для побутово-питних потреб – обсяг води, яка використовувалася для задоволення побутових і комунальних потреб населення (у тому числі на потреби працівників підприємств).

Використання води для зрошення – обсяг води, яка використана для зрошення сільськогосподарських угідь.

Використання води для сільськогосподарських потреб – обсяг води, яка використовується у сільському господарстві для задоволення всіх потреб, за виключенням зрошення.

Оборотне та повторно-послідовне водопостачання – обсяг економії забору свіжої води за рахунок застосування системи зворотного і повторного водопостачання, включаючи використання стічних та колекторно-дренажних

вод. До оборотного використання не відносять витрати води в системах комунального та виробничого теплопостачання.

Забруднені зворотні води – виробничі та побутові (комунальні) стоки (включаючи шахтні, рудникові, пластові, дренажні), а також залпові скиди, що надходять у поверхневі водні об'єкти без очищення або після недостатнього очищення і містять забруднюючі речовини в кількості, що призводить до порушення встановлених норм якості води в контрольному створі. До них не належать обсяги стоків, що надходять на поля фільтрації, в накопичувачі, на рельєф місцевості тощо.

Нормативно–очищені зворотні води – стоки, які пройшли очищення на відповідних спорудах та відведення яких після очищення у водні об'єкти не призводить до порушення встановлених норм якості води в контрольному створі або пункті водокористування.

Загальне водовідведення – обсяги води, скинутої у природні водні об'єкти та переданої іншим водокористувачам.

Скидання зворотних вод у поверхневі водні об'єкти – обсяги нормативно-чистих, нормативно-очищених і забруднених стоків (виробничих і комунальних), скинутих у водні об'єкти, що знаходяться на земній поверхні.

Потужність очисних споруд – це максимальний обсяг зворотних вод, які можна очистити на очисних спорудах на кінець звітного періоду.

Інформацію по м.Н.-Сіверському включено до показників Н.-Сіверського району.

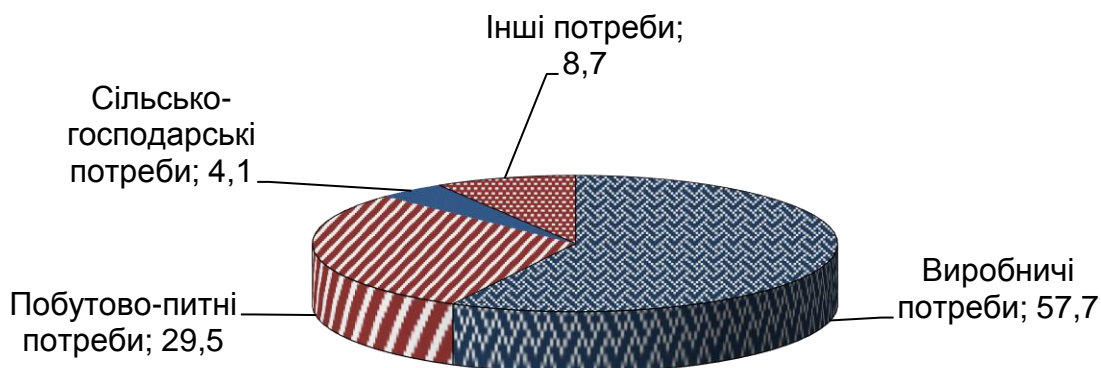
2.1. Основні показники використання й відведення води

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
(млн.м ³)							
Забір води з природних водних об'єктів, усього	134,8	156,8	170,1	156,2	119,1	121,6	105,1
у тому числі з підземних водних об'єктів	75,3	55,8	49,7	48,4	45,1	43,8	44,0
Використання свіжої води	122,0	142,4	156,3	142,4	105,9	109,1	93,0
у тому числі							
для виробництва	62,7	105,8	103,8	91,8	57,3	66,2	53,7
для побутово-питних потреб	47,7	31,2	30,6	29,8	27,4	27,1	27,4
для зрошення	–	0,04	0,06	0,05	0,2	0,1	0,2
для сільськогосподарських потреб	6,8	4,3	4,1	4,0	3,8	3,9	3,8
для ставково-рибного господарства	3,4	–	17,0	16,1	17,2	11,8	7,9
Оборотне та послідовне використання	177,2	145,2	146,2	147,9	124,9	137,3	127,4
Загальне водовідведення ¹	96,3	127,0	121,4	109,1	85,2	93,9	78,9
у тому числі							
у поверхневій водній об'єкті забруднених	87,1	119,2	114,0	100,7	78,0	86,8	71,6
з них без очищення	32,3	18,8	17,0	19,0	5,0	6,3	13,9
нормативно очищених	–	–	–	–	–	–	–
нормативно чистих без очистки	10,1	5,5	6,6	4,7	16,4	15,2	6,7
Скинуто стічних вод	44,7	94,9	90,4	77,0	56,6	65,3	51,0
Потужність очисних споруд	92,2	123,4	117,2	103,8	80,8	89,7	74,4
	60,4	74,0	65,6	64,3	63,8	64,0	63,7

¹У цій та табл. 2.7 – включає скиди стічних, шахтно-кар'єрних та колекторно-дренажних вод без транзиту та скиду в канали.

2.2. Структура використання свіжої води у 2017 році

(відсотків)

2.3. Забір води з природних водних об'єктів у містах обласного значення та районах

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	(млн.м ³) 2017
Чернігівська область	134,8	156,8	170,1	156,2	119,1	121,6	105,1
м.Чернігів	88,0	110,2	99,7	88,9	70,4	79,1	65,5
м.Ніжин	4,6	4,2	3,6	3,4	3,2	3,1	3,3
м.Прилуки	10,6	9,1	8,4	9,8	8,5	8,0	8,4
райони							
Бахмацький	1,3	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1
Бобровицький	0,9	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6
Борзнянський	0,8	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Варвинський	2,1	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4	1,4
Городнянський	0,7	0,8	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Ічнянський	3,2	1,2	4,3	4,5	2,7	2,0	1,2
Козелецький	2,4	2,0	1,5	1,3	1,6	1,7	1,6
Коропський	0,5	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
Корюківський	1,6	1,2	0,8	0,8	1,1	1,2	1,1
Куликівський	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5
Менський	1,1	1,3	1,4	1,1	1,0	0,9	0,9
Ніжинський	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Н.-Сіверський	2,6	1,8	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8
Носівський	0,8	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
Прилуцький	1,7	8,8	26,0	23,5	12,3	7,4	4,5
Ріпкинський	1,3	1,2	2,6	1,8	0,5	0,5	0,7
Семенівський	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5
Сновський	1,0	0,9	0,4	0,4	0,3	0,3	0,5
Сосницький	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3
Срібнянський	0,3	0,2	3,3	3,2	1,7	1,4	1,1
Талалаївський	0,3	0,2	2,4	2,1	1,2	1,3	1,3
Чернігівський	7,3	7,7	8,4	8,2	7,7	7,8	7,7

2.4. Забір води з підземних водних об'єктів у містах обласного значення та районах

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	(млн.м ³) 2017
Чернігівська область	75,3	55,8	49,7	48,4	45,1	43,8	44,0
м.Чернігів	39,8	27,6	23,9	22,1	20,3	19,4	18,5
м.Ніжин	4,6	4,2	3,6	3,4	3,2	3,1	3,3
м.Прилуки	10,4	9,1	8,4	9,8	8,5	8,0	8,4
райони							
Бахмацький	1,3	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1
Бобровицький	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6
Борзнянський	0,8	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Варвинський	1,1	0,7	0,6	0,7	0,6	0,7	0,8
Городнянський	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Ічнянський	1,0	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1	1,2
Козелецький	2,3	2,0	1,5	1,3	1,5	1,6	1,5
Коропський	0,5	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
Корюківський	1,2	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Куликівський	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5
Менський	1,0	1,3	1,4	1,1	1,0	0,9	0,9
Ніжинський	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Н.-Сіверський	1,2	1,1	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8
Носівський	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Прилуцький	1,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
Ріпкинський	1,3	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5	0,5
Семенівський	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Сновський	0,8	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
Сосницький	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3
Срібнянський	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
Талалаївський	0,3	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2
Чернігівський	2,0	0,8	0,9	0,7	0,8	0,8	0,8

2.5. Використання свіжої води в містах обласного значення та районах

	<i>(млн.м³)</i>						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	122,0	142,4	156,3	142,4	105,9	109,1	93,0
м. Чернігів	86,5	103,5	97,1	87,2	68,4	77,5	64,8
м. Ніжин	4,3	3,2	2,6	2,5	2,4	2,4	2,5
м. Прилуки	5,9	4,7	3,7	3,6	3,4	3,1	3,1
райони							
Бахмацький	1,2	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0
Бобровицький	0,9	0,6	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5
Борзнянський	0,8	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4
Варвинський	2,0	1,5	1,4	1,3	1,3	1,2	1,2
Городнянський	0,7	0,8	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5
Ічнянський	3,2	1,2	4,1	4,3	2,5	1,9	1,1
Козелецький	2,3	1,7	1,2	1,1	1,3	1,3	1,3
Коропський	0,5	0,3	0,4	0,4	0,2	0,3	0,3
Корюківський	1,2	1,1	0,8	0,8	1,0	1,1	1,0
Куликівський	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
Менський	0,9	1,3	1,3	1,1	0,9	0,8	0,9
Ніжинський	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Н.-Сіверський	2,5	1,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
Носівський	0,8	0,6	0,6	0,5	0,5	0,4	0,5
Прилуцький	1,7	8,7	23,5	21,2	10,0	5,1	2,2
Ріпкинський	1,3	1,1	2,5	1,8	0,4	0,4	0,6
Семенівський	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Сновський	0,9	0,8	0,3	0,3	0,2	0,3	0,5
Сосницький	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Срібнянський	0,3	0,2	3,2	3,1	1,6	1,3	1,0
Талалаївський	0,3	0,2	2,3	2,0	1,1	1,2	1,2
Чернігівський	2,1	6,7	7,3	7,1	6,7	6,7	6,6

2.6. Економія забору води за рахунок оборотного та повторно-послідовного водопостачання в містах обласного значення та районах

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	(тис.м ³) 2017
Чернігівська область	177217	145204	146158	147921	124907	137344	127427
м.Чернігів	70290	70760	75380	77670	50890	63145	78300
м.Ніжин	954	242	311	148	128	198	164
м.Прилуки	14280	8583	5866	8756	9390	8642	7952
райони							
Бахмацький	1159	4	—	—	—	1	1
Бобровицький	2481	126	168	146	73	73	233
Борзнянський	486	—	—	—	—	—	—
Варвинський	58540	51390	51570	49900	53510	55115	28320
Городнянський	43	84	45	45	45	—	6
Ічнянський	2054	700	700	700	700	700	700
Козелецький	424	313	104	33	—	—	—
Коропський	69	—	—	—	15	15	20
Корюківський	994	1584	1395	1474	874	977	3001
Куликівський	776	744	730	730	730	730	730
Менський	1920	2167	2160	2124	2123	2116	2117
Ніжинський	—	318	261	325	240	—	—
Н.-Сіверський	1671	1461	1411	1411	1418	1418	1361
Носівський	8026	3297	1370	—	—	—	—
Прилуцький	437	1118	1998	2595	3169	2666	2719
Ріпкинський	419	129	2678	1859	1597	1531	1765
Семенівський	147	6	5	5	5	5	5
Сновський	104	56	5	—	—	12	33
Сосницький	2	—	—	—	—	—	—
Срібнянський	1	1	—	—	—	—	—
Талалаївський	—	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	11940	2121	1	—	—	—	—

2.7. Загальне водовідведення в містах обласного значення та районах¹

	(тис.м ³)						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	96270	127012	121371	109115	85190	93907	78855
м.Чернігів	70134	97250	89500	81210	62654	70840	57910
м.Ніжин	3684	2006	2191	1862	1573	1548	1579
м.Прилуки	6481	5571	5821	6934	5885	5677	5916
райони							
Бахмацький	655	379	376	374	403	405	413
Бобровицький	595	320	218	199	200	144	185
Борзнянський	277	162	117	127	133	144	137
Варвинський	612	469	166	121	95	111	130
Городнянський	491	449	175	165	151	162	189
Ічнянський	2034	498	1785	1879	1506	487	471
Козелецький	1014	881	630	569	623	675	620
Коропський	188	73	214	208	82	85	78
Корюківський	1344	751	396	389	528	669	576
Куликівський	141	70	75	84	108	128	128
Менський	531	703	644	592	447	358	381
Ніжинський	84	69	71	62	72	67	73
Н.-Сіверський	1288	993	204	191	184	187	174
Носівський	269	307	145	109	87	75	84
Прилуцький	1063	8362	9390	4957	3384	4392	1506
Ріпкинський	570	593	739	141	133	150	153
Семенівський	127	110	95	95	101	93	86
Сновський	367	544	93	49	46	99	253
Сосницький	132	71	60	67	59	57	60
Срібнянський	66	37	1094	1315	45	1020	621
Талалаївський	75	37	504	870	416	17	851
Чернігівський	4048	6307	6668	6546	6275	6317	6281

¹ Див. виноски до табл. 2.1.

2.8. Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти в містах обласного значення та районах

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	(тис.м ³) 2017
Чернігівська область	32340	18852	16940	18977	4968	6272	13942
м.Чернігів	31420	18090	16110	18300	4259	5624	13188
м.Ніжин	—	—	—	—	—	—	79
м.Прилуки	—	71	—	—	—	—	—
райони							
Бахмацький	112	181	178	184	188	202	202
Бобровицький	—	—	153	1	—	—	—
Борзнянський	—	50	—	—	—	—	—
Варвинський	508	102	87	80	73	95	96
Городнянський	—	—	—	—	—	—	—
Ічнянський	—	—	253	234	304	249	234
Козелецький	45	30	50	49	22	23	47
Коропський	2	12	15	15	14	15	15
Корюківський	—	—	—	—	—	—	—
Куликівський	77	46	25	25	24	25	36
Менський	5	40	—	—	—	—	—
Ніжинський	—	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	143	136	—	8	—	—	4
Носівський	—	—	—	—	—	—	—
Прилуцький	20	42	23	38	35	—	—
Ріпкинський	—	—	—	—	—	—	—
Семенівський	—	—	—	—	—	—	—
Сновський	8	52	46	43	38	39	41
Сосницький	—	—	—	—	—	—	—
Срібнянський	—	—	—	—	—	—	—
Талалаївський	—	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	—	—	—	—	11	—	—

2.9. Потужність очисних споруд у містах обласного значення та районах

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	(тис.м ³) 2017
Чернігівська область	60435	74000	65574	64324	63788	64036	63719
м.Чернігів	35060	40760	34750	34750	34750	34750	34750
м.Ніжин	5250	5447	5447	5447	5447	5447	5447
м.Прилуки	4213	5826	5475	5475	5475	5490	5490
райони							
Бахмацький	1001	803	803	803	803	803	803
Бобровицький	770	770	770	770	783	783	783
Борзнянський	511	852	27	27	27	27	27
Варвинський	402	1095	219	219	219	219	264
Городнянський	949	418	365	364	369	380	234
Ічнянський	547	2002	2226	2226	2226	2226	2226
Козелецький	1980	2630	2150	2150	1807	1807	1807
Коропський	330	272	263	272	272	272	272
Корюківський	2302	2308	2308	2308	1971	2302	2302
Куликівський	292	292	372	372	372	226	372
Менський	1278	1356	1356	1435	1435	1436	1386
Ніжинський	—	23	23	23	77	78	78
Н.-Сіверський	332	709	672	672	709	681	681
Носівський	73	1238	1238	116	116	116	116
Прилуцький	1823	3742	3742	3742	3742	3742	3742
Ріпкинський	439	543	620	620	564	591	589
Семенівський	757	680	680	680	680	680	680
Сновський	992	511	511	263	263	320	320
Сосницький	—	219	219	219	219	219	219
Срібнянський	—	—	—	—	18	18	18
Талалаївський	—	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	1134	1504	1338	1371	1444	1423	1113

3. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ЇХ ОХОРОНА

Загальна земельна площа – площа поверхні суші разом із внутрішніми водами, які знаходяться в межах державного кордону.

Сільськогосподарські угіддя – земельні ділянки, які систематично використовують для одержання сільськогосподарської продукції. До їхнього складу входять рілля (включаючи чисті пари), перелоги, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища.

Рілля – земельні ділянки, які систематично обробляють і використовують під посіви сільськогосподарських культур, включаючи посіви багаторічних трав, а також чисті пари, площі парників і теплиць. До ділянок ріллі не належать сіножаті і пасовища, що розорані з метою їх докорінного поліпшення і використовуються постійно під трав'яними кормовими культурами для сінокосіння та випасання худоби, а також міжряддя садів, які використовуються під посіви.

Багаторічні насадження – сільськогосподарські угіддя, які використовуються під штучно створеними деревними, чагарниковими або трав'янистими багаторічними насадженнями, призначеними для отримання врожаю плодо-ягідних, технічних, лікарських культур, а також декоративного оформлення територій. До цих земель належать також землі під деревно-чагарниковою рослинністю, яку вирощують для реалізації квітів (троянд, жасмину та ін.), а також розсадники (за винятком лісових).

Сіножаті – сільськогосподарські угіддя, які систематично використовуються для сінокосіння.

Пасовища – сільськогосподарські угіддя, які систематично використовуються для випасання худоби.

Ліси та інші лісовкриті землі – земельні лісові ділянки та інші лісовкриті землі незалежно від того, на яких землях за основним цільовим призначенням вони розміщені. Ліси та інші лісовкриті землі не включають зелені насадження у межах населених пунктів (парки, сади, сквери, бульвари тощо), які не віднесені в установленому порядку до лісів та інших лісовкритих земель; господарські будівлі і двори, господарські шляхи і прогони на сільськогосподарських угіддях, болота, води, а також сільськогосподарські угіддя, які розміщені у таких лісах.

Забудовані землі – всі землі, що зайняті об'єктами промисловості, забудовані житловими будинками, дорогами, шахтами, відкритими розробками та будь-якими іншими спорудами, створеними для здійснення різних видів людської діяльності, включаючи території для їх обслуговування. До цієї категорії також включено деякі види відкритих земель (незабудованих земель), які тісно пов'язані з такою діяльністю, наприклад: звалища; землі, відведені під будівництво, зайняті поточним будівництвом. До цієї категорії не включені господарські будівлі та двори, господарські шляхи на сільськогосподарських землях, а також на

сільськогосподарських угіддях земель інших категорій (обліковані у відповідних показниках сільськогосподарських земель).

Посівна площа сільськогосподарських культур – частина ріллі або інших розораних угідь, яка фактично зайнята посівами: озимими, які посіяні восени минулого року та збереглися до закінчення весняної сівби, та ярими культурами під урожай поточного року.

Удобрена площа (фізична) – фізична площа, на якій фактично вносились добрива під посіви сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Вона розрахована як різниця між загальною уточненою посівною площею сільськогосподарських культур і площею тих ділянок, на яких зовсім не вносились добрива під урожай звітного року.

Унесення добрив на 1 га посівної площі – середній показник, який характеризує внесення в ґрунт добрив на одиницю посівної площі. Він розрахований як співвідношення загального обсягу внесених добрив до посівної площі.

Вапнування – внесення в ґрунт кальцію або магнію у вигляді карбонатів, оксидів або гідрокарбонатів для нейтралізації його кислотності.

Добрива – органічні й неорганічні речовини, які застосовують для поліпшення умов живлення культурних рослин з метою підвищення врожаю й поліпшення його якості. За складом речовин виділено мінеральні та органічні добрива, а також матеріали, що покращують властивості ґрунту (гіпс, вапно тощо).

Обсяг внесених добрив – кількість органічних, неорганічних та інших речовин, які внесені в ґрунт для поліпшення умов живлення і підвищення врожайності сільськогосподарських культур. Обсяг внесення мінеральних добрив у цілому та за видами (азотні, фосфорні, калійні) наведено у перерахунку на 100% поживних речовин, обсяг внесених органічних добрив (гній, різні компости, органо-мінеральні суміші, пташиний послід та ін.) – у натуральному вираженні.

Органічні добрива – добрива, отримані з тваринних продуктів та залишків рослин, що містять достатню кількість азоту.

Пестициди – токсичні речовини, їх сполуки або суміші речовин хімічного чи біологічного походження, призначені для знищення, регуляції та припинення розвитку шкідливих організмів, внаслідок діяльності яких вражаються рослини, тварини, люди і завдається шкоди матеріальним цінностям, а також гризунів, бур'янів, деревної, чагарникової рослинності, засмічуваних видів риб.

Поживна речовина – хімічна речовина в складі мінеральних добрив, яка необхідна для життя і росту рослини. Основними поживними речовинами є азот (N), фосфор (P) і калій (K).

3.1. Земельний фонд області

	<i>(на кінець року; тис.га)</i>						
	2000 ¹	2010 ¹	2013 ¹	2014 ¹	2015 ¹	2016 ²	2017 ²
Загальна земельна площа	3190,3	3190,3	3190,3	3190,3	3190,3	3190,3	3190,3
Сільськогосподарські угіддя	2106,8	2069,5	2068,4	2068,1	2067,5	2067,6	2067,6
рілля	1341,1	1409,6	1415,3	1416,7	1419,2	1421,0	1422,3
багаторічні насадження	25,1	24,4	24,5	24,5	24,5	24,6	24,6
сіножаті	334,0	308,1	307,1	306,7	306,1	306,2	305,6
пасовища	295,2	283,8	283,0	283,3	282,9	282,8	282,1
перелоги	111,4	43,6	38,5	36,9	34,8	33,0	33,0
Ліси та інші лісовкриті площі	712,2	738,1	739,4	739,5	740,5	740,3	740,3
Забудовані землі	100,8	99,8	99,9	100,1	100,3	155,4	155,4
Землі під водою	67,5	68,0	68,0	68,0	68,0	68,0	68,0
Відкриті заболочені землі	118,2	130,3	130,2	130,3	129,7	129,7	129,7
Інші землі	84,8	84,6	84,4	84,3	84,3	29,3	29,3

¹ За даними Головного управління Держгеокадастру у Чернігівській області.

² За даними Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру.

3.2. Унесення мінеральних та органічних добрив під сільськогосподарські культури¹

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Посівна площа, тис.га	900,4	774,9	934,0	906,9	959,5	969,7	1028,2
Мінеральні добрива (у поживних речовинах)							
Унесено під посіви сільськогосподарських культур, тис.ц	87,9	548,4	925,8	969,5	974,0	1253,5	1428,1
азотні	72,6	409,5	667,2	699,4	703,0	858,5	945,7
фосфорні	6,9	72,9	126,9	138,0	126,8	205,2	230,1
калійні	8,4	66,0	131,7	132,1	144,2	189,8	252,3
Удобрена площа, тис.га	124,6	507,3	778,9	782,1	829,6	860,0	915,9
Унесено, кг на 1 га							
посівної площі	10	71	99	107	102	129	139
удобреної площі	71	108	119	124	117	146	156
Органічні добрива							
Унесено під посіви сільськогосподарських культур, тис.т	1582,5	697,6	626,4	704,7	830,3	610,2	664,1
Удобрена площа, тис.га	35,8	22,7	41,9	23,5	24,8	22,9	18,4
Унесено т на 1 га							
посівної площі	1,8	0,9	0,7	0,8	0,9	0,6	0,6
удобреної площі	44	31	15	30	33	27	36

¹У цій та наступних таблицях(3.3, 3.4) інформацію наведено по сільськогосподарських підприємствах, які мають у власності та користуванні понад 100 гектарів сільськогосподарських угідь.

3.3. Унесення мінеральних й органічних добрив під урожай 2017 року сільськогосподарськими підприємствами¹ в містах обласного значення та районах

	Мінеральні добрива (у поживних речовинах), ц					Органічні добрива, т	
	усього	азотні	фосфорні	калійні	на 1 га посівної площі, кг	усього	на 1 га посівної площі, т
Чернігівська область	1428056	945660	230069	252327	139	664055	0,6
м.Ніжин	1556	858	345	353	70	12	–
м.Н.-Сіверський	20057	12403	2162	5492	157	914	0,1
м.Прилуки	550	330	110	110	42	–	–
райони							
Бахмацький	133521	88555	20377	24589	166	112394	1,4
Бобровицький	128203	100011	14920	13272	172	31715	0,4
Борзнянський	90712	59331	15460	15921	139	26819	0,4
Варвинський	61351	41397	9525	10429	166	24925	0,7
Городнянський	35795	23193	6674	5928	99	44162	1,2
Ічнянський	109305	77136	15909	16260	153	67950	1,0
Козелецький	62564	39501	11031	12032	119	25759	0,5
Коропський	44523	31603	6249	6671	132	21546	0,6
Корюківський	29303	17831	4934	6538	144	12785	0,6
Куликівський	31859	23493	3903	4463	101	30466	1,0
Менський	64053	36611	11953	15489	148	33090	0,8
Ніжинський	78360	49662	14207	14491	137	6578	0,1
Н.-Сіверський	30410	19264	5797	5349	108	13009	0,5
Носівський	78353	51292	14154	12907	156	13680	0,3
Прилуцький	124605	77507	22002	25096	135	21506	0,2
Ріпкинський	37664	22757	7089	7818	120	41525	1,3
Семенівський	17344	9919	3141	4284	58	21267	0,7
Сновський	29700	18772	4583	6345	127	6090	0,3
Сосницький	34673	19661	6876	8136	171	7363	0,4
Срібнянський	53423	36544	9323	7556	176	62234	2,0
Талалаївський	40331	26377	7104	6850	123	12130	0,4
Чернігівський	89841	61652	12241	15948	129	26136	0,4

¹ Див. виноски до табл. 3.2.

3.4. Проведення вапнування ґрунтів та площа, на якій застосовувалися засоби захисту рослин сільськогосподарськими підприємствами¹, у містах обласного значення та районах у 2017 році

	Вапнування ґрунтів		Площа, на якій застосовувались засоби захисту рослин, га	
	площа, га	унесено вапнякового борошна та інших вапнякових матеріалів, т	усього	у тому числі пестициди
Чернігівська область	15424	43091	856646	805549
м.Ніжин	—	—	1631	1631
м.Н.-Сіверський	—	—	12520	12520
м.Прилуки	—	—	1592	1592
райони				
Бахмацький	—	—	69364	69364
Бобровицький	5934	22235	67133	49847
Борзнянський	—	—	60338	60338
Варвинський	—	—	35159	32798
Городнянський	170	682	24045	21914
Ічнянський	—	—	65673	65673
Козелецький	20	20	23397	22621
Коропський	—	—	20058	20058
Корюківський	224	462	16342	15664
Куликівський	—	—	23821	23821
Менський	2096	8171	37831	37831
Ніжинський	—	—	48690	48690
Н.-Сіверський	—	—	24013	24013
Носівський	147	485	47175	47175
Прилуцький	740	3125	88550	72870
Ріпкинський	1903	2206	26853	19460
Семенівський	—	—	14479	14479
Сновський	—	—	19110	19110
Сосницький	—	—	15403	14519
Срібнянський	—	—	25574	25574
Талалаївський	—	—	27419	27419
Чернігівський	4190	5705	60476	56568

¹ Див. виноску до табл. 3.2.

4. УТВОРЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Відходи – будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворюються в процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості та не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення.

Небезпечні відходи – відходи, що мають такі фізичні, хімічні, біологічні чи інші небезпечні властивості, які створюють або можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища і здоров'я людини та які потребують спеціальних методів та засобів поводження з ними.

Поводження з відходами – дії, спрямовані на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцями видалення.

Видалення відходів – здійснення операцій з відходами, що не призводять до їх утилізації.

Утилізація відходів – використання відходів як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів.

Спалювання відходів – регулюємий процес спалення твердих, рідких чи газоподібних відходів при високих температурах.

Накопичено відходів у місцях видалення відходів – відходи, захороненні у спеціально відведених місцях чи об'єктах з початку їх експлуатації.

Спеціально відведені місця та об'єкти видалення – місця чи об'єкти остаточного розміщення відходів, на використання яких отримано дозвіл спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері поводження з відходами.

Відходи домогосподарств – відходи, що утворились у результаті власного кінцевого споживання товарів та послуг домашніми господарствами, які збираються та транспортуються до місць їх утилізації чи видалення виконавцями послуг із вивезення твердих побутових відходів.

4.1. Основні показники утворення та поводження з відходами

	(тис.т)						
	2010	2013	2014	2015	2016	2017	
						I-IV класу небезпеки	у тому числі I-III класу небезпеки
Утворено ¹	366,6	674,7	848,3	867,3	720,6	732,7	0,7
Отримано зі сторони	428,5	381,3	488,1	486,6	504,0	514,6	0,0
Утилізовано ²	83,2	233,4	107,3	133,5	104,3	130,6	0,2
Спалено, усього	11,2	8,2	8,6	11,2	15,6	11,7	–
спалено без отримання енергії	0,8	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	–
спалено з метою отримання енергії	10,4	8,1	8,4	11,2	15,6	11,7	–
Передано на сторону	424,2	444,6	426,2	473,1	396,3	453,6	0,5
Видалено в спеціально відведені місця або об'єкти	1027,9	325,9	396,3	376,2	418,4	289,1	0,2
Накопичено протягом експлуатації в місцях видалення відходів на кінець року ³	8883,2	9891,0	10184,5	10445,9	10930,8	11234,3	1,4

¹ У цій та таблицях (4.3–4.9) у 2010р. наведено дані від економічної діяльності підприємств та організацій, з 2013р. – з урахуванням відходів, утворених у домогосподарствах.

² У цій та таблицях (4.4, 4.10) у 2014–2017рр. – без оброблених (перероблених) відходів.

³ У цій та наступних таблицях (4.2, 4.4, 4.5, 4.12–4.14) до 2013р. включно наведено дані про загальний обсяг відходів на кінець року, які були постійно та тимчасово розміщені в спеціально відведених місцях чи об'єктах економічно активних підприємств і організацій.

4.2. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів за класами небезпеки

	(на кінець року; тис.т)					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Усього	8883,2	9891,0	10184,5	10445,9	10930,8	11234,3
I класу небезпеки	2,3	0,2	–	–	–	–
II класу небезпеки	0,2	0,1	–	–	–	–
III класу небезпеки	1,1	0,6	0,3	0,4	0,5	1,4
IV класу небезпеки	8879,6	9890,1	10184,2	10445,5	10930,3	11232,9

¹ Див. третю виноску до табл. 4.1.

4.3. Утворення відходів за класами небезпеки¹

	2010	2013	2014	2015	2016	2017
	<i>(тис.т)</i>					
Усього	366,6	674,7	848,3	867,3	720,6	732,7
I класу небезпеки	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1
II класу небезпеки	0,4	0,4	0,3	0,3	0,6	0,3
III класу небезпеки	2,9	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3
IV класу небезпеки	363,1	673,9	847,5	866,5	719,6	732,0

¹ Див. першу виноску до табл. 4.1.

4.4. Основні показники поводження з відходами за класами небезпеки у 2017 році

	Утворено ¹	Отримано зі сторони	Утилізовано ²	Спалено відходів	Передано на сторону	Видалено у спеціально відведені місця або об'єкти	Накопичено протягом експлуатації в місцях видалення відходів ³
	<i>(т)</i>						
Усього	732660,3	514593,7	130622,0	11744,6	453610,6	289106,5	11234336,6
I класу небезпеки	96,4	7,7	–	–	91,4	–	–
II класу небезпеки	352,4	36,4	185,0	–	273,6	–	–
III класу небезпеки	296,7	0,5	3,0	–	86,3	198,4	1356,7
IV класу небезпеки	731914,8	514549,1	130434,0	11744,6	453159,3	288908,1	11232979,9

¹ Див. першу виноску до табл. 4.1.

² Див. другу виноску до табл. 4.1.

³ Див. третю виноску до табл. 4.1.

4.5. Утворення та накопичення відходів за групами небезпечних складників

(т)						
	Утворено ¹			Накопичено протягом експлуатації в місцях видалення відходів ²		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Усього	867339,7	720585,9	732660,3	10445886,4	10930827,0	11234336,6
Відходи, що містять метали та їхні сполуки	6076,3	4205,9	11182,5	—	—	—
відходи, що містять алюміній та його сполуки	44,8	25,2	25,7	—	—	—
відходи, що містять вольфрам та його сполуки	0,0	0,0	0,0	—	—	—
відходи, що містять залізо та його сполуки	2925,7	1854,3	8553,0	—	—	—
відходи, що містять кадмій та його сполуки	0,2	—	0,3	—	—	—
відходи, що містять мідь та її сполуки	469,4	74,2	128,7	—	—	—
відходи, що містять нікель та його сполуки	0,0	0,0	0,0	—	—	—
відходи, що містять ртуть та її сполуки (у тому числі люмінесцентні лампи)	15,0	21,4	16,2	—	—	—
відходи, що містять свинець та його сполуки (у тому числі батареї акумуляторні)	67,6	74,1	66,7	—	—	—
відходи, що містять хром та його сполуки	2,5	202,4	—	—	—	—
інші відходи, що містять метали та їх сполуки	2551,1	1954,3	2391,9	—	—	—
Відходи, що містять неметали та їхні сполуки	0,0	0,0	0,0	—	—	—
відходи, що містять арсен та його сполуки	—	—	—	—	—	—
інші відходи, що містять кремній та його сполуки (за виключенням хлорсиланів і кремній органічних мономерів)	0,0	0,0	0,0	—	—	—
інші відходи, що містять неметали та їх сполуки	—	—	—	—	—	—

УТВОРЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Продовження табл. 4.5

	Утворено ¹			Накопичено протягом експлуатації в місцях видалення відходів ²		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Відходи, що містять корозійні речовини	0,0	—	0,0	—	—	—
відходи, що містять кислотні розчинники чи кислоти у твердому стані, відпрацьовані кислоти	0,0	—	0,0	—	—	—
відходи, що містять основні розчини чи основи у твердому стані, відпрацьовані основи, луги	—	—	—	—	—	—
відходи, що містять азбест, шифер некондиційний чи розламаний	—	—	—	—	—	—
Відходи виробництва та застосування органічної хімії, чи такі, що містять органічні сполуки інші	529,1	135,4	332,5	—	—	—
відходи, що містять формальдегід	—	—	—	—	—	—
відходи, що містять феноли та фенолові сполуки (у т.ч. хлорфеноли)	9,5	36,7	18,6	—	—	—
відходи, що містять галогеновані органічні розчинники	2,5	2,0	2,0	—	—	—
відходи, що містять органічні розчинники (за виключенням галогенованих розчинників)	0,0	0,1	0,3	—	—	—
відходи, що містять поліциклічні чи гетероциклічні ароматичні органічні сполуки	—	—	—	—	—	—
відходи, що містять поліхлоровані дифеніли, поліхлоровані терфеніли, поліхлоровані нафталіни, полібромовані дифеніли, у тому числі мастила	22,2	90,0	21,8	—	—	—
трансформаторні відходи оброблення металевих та пластмасових поверхонь включно з відходами гальванічного виробництва	—	—	—	—	—	—

УТВОРЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Продовження табл. 4.5

	Утворено ¹			Накопичено протягом експлуатації в місцях видалення відходів ²		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
відходи виробництва, приготування та використання чорнил, фарб, барвників, пігментів, лаків, оліфи, мастики, друкарської фарби та аналогічної продукції	7,8	3,8	16,5	—	—	—
відходи виробництва, виготовлення та використання синтетичних смол, каучуку, латексу, пластифікаторів, клеїв та інших зв'язувальних матеріалів	486,7	2,0	272,9	—	—	—
відходи виробництва, приготування та використання хімікатів та фотоматеріалів	0,1	0,2	0,2	—	—	—
відходи оброблення металевих та пластмасових поверхонь включно з відходами гальванічного виробництва	0,2	0,5	0,2	—	—	—
відходи, що містять бенз(а)пірен та інші поліароматичні вуглеводні	0,1	0,1	—	—	—	—
Відходи пестицидів і агрохімікатів, непридатні чи заборонені пестициди	2,9	2,3	31,1	—	—	—
відходи виробництва, приготування та використання пестицидів, непридатні та заборонені до використання не ідентифіковані пестициди	2,9	2,3	31,1	—	—	—
Відходи медичного, ветеринарного чи сільськогосподарського походження, фармацевтичної продукції та від лікування людей чи тварин	73879,6	111635,3	82397,3	30932,6	31236,9	3562,3

УТВОРЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Продовження табл. 4.5

	Утворено ¹			Накопичено протягом експлуатації в місцях видалення відходів ²		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
прилади медичного призначення, що не відповідають установленим вимогам, відповідним чином не маркировані, зіпсовані чи використані (у тому числі шприци, термометри, набори для діагностики аналізів, медичні інструменти тощо)	6,3	3,8	3,2	—	31236,9	—
відходи, що містять фармацевтичні чи ветеринарні сполуки та проміжні продукти їх виробництва	—	—	0,0	—	—	—
відходи, що містять інфекційні речовини	8,0	5,2	6,6	—	—	—
відходи сільськогосподарського виробництва (за виключенням пестицидів та отрутохімікатів, які прийшли в непридатність або заборонені для використання)	73865,3	111626,3	82387,5	30932,6	—	3562,3
Відпрацьовані нафтопродукти, продукти нафтопереробки	602,3	532,2	532,0	408,9	483,3	1356,7
нафтовідходи та нафтошлами	184,7	106,1	79,2	408,9	483,3	523,7
відходи, що містять відпрацьовані та непридатні до використання за їх первинним призначенням мінеральні масла, у тому числі масляні фільтри	176,9	184,5	188,6	—	—	—
відходи, що містять відпрацьовані мастильно-охолоджувальні рідини, масляно-водяні, вуглеводнево-водяні суміші й емульсії	47,3	59,8	90,5	—	—	—
відходи, забруднені нафтопродуктами – ґрунт, деревина, дрантя	193,4	181,8	173,7	—	—	833,0

УТВОРЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Продовження табл. 4.5

	Утворено ¹			Накопичено протягом експлуатації в місцях видалення відходів ²		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Відходи, що містять забруднений ґрунт, пісок, глину включно з відходами драгування	0,1	1922,0	0,1	3,1	3,1	3,1
відходи, що містять забруднений ґрунт, пісок, глину включно з відходами драгування	0,1	1922,0	0,1	3,1	3,1	3,1
Відходи пилогазоочишувальних споруд та установок	83598,8	105075,5	70514,7	3100703,7	3205593,3	3276014,7
відходи пилогазоочишувальних споруд та установок	83598,8	105075,5	70514,7	3100703,7	3205593,3	3276014,7
Відходи від очищення промислових та комунальних стічних вод	111502,1	109162,6	116485,7	198693,6	305809,0	414456,5
відходи від очищення промислових та комунальних стічних вод	111502,1	109162,6	116485,7	198693,6	305809,0	414456,5
Відходи, що містять тару з під хімічних речовин	0,6	0,6	0,6	—	—	—
відходи, що містять тару з під хімічних речовин, яка не має маркування або незворотну тару, що забруднена потенційно небезпечними речовинами (крім тари з під пакування пестицидів)	0,6	0,6	0,6	—	—	—
Залишки від операцій по видаленню промислових відходів	214,5	—	—	—	—	—
залишки від операцій по видаленню промислових відходів	214,5	—	—	—	—	—
Інші відходи, що мають небезпечні властивості	590933,4	387914,1	451183,8	7115144,5	7387701,4	7538943,3

¹ Див. першу виноску до табл. 4.1.

² Див. третю виноску до табл. 4.1.

4.6. Утворення відходів у містах обласного значення та районах¹

	(m)					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	366612,4	674689,2	848276,7	867339,7	720585,9	732660,3
м.Чернігів	137305,3	367964,1	350440,1	324522,5	205359,8	130223,2
м.Ніжин	11974,4	7219,4	10710,6	17872,2	34982,9	30947,1
м.Н.-Сіверський	...	...	–	3494,4	3691,7	3946,4
м.Прилуки	7859,6	38903,5	27643,2	34190,0	33905,6	37209,4
райони						
Бахмацький	2820,4	4433,0	4955,2	4134,4	4806,2	3979,7
Бобровицький	635,8	2106,8	1842,2	1857,0	3920,8	1140,0
Борзнянський	6656,1	10075,9	8583,0	5447,1	6416,9	6498,9
Варвинський	632,0	7810,4	41018,9	41701,6	2498,1	3038,3
Городнянський	591,6	4202,6	118296,9	84169,8	108269,9	112417,7
Ічнянський	961,0	755,7	1136,0	26637,2	23484,2	24289,4
Козелецький	5424,9	4674,6	2234,9	4038,9	4425,8	5399,8
Коропський	445,6	913,3	895,2	814,7	551,5	614,7
Корюківський	23303,6	14766,8	15840,3	13632,6	8051,9	13586,9
Куликівський	3152,1	3624,7	1766,5	5397,2	8731,2	15306,2
Менський	4188,0	16043,3	5374,8	6081,0	28583,3	21462,1
Ніжинський	28,2	115,5	166,1	115,7	126,7	208,9
Н.-Сіверський	4067,8	4794,4	4085,9	90,2	50,1	45,1
Носівський	2114,7	9016,6	3335,2	4433,7	3752,0	3447,0
Прилуцький	138959,8	138037,2	171617,0	215614,8	156325,9	198321,9
Ріпкинський	1592,3	2339,4	2023,4	9373,8	8483,6	16762,5
Семенівський	4931,6	12999,1	27677,6	28964,2	32433,0	38672,0
Сновський	1495,5	16422,1	14563,1	10911,0	10310,5	31088,5
Сосницький	26,6	1929,9	4792,8	6280,0	10369,2	9181,6
Срібнянський	976,2	569,1	863,0	956,8	888,2	1298,4
Талалаївський	2894,5	359,4	150,8	136,4	139,8	130,6
Чернігівський	3574,8	4612,4	28264,0	16472,5	20027,1	23444,0

¹ Див. першу виноску до табл. 4.1.

4.7. Утворення відходів у розрахунку на одну особу в містах обласного значення та районах¹

	(кг)					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	332,1	629,2	799,3	825,8	693,4	713,6
м. Чернігів	462,2	1243,6	1187,1	1102,3	701,2	448,2
м. Ніжин	161,4	98,8	147,4	247,8	489,6	438,6
м. Н.-Сіверський	...	...	—	254,9	271,8	294,5
м. Прилуки	133,2	666,9	476,9	595,3	598,0	667,5
райони						
Бахмацький	58,4	95,3	107,7	90,9	107,1	89,9
Бобровицький	17,9	61,4	54,2	55,3	118,2	34,9
Борзнянський	187,5	301,0	261,8	169,4	202,8	209,0
Варвинський	36,1	464,3	2465,5	2538,3	154,1	190,8
Городнянський	19,1	142,3	4066,7	2932,7	3817,8	4008,8
Ічнянський	27,7	22,8	35,0	834,5	747,5	784,9
Козелецький	106,6	96,6	47,1	86,7	96,8	120,7
Коропський	17,1	37,0	37,0	34,3	23,6	26,9
Корюківський	803,6	529,0	573,6	499,3	298,4	510,5
Куликівський	165,9	201,9	100,2	312,2	514,7	919,4
Менський	105,8	422,5	143,6	165,0	788,6	603,1
Ніжинський	0,9	4,0	5,9	4,2	4,6	7,7
Н.-Сіверський	137,4	170,5	147,6	6,7	3,8	3,4
Носівський	66,7	295,9	111,1	149,7	128,2	119,4
Прилуцький	3609,3	3745,7	4728,9	6022,6	4399,5	5598,7
Ріпкинський	51,9	80,7	71,3	337,1	310,6	622,2
Семенівський	256,9	697,3	1505,4	1599,2	1814,2	2191,3
Сновський	58,4	664,5	596,4	452,6	434,1	1331,0
Сосницький	1,3	98,0	248,3	331,2	555,5	501,5
Срібнянський	79,4	48,2	74,2	83,6	78,6	115,9
Талалаївський	203,8	26,2	11,2	10,3	10,7	10,2
Чернігівський	66,7	87,9	541,3	316,7	383,4	446,5

¹ Див. першу виноску до табл. 4.1.

4.8. Утворення відходів за категоріями матеріалів у 2017 році¹

	(т)		
	Обсяги утворення відходів		
	т	у % до 2016р.	відсотків до загального підсумку
Усього	732660,3	101,7	100,0
Використані розчинники	2,2	102,2	0,0
Відходи кислот, лугів чи солей	4,0	61,7	0,0
Відпрацьовані оливи	275,0	86,6	0,0
Хімічні відходи	12150,8	114,2	1,7
Осад промислових стоків	9959,3	177,6	1,4
Шлами та рідкі відходи очисних споруд	0,6	—	0,0
Відходи від медичної допомоги та біологічні	10,0	106,6	0,0
Відходи чорних металів	10930,2	278,9	1,5
Відходи кольорових металів	312,8	176,6	0,0
Змішані відходи чорних та кольорових металів	79,3	273,7	0,0
Скляні відходи	1283,3	55,1	0,2
Паперові та картонні відходи	6353,4	216,2	0,9
Гумові відходи	412,2	147,0	0,1
Пластикові відходи	481,8	135,9	0,1
Деревні відходи	33883,0	115,0	4,6
Текстильні відходи	95,1	106,1	0,0
Непридатне обладнання	20,0	73,1	0,0
Непридатні транспортні засоби	169,0	278,0	0,0
Відходи акумуляторів та батарей	80,2	108,1	0,0
Відходи тваринного походження та змішані харчові відходи	1892,7	48,2	0,3
Відходи рослинного походження	224535,0	118,9	30,6
Тваринні екскременти, сеча та гній	108066,2	103,2	14,8
Побутові та подібні відходи	107105,1	76,4	14,6
Змішані та недиференційовані матеріали	297,1	49,6	0,0
Залишки сортування	18219,7	13731,6	2,5
Звичайний осад	108507,4	108,0	14,8
Мінеральні відходи будівництва та знесення об'єктів, у тому числі змішані будівельні відходи	1069,8	1874,9	0,1
Відходи згоряння	77511,4	67,5	10,6
Інші мінеральні відходи	1451,8	127,3	0,2
Ґрунтові відходи	7501,9	80,7	1,0

¹ Див. першу виноску до табл. 4.1.

4.9. Утворення відходів у містах обласного значення та районах у 2017 році¹

		<i>(т)</i>			
	Усього	I класу небезпеки	II класу небезпеки	III класу небезпеки	IV класу небезпеки
Чернігівська область	732660,3	96,4	352,4	296,7	731914,8
м. Чернігів	130223,2	25,6	128,6	39,4	130029,6
м. Ніжин	30947,1	2,6	4,2	0,2	30940,1
м. Н.-Сіверський	3946,4	0,9	0,4	2,0	3943,1
м. Прилуки	37209,4	17,9	32,3	159,7	36999,5
райони					
Бахмацький	3979,7	15,6	0,4	15,6	3948,1
Бобровицький	1140,0	3,2	7,7	–	1129,1
Борзнянський	6498,9	0,2	–	0,0	6498,7
Варвинський	3038,3	9,9	62,3	54,2	2911,9
Городнянський	112417,7	0,3	0,2	0,0	112417,2
Ічнянський	24289,4	3,7	45,8	2,0	24237,9
Козелецький	5399,8	1,0	0,2	–	5398,6
Коропський	614,7	0,1	2,5	0,0	612,1
Корюківський	13586,9	6,1	1,6	14,1	13565,1
Куликівський	15306,2	0,7	5,0	2,8	15297,7
Менський	21462,1	0,6	0,7	0,3	21460,5
Ніжинський	208,9	0,1	0,0	–	208,8
Н.-Сіверський	45,1	–	0,1	–	45,0
Носівський	3447,0	1,1	0,5	0,9	3444,5
Прилуцький	198321,9	2,1	2,6	0,4	198316,8
Ріпкинський	16762,5	0,3	20,4	2,6	16739,2
Семенівський	38672,0	0,1	0,3	–	38671,6
Сновський	31088,5	0,2	0,1	0,3	31087,9
Сосницький	9181,6	0,1	–	–	9181,5
Срібнянський	1298,4	–	–	1,7	1296,7
Талалаївський	130,6	0,0	–	–	130,6
Чернігівський	23444,0	4,0	36,5	0,5	23403

¹ Див. першу виноску до табл. 4.1.

4.10. Утилізовано відходів у містах обласного значення та районах¹

	(т)					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	83198,1	233391,7	107312,2	133450,2	104251,0	130622,0
м.Чернігів	40101,0	47916,0	21048,6	24121,5	10482,2	8273,8
м.Ніжин	31,7	375,4	255,0	4104,5	5899,5	3079,1
м.Н.-Сіверський	...	...	—	48,1	44,9	40,7
м.Прилуки	633,7	297,0	1780,5	181,0	130,3	157,4
райони						
Бахмацький	1,5	288,6	1195,0	11,1	1,6	—
Бобровицький	0,2	164,4	—	—	—	—
Борзнянський	1081,6	164763,0	1050,0	—	—	—
Варвинський	92,0	649,4	43232,4	49292,1	113,8	239,4
Городнянський	0,2	0,1	—	—	22216,0	22643,0
Ічнянський	51,1	42,3	47,8	15292,5	13530,7	27955,2
Козелецький	2,8	0,6	0,2	0,3	0,2	0,2
Коропський	1,1	0,0	0,1	—	—	—
Корюківський	82,5	15,1	—	—	—	—
Куликівський	679,3	1575,2	675,4	4142,0	4404,0	4686,4
Менський	0,3	0,6	0,6	252,4	0,4	7180,1
Ніжинський	13,0	11,0	—	—	—	—
Н.-Сіверський	43,8	44,2	54,4	0,1	0,0	0,0
Носівський	0,2	0,1	2,3	0,6	—	—
Прилуцький	3,6	842,1	800,0	799,2	8022,5	7397,3
Ріпкинський	559,2	341,8	295,7	5793,8	3325,6	11062,8
Семенівський	36529,7	9503,8	8379,2	9793,3	11258,7	11271,4
Сновський	47,0	4675,0	—	—	—	—
Сосницький	0,1	—	3396,0	6133,0	8296,0	6663,0
Срібнянський	0,0	1,1	0,9	1,0	1,6	1,6
Талалаївський	0,0	0,0	—	—	—	—
Чернігівський	3242,5	1884,9	25098,1	13483,7	16523,0	19970,6

¹ Див. другу виноску до табл. 4.1.

4.11. Видалення відходів у спеціально відведені місця або об'єкти в містах обласного значення та районах

	2010	2013	2014	2015	2016	2017
	<i>(т)</i>					
Чернігівська область	1027877,2	325922,9	396276,9	376247,6	418430,3	289106,5
м. Чернігів	247239,6	235291,6	224325,8	206232,1	234907,2	200432,9
м. Ніжин	616376,7	24333,5	16416,9	15044,5	23987,2	23562,3
м. Н.-Сіверський	...	...	–	1446,0	854,0	835,0
м. Прилуки	967,7	21185,4	–	21843,1	20246,9	21411,2
райони						
Бахмацький	2598,8	4492,5	5293,6	4749,5	5369,8	5297,5
Бобровицький	117702,9	3331,7	3072,9	1924,0	230,8	1218,6
Борзнянський	5333,0	6874,0	5411,2	1004,1	994,0	1000,0
Варвинський	17,9	2059,3	33,4	147,7	74,4	40,4
Городнянський	5474,3	3670,8	118890,5	104110,8	104835,0	–
Ічнянський	–	702,5	1089,5	1084,5	1090,7	1088,1
Козелецький	109,3	3248,5	92,1	1681,1	781,1	802,3
Коропський	–	176,5	–	122,8	209,9	633,6
Корюківський	3111,5	4297,0	4474,3	4324,2	4810,9	5503,2
Куликівський	45,9	1035,9	1122,5	–	3031,3	11865,1
Менський	25033,3	4539,0	6119,6	3894,2	5733,5	4567,7
Ніжинський	–	–	–	–	–	–
Н.-Сіверський	116,1	1676,9	1124,0	–	–	–
Носівський	–	3413,0	4422,8	4176,3	5210,6	5131,9
Прилуцький	–	–	–	–	–	–
Ріпкинський	240,0	388,6	394,5	343,9	325,6	369,8
Семенівський	–	1476,8	922,0	1140,0	1356,5	1339,4
Сновський	–	1667,7	1261,2	1271,4	1236,5	1216,0
Сосницький	332,0	325,0	493,7	463,4	1734,8	1084,5
Срібнянський	–	59,7	–	131,5	115,6	448,5
Талалаївський	3177,7	562,0	170,0	160,0	150,0	155,0
Чернігівський	0,5	1115,0	1146,4	952,5	1144,0	1103,5

4.12. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів у містах обласного значення та районах¹

<i>(на кінець року; т)</i>						
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	8883231,8	9891021,1	10184515,4	10445886,4	10930827,0	11234336,6
м.Чернігів	7640395,9	8343337,0	8565695,4	8742099,6	9006980,7	9207280,3
м.Ніжин	624128,4	687429,5	703133,0	718177,4	708428,1	732364,2
м.Н.-Сіверський	...	...	–	26657,0	27511,0	28346,0
м.Прилуки	5046,5	44764,9	–	85897,2	106143,2	128228,4
райони						
Бахмацький	3762,3	104064,1	108536,7	113234,5	118616,2	123923,8
Бобровицький	117703,3	133590,5	136432,8	138356,8	138587,6	139805,6
Борзнянський	350996,9	207631,5	211958,7	119309,5	130532,5	128313,5
Варвинський	516,1	14667,0	314,7	409,0	483,3	523,7
Городнянський	5492,3	80224,3	198919,9	203210,2	308068,8	325549,8
Ічнянський	3913,2	7639,0	8708,0	9792,5	10680,7	11830,7
Козелецький	177,4	6878,6	–	1681,1	2530,8	3333,1
Коропський	4,0	385,7	–	875,8	1085,7	1719,3
Корюківський	46717,5	59043,4	32285,1	36676,5	41487,2	46984,3
Куликівський	1834,5	3579,4	4431,1	–	10125,1	21990,2
Менський	25047,9	62498,9	68611,4	72505,5	80168,0	84735,7
Ніжинський	4,4	0,5	–	–	–	20,0
Н.-Сіверський	247,5	24315,6	25211,0	–	–	–
Носівський	11,6	6265,1	10684,2	14849,5	20018,5	25234,8
Прилуцький	49,8	7251,0	–	–	–	–
Ріпкинський	683,5	1825,3	4998,4	5372,2	5728,1	6127,6
Семенівський	2390,9	9139,2	8156,6	9296,6	59847,0	61186,4
Сновський	121,5	3174,9	11843,5	13118,4	14355,5	15283,0
Сосницький	333,6	325,0	818,7	49702,2	51445,0	52536,7
Срібнянський	8,3	124,8	–	283,0	348,6	797,1
Талалаївський	53577,7	52655,7	52824,2	52984,2	53134,2	53289,2
Чернігівський	66,8	30210,2	30952,0	31397,7	34521,2	34933,2

¹ Див. третю виноску до табл. 4.1.

4.13. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів у розрахунку на одну особу в містах обласного значення та районах¹

	<i>(на кінець року; кг)</i>					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	8046,4	9224,0	9596,7	9945,4	10518,6	10941,7
м. Чернігів	25716,6	28198,4	29016,8	29693,5	30754,4	31692,4
м. Ніжин	8411,4	9407,2	9679,0	9958,4	9915,6	10379,0
м. Н.-Сіверський	...	...	–	1944,8	2025,6	2115,2
м. Прилуки	85,5	767,3	–	1495,5	1871,9	2300,4
райони						
Бахмацький	77,9	2236,2	2359,9	2490,8	2643,3	2798,2
Бобровицький	3306,3	3890,9	4016,9	4117,8	4179,2	4278,8
Борзнянський	9887,2	6202,8	6464,5	3710,2	4125,6	4126,8
Варвинський	29,5	871,9	18,9	24,9	29,8	32,9
Городнянський	177,7	2715,6	6838,3	7080,5	10863,2	11609,0
Ічнянський	112,8	230,9	268,0	306,8	340,0	382,3
Козелецький	3,5	142,1	–	36,1	55,4	74,5
Коропський	0,2	15,6	–	36,9	46,6	75,3
Корюківський	1610,9	2115,2	1169,2	1343,2	1537,3	1765,2
Куликівський	96,6	199,3	251,4	–	596,8	1320,9
Менський	632,5	1646,0	1833,1	1967,1	2211,8	2381,2
Ніжинський	0,1	0,0	–	–	–	0,7
Н.-Сіверський	8,4	864,9	910,7	–	–	–
Носівський	0,4	205,6	355,8	501,2	684,1	873,8
Прилуцький	1,3	196,8	0,0	–	–	–
Ріпкинський	22,3	63,0	176,1	193,2	209,7	227,5
Семенівський	124,5	490,3	443,7	513,3	3347,7	3467,0
Сновський	4,7	128,5	485,1	544,2	604,4	654,3
Сосницький	16,0	16,5	42,4	2620,9	2756,1	2869,8
Срібнянський	0,7	10,6	–	24,7	30,9	71,2
Талалаївський	3773,1	3842,6	3913,8	3985,9	4071,9	4175,0
Чернігівський	1,2	575,5	592,8	603,6	660,9	665,3

¹ Див. третю виноску до табл. 4.1.

4.14. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів у розрахунку на квадратний кілометр у містах обласного значення та районах¹

	<i>(на кінець року; т)</i>					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	278,4	310,0	319,2	327,4	342,6	352,1
м. Чернігів	97953,8	106965,9	109816,6	112078,2	115474,1	118042,1
м. Ніжин	14514,6	15986,7	16351,9	16701,8	16475,1	17031,7
м. Н.-Сіверський	...	...	–	1480,9	1528,4	1574,8
м. Прилуки	117,4	1041,0	–	1997,6	2468,4	2982,1
райони						
Бахмацький	2,5	69,9	72,9	76,1	79,7	83,3
Бобровицький	83,0	94,2	96,2	97,6	97,7	98,6
Борзнянський	218,3	129,1	131,8	74,2	81,2	79,8
Варвинський	0,9	24,9	0,5	0,7	0,8	0,9
Городнянський	3,5	51,2	127,0	129,8	196,7	207,9
Ічнянський	2,5	4,8	5,5	6,2	6,8	7,5
Козелецький	0,1	2,6	–	0,6	1,0	1,3
Коропський	0,0	0,3	–	0,7	0,8	1,3
Корюківський	32,8	41,5	22,7	25,8	29,1	33,0
Куликівський	1,9	3,8	4,7	–	10,7	23,3
Менський	18,2	45,4	49,9	52,7	58,3	61,6
Ніжинський	0,0	0,0	–	–	–	0,0
Н.-Сіверський	0,1	13,5	14,1	–	–	–
Носівський	0,0	5,4	9,3	12,9	17,4	21,9
Прилуцький	0,0	4,0	–	–	–	–
Ріпкинський	0,3	0,9	2,4	2,6	2,7	2,9
Семенівський	1,6	6,2	5,5	6,3	40,7	41,6
Сновський	0,1	2,5	9,2	10,2	11,2	11,9
Сосницький	0,4	0,4	0,9	54,3	56,2	57,4
Срібнянський	0,0	0,2	–	0,5	0,6	1,4
Талалаївський	84,6	83,2	83,5	83,7	83,9	84,2
Чернігівський	0,0	11,9	12,1	12,3	13,5	13,7

¹ Див. третю виноску до табл. 4.1.

5. ОХОРОНА ТА ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ

Ліси та інші лісовкриті площі – вкриті лісовою (деречною та чагарниковою) рослинністю землі та не вкриті лісовою рослинністю, але надані для потреб лісового господарства. Ліси та інші лісовкриті площі, які розміщені на землях інших категорій, також обліковано у цій категорії земель.

Вкриті лісовою рослинністю землі – лісові землі, на яких зростають зімкнуті деревостани.

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) лісового господарства визначають за ціною продажу відвантаженої за межі підприємства готової продукції лісового господарства (товарів, послуг), що зазначена в оформлених як підстава для розрахунків з покупцями (замовниками) документах, (уключаючи продукцію (товари, послуги) за бартерним контрактом), без урахування податку на додану вартість.

Заготівля деревини – вирубування стиглих деревостанів на спеціально виділеній ділянці лісу з метою отримання деревини, вирубування окремих насаджень із метою вирощування та охорони лісу, отримання деревини під час очищення лісу від захаращеності.

Рубки головного користування – це рубки стиглих деревостанів із метою заготівлі деревини.

Рубки формування й оздоровлення лісів та інші заходи – періодичні зруби в насадженнях частини дерев, чагарників, які проводять з початку створення насаджень до головної рубки з метою формування необхідного складу, форми насаджень та підвищення приросту.

Ліквідна деревина – загальний обсяг поваленої чи заготовленої іншим чином і вивезеної деревини, яка може бути використана з господарською метою.

Відтворення лісів – роботи щодо відновлення лісів на лісових ділянках, що були вкриті лісовою рослинністю (зруби, згарища тощо) та лісорозведення на землях лісгосподарського призначення, не вкритих лісовою рослинністю.

Посадка лісу – роботи по посадці сіянців, саджанців, живців та іншого садивного матеріалу на лісокультурних площах.

Посів лісу – посів насіння лісових культур на землях лісового фонду.

Природне поновлення лісу – сукупність заходів, що сприяють появі, збереженню підросту, молодняка найбільш цінних деревних порід (часткове розрихлювання ґрунту на зрубках, для забезпечення лісовідновлення в результаті нальоту насіння, збереження при рубках лісу підросту господарсько-цінних деревних порід тощо).

Ліквідна деревина – загальний обсяг поваленої чи заготовленої іншим чином і вивезеної деревини, яка може бути використана з господарською метою.

Паливна деревина – ліквідна деревина, що використовується як паливо в процесі приготування їжі, опалення чи виробництва енергії. Цей термін також включає деревину, що використовується для виробництва деревного вугілля, деревних пелет та інших агрегатів, деревну тріску, яка безпосередньо отримана в лісі з ліквідної деревини та підлягає використанню як паливо.

Площа лісових земель, пройдена пожежами – площа, на якій сталися пожежі в лісовому фонді, незалежно від виду пожеж, категорії, розміру площі пожеж і причин їхнього виникнення.

Захист лісів від шкідників і хвороб – забезпечується шляхом систематичного спостереження за станом лісів, своєчасного виявлення осередків шкідників і хвороб лісу, здійснення профілактики виникнення таких осередків, їх локалізації і ліквідації.

5.1. Ліси та інші лісовкриті площі

Площа, тис.га	740,3
у тому числі вкрита лісовою рослинністю	663,1

¹ За даними Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру на 1 січня 2018р.

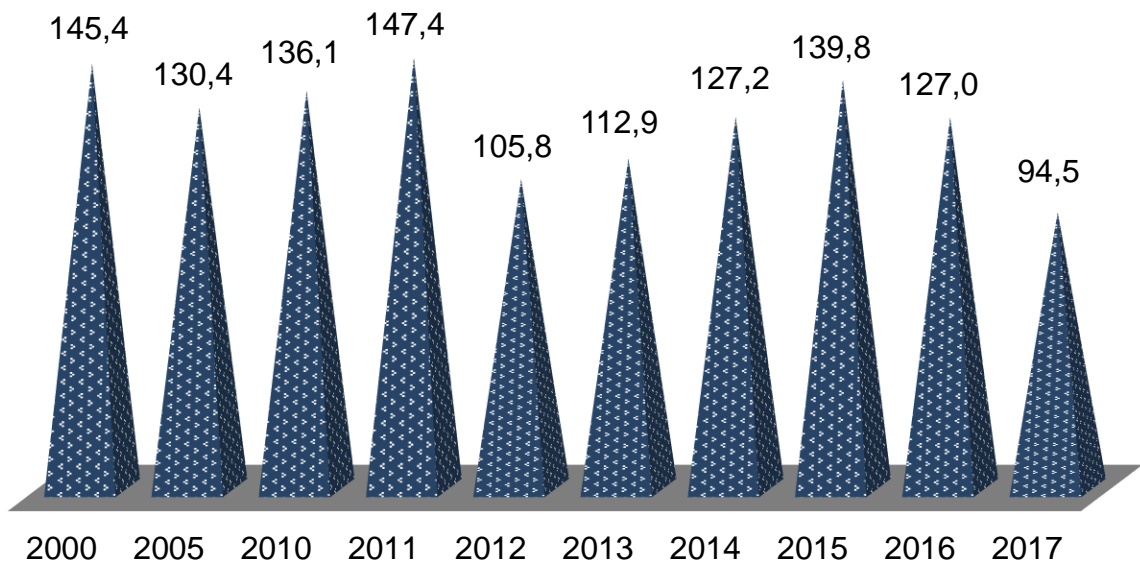
5.2. Основні показники ведення лісового господарства

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) лісового господарства, млн.грн	48,1	243,7	429,0	545,5	762,4	968,1	914,8
у тому числі продукції лісозаготівель	...	228,3	404,9	521,1	737,5	906,9	875,8
Заготівля ліквідної деревини, тис.м ³	938,0	1237,9	1461,9	1522,2	1575,0	1727,7	1564,1
від рубок головного користування	486,6	831,4	853,6	868,7	957,6	1014,6	1055,1
від рубок формування і оздоровлення лісів та інших заходів	451,4	406,5	608,3	653,5	617,4	713,1	509,0
Площа рубок лісу та заходів, тис.га	39,2	23,9	24,7	26,1	25,3	25,6	27,0
головного користування	...	2,8	3,0	3,1	3,3	3,4	3,6
формування і оздоровлення лісів та інших заходів	39,2	21,1	21,7	23,0	22,0	22,2	23,4
Площа відтворення лісів, тис.га	2,5	3,4	4,1	3,7	4,8	4,7	4,6
садіння й висівання лісу	1,9	2,6	3,3	3,0	4,0	4,0	3,8
природне поновлення	0,6	0,8	0,8	0,7	0,8	0,7	0,8
Площа переведення культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю землі, тис.га	2,2	3,3	4,3	4,2	4,5	3,4	3,4
у тому числі лісових культур	1,9	2,5	3,4	3,4	3,3	2,8	2,8
Залишки деревини на лісосіках ¹ , тис.м ³	13,8	63,5	148,1	144,2	115,4	97,2	96,0
Залишки неочищених площ, га	454	1214	739	434	1084	394	265

¹ До 2010р. включно – на 1 травня відповідного року, з 2013р. – на кінець року.

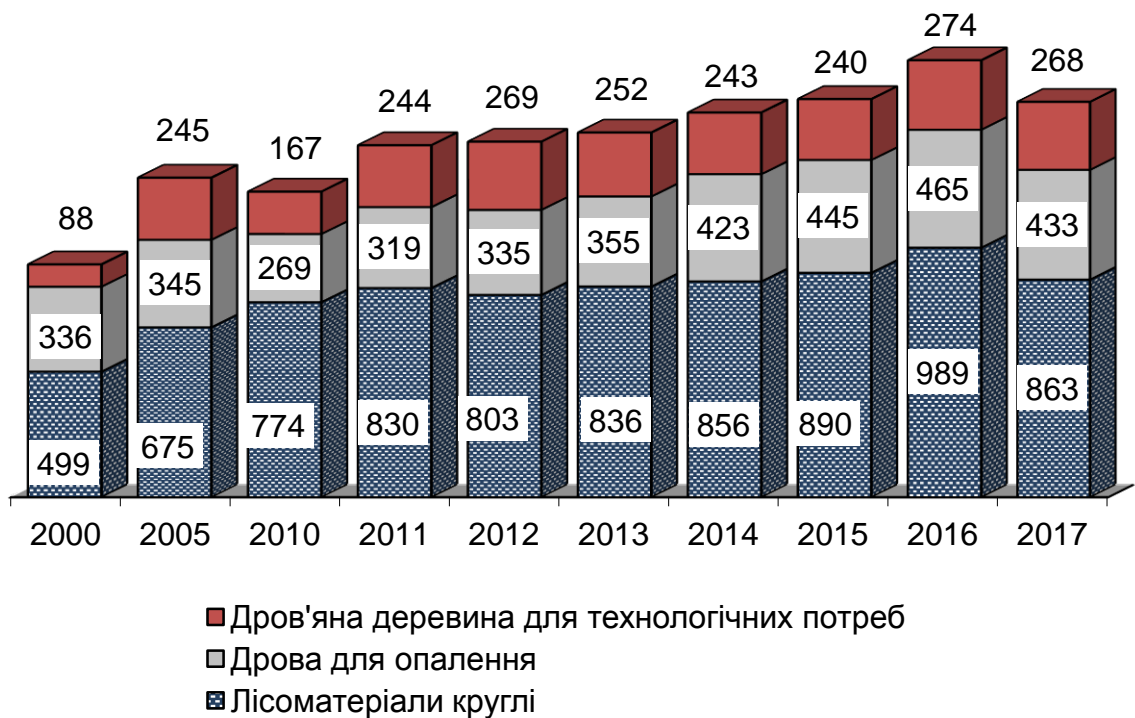
5.3. Темпи росту обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) лісового господарства

(відсотків до попереднього року)

5.4. Заготівля ліквідної деревини за категоріями технічної придатності

(тис.м³)

5.5. Заготівля ліквідної деревини за сортиментом лісової продукції

	(тис.м ³)						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Ліквідна деревина	938,0	1237,9	1461,9	1522,2	1575,0	1727,7	1564,1
Лісоматеріали круглі – усього	498,8	774,0	835,9	856,2	890,1	989,1	862,7
для виробництва пиломатеріалів і заготовок	326,9	604,2	699,7	722,4	745,9	825,5	711,3
клеєної фанери та шпону	16,7	54,5	60,7	62,8	72,6	78,0	84,3
целюлози і балансової деревини (круглої та колотої)	...	52,1	19,3	18,8	30,4	32,5	26,8
інші сортименти лісоматеріалів круглих	...	...	...	52,2	41,2	53,1	40,3
Паливна деревина у тому числі	439,2	463,9	626,0	666,0	684,9	738,6	701,4
дрова для опалення	335,6	269,0	355,2	423,2	444,7	464,8	432,8
дров'яна деревина для технологічних потреб	87,5	167,3	252,3	242,8	240,2	273,8	268,6

5.6. Рубки та заготівля деревини за породним складом лісових насаджень у 2017 році

	Площа рубок, га	Обсяг заготовленої деревини, тис.м ³	
		усього	у тому числі ліквідної деревини
Усього	26972	1766,4	1564,1
Сосна	21979	1346,8	1182,0
Ялина	898	13,0	10,6
Інші хвойні	–	–	–
Дуб	1540	77,5	64,6
Бук	–	–	–
Інші твердолистяні	833	22,8	20,0
Береза	1001	148,8	139,0
Осика	163	34,4	32,9
Вільха	525	119,4	111,8
Інші м'яколистяні	33	3,7	3,2
Інші деревні породи	–	–	–
Чагарники	–	–	–

5.7. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) лісового господарства¹ в містах обласного значення та районах

	(тис.грн)						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	48125,6	243702,9	428963,2	545530,6	762384,2	968118,9	914802,3
м. Чернігів	5338,2	18616,0	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
м. Ніжин	3742,0	18041,2	30054,2	35033,2	62574,7	75046,2	... ²
м. Н.-Сіверський	...	...	...	65022,7	90767,9	98347,8	58902,5
м. Прилуки	1900,6	7820,6	12594,0	13591,4	17581,6	23450,1	... ²
райони							
Бахмацький	816,9	531,7	1172,9	1443,0	1558,9	2084,1	... ²
Бобровицький	124,9	709,4	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Борзнянський	1170,3	9992,2	16250,5	18725,5	25589,6	32986,2	41383,8
Варвинський	11,5	218,3	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Городнянський	6452,7	25766,0	35054,7	50536,1	72945,3	84643,6	... ²
Ічнянський	212,0	1177,6	1770,4	1839,1	2685,4	2934,5	4768,7
Козелецький	1831,4	18686,1	31170,1	48535,4	56261,4	76835,9	87475,0
Коропський	80,8	3100,5	4772,3	5808,7	8116,2	6043,9	6369,9
Корюківський	7925,7	50336,7	80198,0	97165,7	131742,2	156150,8	161578,7
Куликівський	29,5	292,5	—	—	—	—	—
Менський	177,0	482,3	1812,0	3295,5	3563,8	5865,6	5494,4
Ніжинський	—	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	5258,4	21054,0	58369,0	5418,0	6950,8	5105,9	... ²
Носівський	43,8	351,4	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Прилуцький	97,8	—	—	—	—	—	—
Ріпкинський	7996,4	27701,8	44680,3	57811,5	80588,8	105918,9	111938,9
Семенівський	3170,5	23715,2	44863,4	52180,3	67956,4	96939,2	... ²
Сновський	58,9	1685,0	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Сосницький	67,5	1822,2	7751,5	8660,1	12803,5	12325,1	12517,3
Срібнянський	85,6	343,1	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Талалаївський	51,8	311,0	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Чернігівський	1481,4	10948,1	17352,2	25952,6	49140,5	78961,4	... ²

¹ У фактичних цінах.

² У цій та наступних таблицях (5.8–5.11) – дані вилучено з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

5.8. Площа рубок лісу та заходів у містах обласного значення та районах

	2010	2013	2014	2015	2016	2017
(га)						
Чернігівська область	23889	24702	26115	25251	25570	26972
м. Чернігів	942	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
м. Ніжин	1942	2300	2192	1926	1835	... ¹
м. Н.-Сіверський	...	...	2242	2072	2324	2160
м. Прилуки	1043	1160	887	1036	892	... ¹
райони						
Бахмацький	238	221	205	213	258	... ¹
Бобровицький	252	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Борзнянський	1881	1295	1713	1470	1215	1197
Варвинський	150	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Городнянський	1920	1343	1908	1398	1361	... ¹
Ічнянський	579	581	580	625	523	704
Козелецький	1179	2365	2374	2719	2662	3266
Коропський	525	671	846	634	601	655
Корюківський	3797	3271	3666	3280	3713	3627
Куликівський	35	—	—	—	—	—
Менський	112	133	125	124	105	74
Ніжинський	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	2149	2377	155	119	117	... ¹
Носівський	87	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Прилуцький	—	—	—	—	—	—
Ріпкинський	1504	1783	1860	1785	2114	2612
Семенівський	2767	1810	1999	2064	2351	... ¹
Сновський	1036	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Сосницький	621	790	971	894	587	533
Срібнянський	49	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Талалаївський	132	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Чернігівський	949	1599	1666	1779	1796	... ¹

¹ Див. другу виноску до табл. 5.7.

5.9. Площа рубок лісу та заходів лісогосподарської діяльності в містах обласного значення та районах у 2017 році

(за)

	Площа рубок лісу та заходів	Рубки головного користування	Рубки формування і оздоровлення лісів та інші заходи, пов'язані з веденням лісового господарства		Інші заходи, не пов'язані з веденням лісового господарства
			усього	у тому числі рубки догляду	
Чернігівська область	26972	3547	23337	5182	88
м. Чернігів	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
м. Ніжин	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	—
м. Н.-Сіверський	2160	255	1905	361	—
м. Прилуки	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	—
райони					
Бахмацький	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	—
Бобровицький	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	—
Борзнянський	1197	238	959	132	—
Варвинський	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Городнянський	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Ічнянський	704	25	678	15	1
Козелецький	3266	317	2898	584	51
Коропський	655	66	588	20	1
Корюківський	3627	717	2909	774	1
Куликівський	—	—	—	—	—
Менський	74	21	53	15	—
Ніжинський	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	—
Носівський	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	—
Прилуцький	—	—	—	—	—
Ріпкинський	2612	356	2250	812	6
Семенівський	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Сновський	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	—
Сосницький	533	83	449	32	1
Срібнянський	... ¹	... ¹	... ¹	—	—
Талалаївський	... ¹	—	... ¹	—	—
Чернігівський	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	—

¹ Див. другу виноску до табл. 5.7.

5.10. Заготівля ліквідної деревини в містах обласного значення та районах

	(тис.м ³)						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	938,0	1237,9	1461,9	1522,2	1575,0	1727,7	1564,1
м. Чернігів	70,9	76,9	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
м. Ніжин	72,4	79,8	92,5	92,6	100,2	105,4	... ¹
м. Н.-Сіверський	...	...	...	159,4	151,1	150,2	127,6
м. Прилуки	28,5	32,5	37,9	37,2	35,3	38,3	... ¹
райони							
Бахмацький	8,4	5,7	5,1	5,9	5,9	7,1	... ¹
Бобровицький	4,3	6,1	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Борзнянський	37,9	51,3	55,4	58,4	60,5	70,3	65,3
Варвинський	0,7	1,9	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Городнянський	76,3	110,3	107,7	119,6	121,9	124,9	... ¹
Ічнянський	7,4	14,7	13,1	12,3	14,2	12,1	16,3
Козелецький	78,1	113,7	156,9	155,4	173,2	181,4	167,2
Коропський	15,6	25,0	29,9	32,4	33,3	34,2	34,9
Корюківський	161,7	220,6	254,0	252,0	259,7	285,2	277,4
Куликівський	0,9	2,3	—	—	—	—	—
Менський	5,4	9,1	8,5	19,4	16,8	20,4	9,4
Ніжинський	5,5	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	83,1	122,3	176,9	16,0	17,9	14,7	... ¹
Носівський	2,5	4,4	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Прилуцький	1,3	—	—	—	—	—	—
Ріпкинський	112,2	111,7	128,5	138,0	142,8	157,4	160,5
Семенівський	78,6	104,0	136,3	125,3	124,7	139,6	... ¹
Сновський	13,1	40,1	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Сосницький	18,7	25,3	29,8	32,1	36,7	35,3	25,9
Срібнянський	1,7	3,3	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Талалаївський	1,3	2,0	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Чернігівський	51,5	74,9	82,7	96,8	118,5	143,6	... ¹

¹ Див. другу виноску до табл. 5.7.

5.11. Заготівля лісоматеріалів круглих у містах обласного значення та районах

	<i>(тис.м³)</i>						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	498,8	774,0	835,9	856,2	890,1	989,1	862,7
м. Чернігів	37,6	47,0	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
м. Ніжин	31,9	39,3	42,0	41,0	43,4	46,5	... ¹
м. Н.-Сіверський	...	...	...	93,6	96,2	85,8	69,3
м. Прилуки	13,1	17,7	15,6	15,9	12,9	18,2	... ¹
райони							
Бахмацький	2,2	2,2	1,8	2,1	2,2	3,0	... ¹
Бобровицький	1,9	2,9	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Борзнянський	16,4	29,9	28,6	28,9	30,3	40,1	35,6
Варвинський	0,7	0,5	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Городнянський	43,7	80,4	65,3	73,7	77,0	83,0	... ¹
Ічнянський	4,0	4,0	2,6	3,2	3,6	3,2	4,6
Козелецький	44,1	64,3	81,1	85,0	87,2	94,1	84,4
Коропський	7,9	14,1	15,8	16,2	19,6	19,6	17,3
Корюківський	79,2	147,3	147,8	147,0	163,5	176,3	171,4
Куликівський	0,5	0,8	—	—	—	—	—
Менський	3,5	3,2	2,9	5,7	5,0	8,7	3,5
Ніжинський	1,5	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	49,0	82,4	109,3	8,7	9,4	8,6	... ¹
Носівський	1,2	1,4	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Прилуцький	0,8	—	—	—	—	—	—
Ріпкинський	75,3	84,1	97,9	100,6	99,0	109,6	103,2
Семенівський	42,6	76,3	87,6	74,0	73,9	89,7	... ¹
Сновський	4,9	17,5	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Сосницький	7,9	11,9	12,1	12,0	15,4	15,9	11,4
Срібнянський	1,2	0,4	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Талалаївський	0,8	0,4	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Чернігівський	26,9	46,0	50,3	58,7	67,6	75,8	... ¹

¹ Див. другу виноску до табл. 5.7.

5.12. Площа відтворення лісів у містах обласного значення та районах

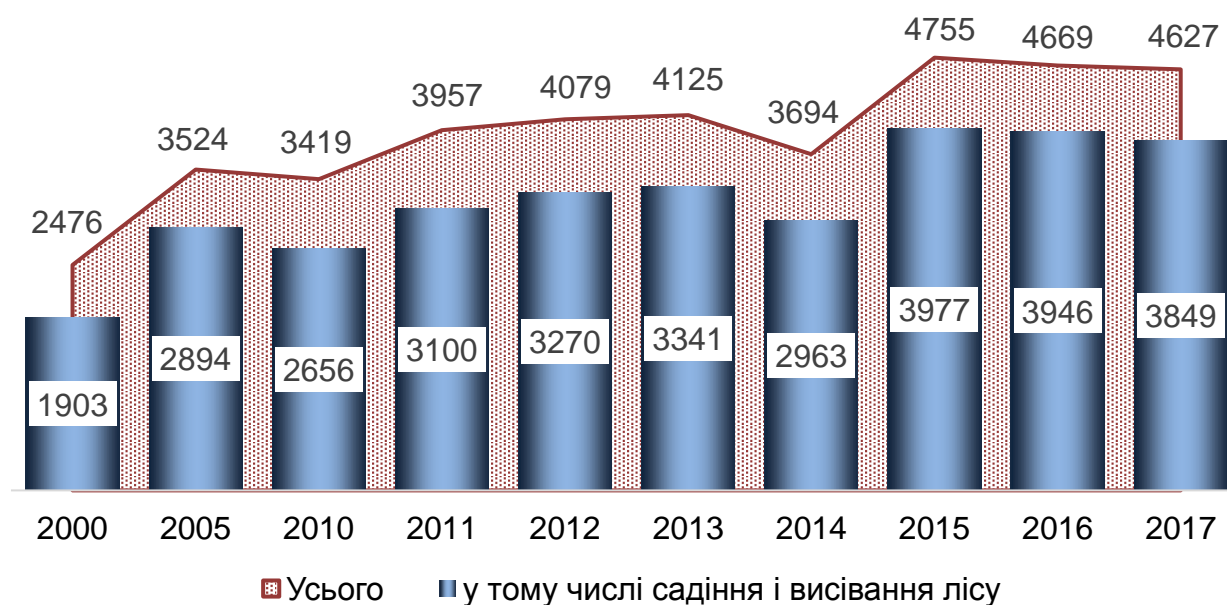
	<i>(га)</i>						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	2476	3419	4125	3694	4755	4669	4627
м. Чернігів	203	206	224	205	327	311	264
м. Ніжин	298	286	276	262	342	309	298
м. Н.-Сіверський	...	...	...	489	400	399	374
м. Прилуки	60	124	88	119	103	114	87
райони							
Бахмацький	7	31	26	16	13	20	10
Бобровицький	15	16	39	50	32	34	93
Борзнянський	94	128	162	173	239	234	238
Варвинський	–	3	9	5	7	3	16
Городнянський	265	292	344	275	311	323	310
Ічнянський	74	30	34	28	27	33	27
Козелецький	171	363	415	341	629	636	511
Коропський	37	49	48	70	69	85	83
Корюківський	388	561	632	590	778	739	781
Куликівський	14	–	–	–	–	–	–
Менський	15	23	38	23	56	70	46
Н.-Сіверський	130	275	538	35	34	28	27
Носівський	10	29	37	19	24	35	37
Ріпкинський	380	387	424	237	487	365	420
Семенівський	138	252	328	342	310	325	270
Сновський	12	138	152	168	184	192	151
Сосницький	27	57	95	86	95	108	129
Срібнянський	–	14	8	3	3	5	2
Талалаївський	9	5	2	1	1	2	–
Чернігівський	129	150	206	157	284	299	453

5.13. Площа відтворення лісів шляхом садіння і висівання лісу в містах обласного значення та районах

	(га)						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	1903	2656	3341	2963	3977	3946	3849
м.Чернігів	167	176	206	190	312	299	253
м.Ніжин	177	174	198	226	292	276	249
м.Н.-Сіверський	...	...		397	336	341	305
м.Прилуки	46	124	84	108	97	95	80
райони							
Бахмацький	7	7	8	7	5	8	10
Бобровицький	–	7	33	40	26	26	83
Борзнянський	63	106	135	136	190	193	215
Варвинський	–	3	3	–	3	1	2
Городнянський	198	226	272	216	243	280	260
Ічнянський	16	27	32	17	15	20	20
Козелецький	141	296	360	283	559	573	456
Коропський	27	17	25	28	30	45	44
Корюківський	327	455	524	499	666	613	643
Куликівський	4	–	–	–	–	–	–
Менський	14	9	15	9	35	40	30
Н.-Сіверський	100	212	473	29	28	25	25
Носівський	5	17	13	15	14	16	26
Ріпкинський	343	335	345	182	419	312	355
Семенівський	114	227	281	289	270	292	236
Сновський	12	81	101	129	144	141	103
Сосницький	27	33	65	57	61	80	74
Срібнянський	–	7	3	1	–	3	–
Талалаївський	7	2	2	1	1	2	–
Чернігівський	108	115	163	104	231	265	380

5.14. Площа відтворення лісів

(га)

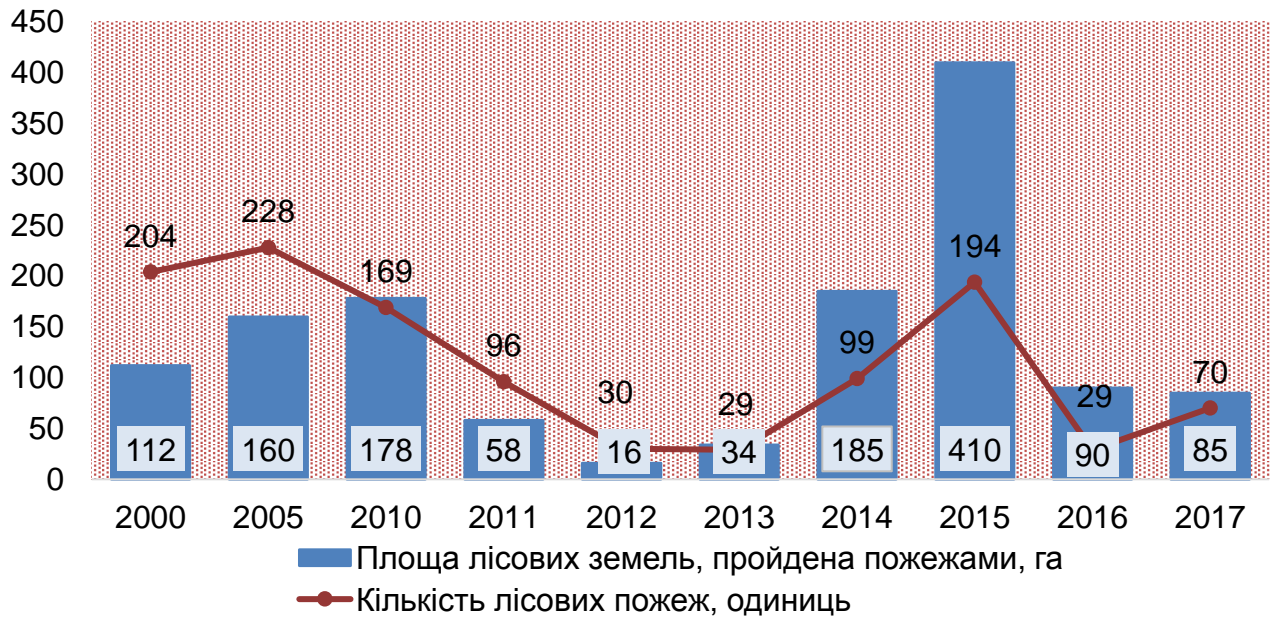

5.15. Лісові пожежі на території області

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Кількість лісових пожеж	204	169	29	99	194	29	70
Площа лісових земель, пройдена пожежами, га	112	178	34	185	410	90	85
низовими	107	178	34	182	397	72	85
верховими	5	—	—	—	13	18	—
підземними	—	—	—	3	—	—	—
Обсяг згорілого і пошкодженого лісу на пні, м³	601	674	1489	1215	12086	13511	—
Збитки, заподіяні лісовими пожежами (у фактичних цінах), тис.грн	52,1	202,6	134,6	286,1	1479,0	2166,2	89,3
вартість згорілого лісу на пні	20,1	13,9	1,7	16,0	779,3	544,0	—
вартість заготовленої лісової продукції та інших матеріальних цінностей	9,2	15,2	—	96,5	9,7	7,6	17,2
вартість робіт з відновлення лісу	2,6	29,7	118,0	—	227,7	308,7	5,0
вартість робіт з очищення території	1,3	13,8	0,2	48,0	28,6	1248,9	6,2
витрати на гасіння пожежі	18,9	130,0	14,7	125,6	433,7	57,0	60,9

5.16. Лісові пожежі

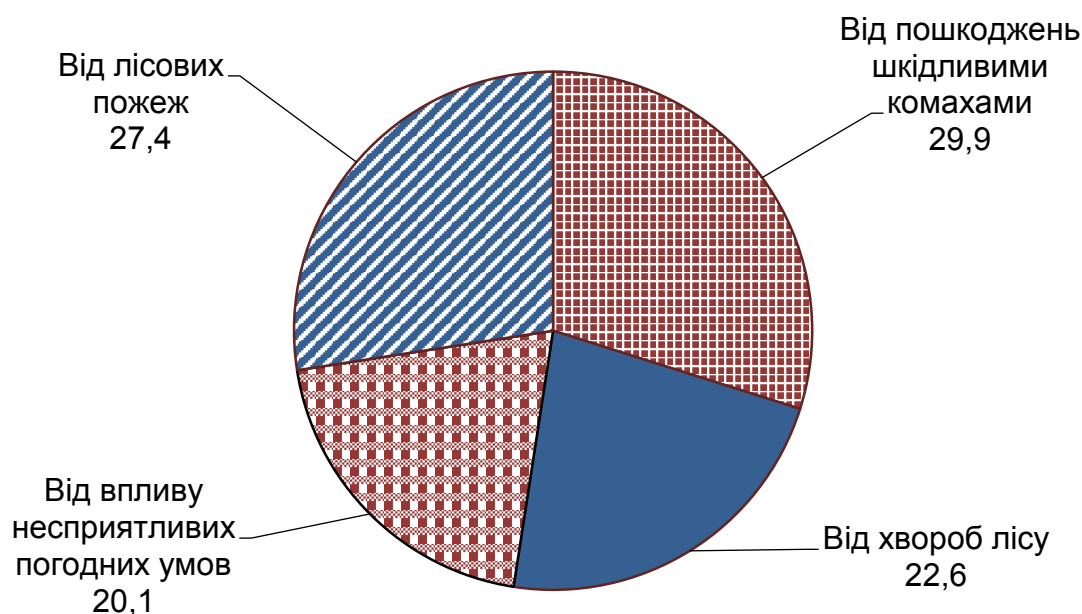

5.17. Лісозахисні роботи в лісовому фонді

	(тис.га)						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Загальна площа осередків шкідників і хвороб лісу, на кінець року	63,6	55,4	86,3	82,5	70,8	57,3	66,5
Захист лісу від шкідників і хвороб	11,5	5,2	8,8	0,2	2,0	0,2	0,0
біологічними препаратами	11,5	5,2	6,2	0,2	2,0	—	—
хімічними препаратами	—	0,0	2,6	—	—	0,2	0,0
Зменшення площі осередків шкідників та хвороб лісу в результаті проведення заходів та впливу природних факторів	5,8	3,0	8,1	6,2	13,7	17,7	6,6
Загибель лісових насаджень, га	342	336	857	1024	881	1287	164
від пошкоджень шкідливими комахами	17	11	5	26	54	43	49
від хвороб лісу	102	63	119	200	115	173	37
від несприятливих погодних умов	77	113	663	759	504	856	33
від лісових пожеж	145	110	66	26	162	167	45
з інших причин	1	39	4	13	46	48	—

5.18. Структура загибелі лісових насаджень у 2017 році за причинами

(відсотків)

5.19. Порухення лісового законодавства

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Випадки незаконних рубок дерев і чагарників, одиниць	...	204	137	231	132	139	197
Обсяги знищеної або пошкодженої деревини, м³	...	474	774	561	756	6249	1580
Площа знищення або пошкодження насаджень ¹ , га	...	...	...	1,3	0,2	—	2
Шкода, заподіяна лісовому господарству, тис.грн	...	659,3	1995,8	2200,8	2981,3	5446,2	5406,7

¹ Облік здійснюється з 2014 року.

6. МИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Мисливське господарство – галузь, завданням якої є використання, охорона і відтворення мисливських тварин, надання послуг мисливцям щодо проведення полювання, розвиток мисливського спорту і мисливського собаківництва.

Мисливські угіддя – ділянки суші й водного простору (ліси, поля, луки, болота, озера тощо), на яких перебувають мисливські тварини та які можуть бути використані для ведення мисливського господарства.

Користувачі мисливських угідь – спеціалізовані мисливські господарства, інші підприємства, установи та організації, в яких створені спеціалізовані підрозділи для ведення мисливського господарства з наданням в їх користування мисливських угідь.

Упорядкування мисливських угідь – науково обґрунтована оцінка та інвентаризація типів мисливських угідь, видового, кількісного та якісного складу мисливських тварин певного господарства або окремого регіону, розроблення (з урахуванням природних та економічних умов) режиму ведення мисливського господарства з визначенням заходів щодо охорони, раціонального використання, відтворення мисливських тварин, збереження та поліпшення стану угідь.

Мисливські тварини – дикі звірі та птахи, що можуть бути об'єктами полювання.

Кількість диких тварин – кількість диких копитних, хутрових тварин і птахів у мисливських угіддях, яка визначена на підставі матеріалів обліків, проведених у звітному році.

Біотехнічні заходи – комплекс різноманітних господарських робіт, спрямованих на поліпшення умов існування, розмноження та збільшення чисельності мисливських тварин.

6.1. Основні показники ведення мисливського господарства

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Кількість мисливських господарств, на кінець року	37	48	55	55	55	55	55
Площа мисливських угідь (на кінець року), тис.га	2820,4	2712,5	2707,6	2708,9	2708,9	2708,9	2695,5
у тому числі охоплених мисливським упорядкуванням	728,8	2631,4	2662,2	2662,2	2662,2	2662,2	2662,2
Облікова кількість штатних працівників, зайнятих у мисливському господарстві (на кінець року), осіб	226	482	507	502	515	519	512
у тому числі спеціалістів мисливствознавців	35	41	43	42	46	45	39
Кількість тварин у мисливських господарствах, тис. голів							
копитні тварини	9,9	13,8	13,3	13,9	13,5	12,3	13,0
хутрові звірі	75,7	72,6	70,9	71,3	70,2	71,5	72,6
перната дичина	325,0	755,7	868,3	862,9	806,1	865,0	839,1
Витрати на ведення мисливського господарства (у фактичних цінах), тис.грн	646,7	11455,6	15146,2	16378,0	19220,9	20110,9	26069,4
у тому числі на охорону, відтворення, облік диких тварин, упорядкування мисливських угідь	195,3	3976,5	5126,3	4379,4	4815,0	6177,4	7621,1
охорона та відтворення диких тварин, включаючи біотехнічні заходи	185,8	3816,9	4764,0	4307,9	4699,9	6091,8	7447,1
облік диких тварин упорядкування мисливських угідь	1,0	39,5	78,8	67,3	115,1	85,6	160,8
на утримання розплідників, вольєрів, ферм	8,5	120,1	283,5	4,2	—	—	—
	—	132,5	107,3	308,3	185,5	627,4	575,5

6.2. Площа угідь, охоплених мисливським упорядкуванням, у містах обласного значення та районах

	<i>(тис.га)</i>						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	728,8	2631,4	2662,2	2662,2	2662,2	2662,2	2662,2
м.Чернігів	—	844,9	851,0	851,0	851,0	851,0	851,0
м.Ніжин	8,6	—	—	—	—	—	—
м.Н.-Сіверський	...	...	...	160,1	160,1	160,1	160,1
м.Прилуки	141,7	246,9	241,6	241,6	241,6	241,6	241,6
райони							
Бахмацький	—	183,5	183,5	183,5	183,5	183,5	183,5
Бобровицький	48,0	120,1	149,2	149,2	149,2	149,2	149,2
Борзнянський	154,2	144,7	138,5	138,5	138,5	138,5	138,5
Варвинський	—	—	—	—	—	—	—
Городнянський	16,0	29,3	18,6	18,6	18,6	18,6	18,6
Ічнянський	—	109,8	110,8	110,8	110,8	110,8	110,8
Козелецький	197,0	75,8	102,9	102,9	102,9	102,9	102,9
Коропський	—	111,2	111,2	111,2	111,2	111,2	111,2
Корюківський	20,6	130,1	129,8	129,8	129,8	129,8	129,8
Куликівський	81,4	20,7	20,7	20,7	20,7	20,7	20,7
Менський	—	—	—	—	—	—	—
Ніжинський	—	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	12,1	174,6	175,0	14,9	14,9	14,9	14,9
Носівський	—	88,9	88,8	88,8	88,8	88,8	88,8
Прилуцький	—	29,6	—	—	—	—	—
Ріпкинський	—	79,8	97,2	97,2	97,2	97,2	97,2
Семенівський	19,2	134,5	136,9	136,9	136,9	136,9	136,9
Сновський	—	33,7	33,7	33,7	33,7	33,7	33,7
Сосницький	—	—	—	—	—	—	—
Срібнянський	—	—	—	—	—	—	—
Талалаївський	—	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	30,0	73,3	72,8	72,8	72,8	72,8	72,8

**6.3. Витрати на ведення мисливського господарства в містах
обласного значення та районах**

	<i>(тис.грн)</i>						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	646,7	11455,6	15146,2	16378,0	19220,9	20110,9	26069,4
м.Чернігів	73,1	1385,7	2100,1	2145,2	2509,0	2536,9	3704,3
м.Ніжин	21,1	—	—	—	—	—	—
м.Н.-Сіверський	...	...	...	386,9	490,7	524,0	736,4
м.Прилуки	26,7	372,4	693,7	868,9	1240,8	1132,0	1467,7
райони							
Бахмацький	16,4	264,8	335,2	447,0	430,7	482,6	507,5
Бобровицький	71,2	495,1	1789,2	1681,2	1711,9	1538,2	3067,7
Борзнянський	13,4	705,1	1057,7	1243,1	1598,9	1393,6	1782,3
Варвинський	13,6	—	—	—	—	—	—
Городнянський	21,6	365,4	334,9	374,2	479,7	569,6	865,6
Ічнянський	13,6	244,2	305,5	323,4	329,6	372,1	275,7
Козелецький	111,1	3550,4	2897,7	3378,0	3905,2	4172,8	5101,6
Коропський	13,2	235,0	276,5	300,7	324,0	319,7	463,9
Корюківський	61,2	659,4	1304,0	1268,2	1445,5	1623,2	1670,6
Куликівський	15,5	162,6	157,3	161,0	174,9	191,4	245,6
Менський	13,8	—	—	—	—	—	—
Ніжинський	—	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	14,9	630,3	886,1	951,7	1118,9	1023,5	971,8
Носівський	12,3	582,0	546,1	623,8	568,5	571,5	996,9
Прилуцький	—	108,9	—	—	—	—	—
Ріпкинський	28,8	411,2	1026,6	835,4	1008,4	1348,9	1709,1
Семенівський	17,5	213,5	312,4	293,6	370,1	390,2	528,0
Сновський	12,7	502,3	510,4	597,5	649,5	660,8	642,0
Сосницький	13,6	—	—	—	—	—	—
Срібнянський	10,2	—	—	—	—	—	—
Талалаївський	6,5	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	44,7	567,3	612,8	498,2	864,6	1259,9	1332,7

6.4. Витрати на охорону, відтворення та облік мисливських тварин, упорядкування мисливських угідь у містах обласного значення та районах

	<i>(тис.грн)</i>						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	195,3	3976,5	5126,3	4379,4	4815,0	6177,4	7621,1
м.Чернігів	9,6	226,7	447,6	401,6	439,2	553,7	525,6
м.Ніжин	4,7	—	—	—	—	—	—
м.Н.-Сіверський	...	...	...	71,2	112,9	80,3	83,1
м.Прилуки	7,3	81,8	149,9	154,0	182,1	209,1	237,6
райони							
Бахмацький	2,6	61,2	80,4	80,1	79,9	102,2	114,2
Бобровицький	9,9	137,1	872,6	393,4	615,4	744,9	1469,6
Борзнянський	3,0	146,2	219,5	362,0	278,3	241,3	309,5
Варвинський	4,3	—	—	—	—	—	—
Городнянський	5,6	79,5	161,3	155,1	150,9	142,4	250,0
Ічнянський	1,6	57,8	55,9	54,1	57,2	65,1	71,8
Козелецький	69,2	1894,7	899,2	909,5	951,1	1529,4	1972,8
Коропський	4,0	64,2	38,5	47,6	45,0	59,7	63,8
Корюківський	24,2	239,5	737,3	399,0	355,0	478,7	519,8
Куликівський	5,1	73,7	75,7	74,5	92,7	104,7	128,4
Менський	2,8	—	—	—	—	—	—
Ніжинський	—	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	3,9	125,5	411,6	577,8	649,0	517,4	501,5
Носівський	2,1	153,4	143,5	120,9	135,2	146,8	250,2
Прилуцький	—	41,2	—	—	—	—	—
Ріпкинський	7,7	134,3	517,9	173,5	212,1	436,6	461,3
Семенівський	5,7	82,4	133,8	90,7	87,0	89,0	149,6
Сновський	2,8	211,2	67,2	114,3	97,7	97,8	82,1
Сосницький	3,1	—	—	—	—	—	—
Срібнянський	2,7	—	—	—	—	—	—
Талалаївський	0,8	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	12,6	166,1	114,4	200,1	274,3	578,3	430,2

6.5. Загальна кількість копитних тварин

	(голів)						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Копитні тварини, усього	9903	13790	13284	13904	13474	12287	12950
зубри ¹	70	—	—	—	—	—	—
лосі	701	984	943	981	1020	1059	1127
олені	569	520	526	516	516	671	724
лані	—	—	—	15	—	159	128
козулі	6167	8318	8061	8620	8876	9741	10410
муфлони	—	—	—	—	—	25	30
кабани	2396	3968	3754	3772	3062	632	531

¹ У цій та наступних таблицях (6.6, 6.7) – занесені до Червоної книги України.

6.6. Загальна кількість хутрових звірів

	(голів)						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Хутрові звірі, усього	75676	72635	70852	71285	70163	71510	72622
зайці	53876	44639	41409	42502	43330	44949	46283
білки	879	949	978	837	831	745	899
ондатри	7639	11548	11727	11403	9244	8795	7507
бобр	1339	5135	5960	6111	5775	6010	5824
лисиці	6107	3435	3251	2917	3010	2876	2871
вовки	200	189	148	113	126	137	168
єнотовидні собаки	1354	1713	1828	1821	1870	1852	1794
норки	958	1023	1107	1249	1509	1562	2658
борсуки	898	1113	1013	1108	1044	1077	1107
видри ¹	400	543	595	630	725	735	729
куниці	1826	2093	2603	2387	2520	2587	2635
тхори чорні ¹	200	254	225	198	171	172	129
рисі ¹	—	1	8	9	8	13	18

¹ Див. виноску до табл.6.5.

6.7. Загальна кількість пернатої дичини

	(голів)						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Перната дичина, усього	325004	755706	868289	862945	806066	865010	839088
куріпки	10282	12444	9181	10114	11620	19039	19761
перепілки	1235	119034	119418	118167	137053	142099	149467
тетеруки ¹	415	1005	1354	1874	2092	2228	2324
рябчики ¹	105	4	371	56	–	37	–
гуси	47	136	100	136	160	96	84
качки	234230	286698	304994	300445	251774	287137	262748
лебеді ¹	46	–	–	49	98	103	109
лиски	73995	146655	143130	135558	118112	125989	121038
кулики	4025	115700	118239	117445	105877	97063	92099
голуби	624	74030	85001	89630	114719	123682	130708
курочки водяні	...	...	85854	88891	63978	65006	59804
норці великі (чомга)	...	...	647	580	583	2531	946

¹ Див. виноску до табл. 6.5.

7. ВИТРАТИ НА ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЕКОЛОГІЧНІ ПЛАТЕЖІ

Витрати на охорону навколишнього природного середовища – фактичні витрати на охорону навколишнього природного середовища, направлені на запобігання або зведення до мінімуму збитку якості навколишнього природного середовища, а також необхідні витрати на усунення негативних наслідків (збитку) погіршення якості навколишнього природного середовища або компенсації за них. Обліковуються витрати на зниження шкідливого впливу низької якості навколишнього природного середовища на здоров'я та благополуччя людей.

Витрати на охорону навколишнього природного середовища – сума обсягів поточних витрат та капітальних інвестицій, направлених на охорону навколишнього природного середовища.

Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища – інвестиції у придбання нових і тих, які були у використанні, або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних і нематеріальних активів, витрати на капітальний ремонт та модернізацію, що здійснюють з метою охорони навколишнього природного середовища.

Витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення – це всі витрати звітного року, пов'язані з поліпшенням об'єкта, яке призводить до збільшення майбутньої економічної вигоди, в першу чергу очікуваної від використання об'єкта, і на суму яких збільшується первинна вартість основного капіталу.

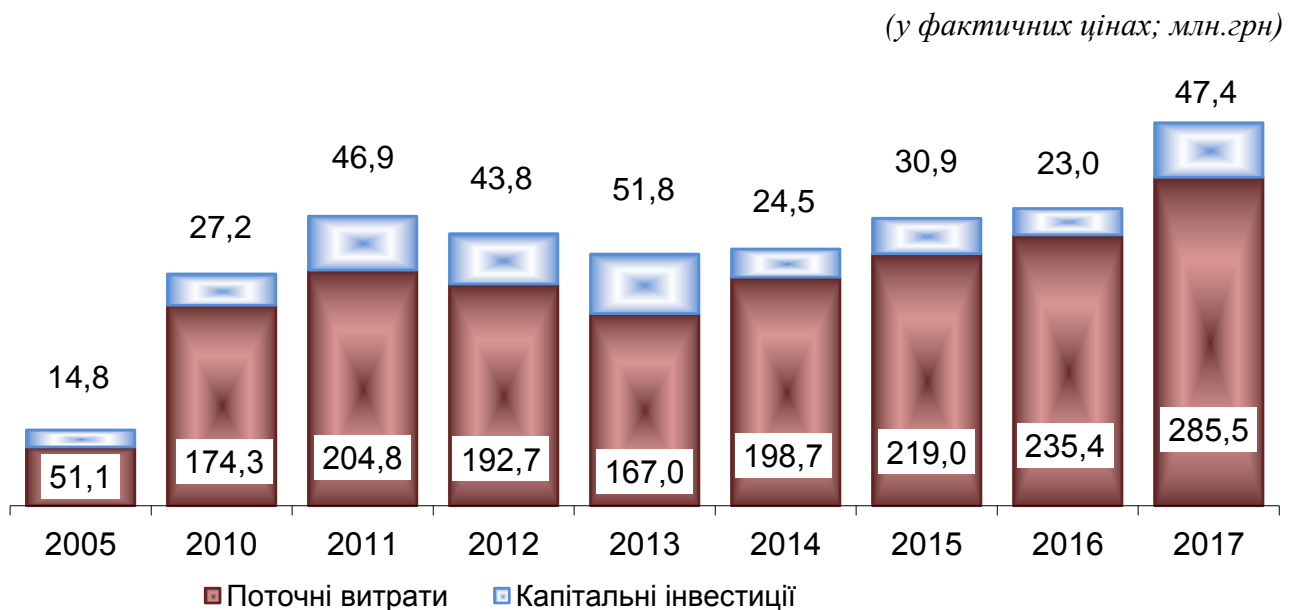
Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища – витрати, які здійснюються на підтримку (утримання та експлуатацію) об'єкта (основних засобів природоохоронного призначення) в робочому стані та входять до складу витрат поточного періоду.

Екологічні платежі включають екологічний податок за забруднення навколишнього природного середовища, що справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами забруднення, скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти, розміщення відходів, штрафні санкції за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Штрафи, стягнені в адміністративному порядку з посадових осіб, у складі штрафних санкцій не обліковуються.

7.1. Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища

	<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Усі напрями	201462,3	218796,0	223159,4	249904,5	258361,5	332964,0
Охорона атмосферного повітря, попередження змін клімату	48484,6	43912,4	61141,2	46264,7	50529,8	49033,9
Очищення зворотних вод	77820,8	99290,8	81697,6	102119,8	101504,5	133975,3
Поводження з відходами	39143,0	42721,5	49818,5	60925,9	52283,9	66786,0
Захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод	16507,0	3335,4	1420,3	748,7	4129,3	9306,0
Зниження шумового і вібраційного впливу	—	1,0	1,0	—	—	—
Збереження біорізноманіття і середовища існування	14922,9	22405,4	22313,8	31193,7	42054,4	61165,6
Радіаційна безпека	350,0	463,0	540,0	649,0	871,0	860,0
Науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування	1,2	925,6	81,1	76,6	287,5	355,2
Інші напрями природоохоронної діяльності	4232,8	5740,9	6145,9	7926,1	6701,1	11482,0
Частка витрат на охорону навколишнього природного середовища за рахунок коштів держбюджету, відсотків	5,2	4,3	2,4	5,5	2,8	4,1

7.2. Витрати на охорону навколишнього природного середовища

7.3. Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах

	<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	201462,3	218796,0	223159,4	249904,5	258361,5	332964,0
м.Чернігів	88742,3	118919,6	111029,3	120477,2	104835,1	143265,1
м.Ніжин	7910,6	13132,7	11333,7	17128,1	17285,2	28963,4
м.Н.-Сіверський	...	...	3807,8	7215,9	7388,7	7278,4
м.Прилуки	22216,2	7062,4	5040,8	6538,2	16985,5	17207,2
райони						
Бахмацький	5385,5	1985,4	2163,1	2222,6	2463,9	3274,8
Бобровицький	1431,2	1858,3	1249,1	2038,8	303,5	1718,9
Борзнянський	984,9	1944,5	1704,7	2810,5	2664,9	2925,4
Варвинський	8009,9	1287,5	1479,5	1436,0	1679,6	2235,8
Городнянський	324,6	923,1	1816,9	2675,1	4001,8	4777,4
Ічнянський	3724,0	5796,2	6746,2	10258,1	9723,1	13888,7
Козелецький	2942,1	3785,7	4483,2	7736,4	10683,3	14655,5
Коропський	871,0	1209,4	1166,0	985,7	1328,5	2841,4
Корюківський	43353,9	42668,7	54002,8	48467,8	54028,3	55027,1
Куликівський	3216,7	667,8	882,4	893,2	1034,4	1250,6
Менський	3148,3	1417,7	2186,7	2634,6	2928,9	3118,3
Ніжинський	12,0	—	—	—	42,0	64,0
Н.-Сіверський	1533,7	3540,0	577,8	657,6	1031,7	511,6
Носівський	318,0	733,4	655,1	451,0	527,7	545,7
Прилуцький	1265,6	905,8	1033,0	1361,5	1682,9	2300,4
Ріпкинський	1043,8	1854,6	1844,7	2366,3	3080,0	2403,7
Семенівський	1943,6	3024,5	3758,1	4447,6	5878,6	9599,9
Сновський	1444,5	2757,6	2912,5	1500,5	3136,1	4785,3
Сосницький	230,6	731,1	706,0	811,6	1160,3	3295,2
Срібнянський	106,0	20,1	90,0	240,7	362,2	356,3
Талалаївський	120,2	113,6	147,0	407,3	424,9	686,2
Чернігівський	1183,1	2456,3	2343,0	4142,2	3700,4	5987,7

7.4. Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах

<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>						
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	27164,3	51824,1	24474,2	30872,4	23012,3	47431,8
м.Чернігів	23334,3	46025,0	23963,0	30156,2	21602,2	42360,6
м.Ніжин	161,7	79,2	38,0	—	69,1	3487,2
м.Н.-Сіверський	...	...	—	3,1	—	—
м.Прилуки	70,0	2597,0	—	114,1	771,6	753,2
райони						
Бахмацький	—	—	—	—	—	—
Бобровицький	—	16,0	—	364,0	—	—
Борзнянський	8,4	216,8	—	—	—	11,0
Варвинський	1011,3	—	—	—	—	—
Городнянський	—	—	—	—	—	—
Ічнянський	27,8	910,7	3,2	35,0	170,9	18,0
Козелецький	—	—	—	200,0	—	—
Коропський	—	5,1	—	—	—	—
Корюківський	—	1973,8	405,0	—	29,3	325,0
Куликівський	2361,8	—	—	—	—	—
Менський	—	—	—	—	—	—
Ніжинський	10,0	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	—	0,5	—	—	—	—
Носівський	—	—	65,0	—	—	—
Прилуцький	179,0	—	—	—	—	300,0
Ріпкинський	—	—	—	—	115,4	28,0
Семенівський	—	—	—	—	—	—
Сновський	—	—	—	—	—	—
Сосницький	—	—	—	—	—	—
Срібнянський	—	—	—	—	—	—
Талалаївський	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	—	—	—	—	253,8	148,8

7.5. Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах

	<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	174298,0	166971,9	198685,2	219032,1	235349,2	285532,2
м.Чернігів	65408,0	72894,6	87066,3	90321,0	83232,9	100904,5
м.Ніжин	7748,9	13053,5	11295,7	17128,1	17216,1	25476,2
м.Н.-Сіверський	...	...	3807,8	7212,8	7388,7	7278,4
м.Прилуки	22146,2	4465,4	5040,8	6424,1	16213,9	16454,0
райони						
Бахмацький	5385,5	1985,4	2163,1	2222,6	2463,9	3274,8
Бобровицький	1431,2	1842,3	1249,1	1674,8	303,5	1718,9
Борзнянський	976,5	1727,7	1704,7	2810,5	2664,9	2914,4
Варвинський	6998,6	1287,5	1479,5	1436,0	1679,6	2235,8
Городнянський	324,6	923,1	1816,9	2675,1	4001,8	4777,4
Ічнянський	3696,2	4885,5	6743,0	10223,1	9552,2	13870,7
Козелецький	2942,1	3785,7	4483,2	7536,4	10683,3	14655,5
Коропський	871,0	1204,3	1166,0	985,7	1328,5	2841,4
Корюківський	43353,9	40694,9	53597,8	48467,8	53999,0	54702,1
Куликівський	854,9	667,8	882,4	893,2	1034,4	1250,6
Менський	3148,3	1417,7	2186,7	2634,6	2928,9	3118,3
Ніжинський	2,0	—	—	—	42,0	64,0
Н.-Сіверський	1533,7	3539,5	577,8	657,6	1031,7	511,6
Носівський	318,0	733,4	590,1	451,0	527,7	545,7
Прилуцький	1086,6	905,8	1033,0	1361,5	1682,9	2000,4
Ріпкинський	1043,8	1854,6	1844,7	2366,3	2964,6	2375,7
Семенівський	1943,6	3024,5	3758,1	4447,6	5878,6	9599,9
Сновський	1444,5	2757,6	2912,5	1500,5	3136,1	4785,3
Сосницький	230,6	731,1	706,0	811,6	1160,3	3295,2
Срібнянський	106,0	20,1	90,0	240,7	362,2	356,3
Талалаївський	120,2	113,6	147,0	407,3	424,9	686,2
Чернігівський	1183,1	2456,3	2343,0	4142,2	3446,6	5838,9

7.6. Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища у 2017 році

<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>				
	Фактично витрачено	Капітальні інвестиції		Поточні витрати
		усього	у тому числі витрати на капітальний ремонт	
Усі напрями	332964,0	47431,8	1020,1	285532,2
Охорона атмосферного повітря, попередження змін клімату	49033,9	342,4	33,6	48691,5
Очищення зворотних вод	133975,3	32166,0	131,4	101809,3
Поводження з відходами	66786,0	224,4	143,2	66561,6
Захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод	9306,0	8878,4	686,9	427,6
Збереження біорізноманіття і середовища існування	61165,6	5065,6	—	56100,0
Радіаційна безпека	860,0	37,0	25,0	823,0
Науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування	355,2	—	—	355,2
Інші напрями природо- охоронної діяльності	11482,0	718,0	—	10764,0
Частка витрат на охорону навколишнього природного середовища за рахунок коштів держбюджету, відсотків	4,1	7,2	—	3,6

7.7. Витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами економічної діяльності у 2017 році

(у фактичних цінах; тис.грн)				
	Усього витрачено	Капітальні інвестиції		Поточні витрати
		усього	у тому числі витрати на капітальний ремонт	
Усі види економічної діяльності	332964,0	47431,8	1020,1	285532,2
Сільське, лісове та рибне господарство	57343,2	28,0	–	57315,2
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	–	–	–	–
Переробна промисловість	58134,0	667,4	33,6	57466,6
у тому числі				
виробництво харчових продуктів	1521,5	33,6	33,6	1487,9
виробництво напоїв	–	–	–	–
виробництво паперу та паперових виробів	53068,4	–	–	53068,4
виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	–	–	–	–
виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	370,6	325,0	–	45,6
металургійне виробництво	–	–	–	–
виробництво машин і устаткування	361,0	–	–	361,0
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	10364,6	753,2	131,4	9611,4
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	165207,8	24300,7	830,1	140907,1
у тому числі				
забір, очищення та постачання води	118380,9	24076,3	686,9	94304,6
каналізація, відведення й очищення стічних вод	–	–	–	–
збирання, оброблення й видалення відходів; відновлення матеріалів	46826,9	224,4	143,2	46602,5
Будівництво	1,3	–	–	1,3
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	400,5	–	–	400,5
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	42,0	–	–	42,0
Професійна, наукова та технічна діяльність	2664,9	744,0	25,0	1920,9
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	3992,4	–	–	3992,4
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	22301,2	20771,7	–	1529,5
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	11589,7	166,8	–	11422,9
Інші види економічної діяльності	922,4	–	–	922,4

7.8. Витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення та поточні витрати на охорону природи

<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>							
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення							
Усього	3225,0	5152,6	3914,1	582,5	314,8	1163,3	1020,1
Державного бюджету	233,6	1450,1	1666,7	—	—	—	—
у тому числі з							
Державного фонду охорони навколишнього природного середовища	30,0	—	—	—	—	—	—
Місцевих бюджетів	34,7	8,4	—	—	123,0	—	—
у тому числі з							
місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища	17,9	8,4	—	—	123,0	—	—
Власних коштів підприємств, організацій, установ	2875,9	3694,1	2247,4	582,5	191,8	1133,3	995,1
Інших джерел фінансування	80,8	—	—	—	—	30,0	25,0
Поточні витрати на основні природоохоронні заходи							
Усього	25777,7	174298,0	166971,9	198685,2	219032,1	235349,2	285532,2
Державного бюджету	648,4	5125,2	5687,1	5339,0	7648,5	6488,2	10244,8
у тому числі з							
Державного фонду охорони навколишнього природного середовища	79,6	11,0	0,9	—	—	—	—
Місцевих бюджетів	489,9	1685,4	2968,4	4066,3	5686,3	5330,1	2166,9
у тому числі з							
місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища	55,3	7,6	682,4	1321,0	136,4	151,2	513,9
Власних коштів підприємств, організацій, установ	24160,6	167225,7	158049,8	189051,1	205452,6	223329,9	273064,9
Інших джерел фінансування	478,8	261,7	266,6	228,8	244,7	201,0	55,6

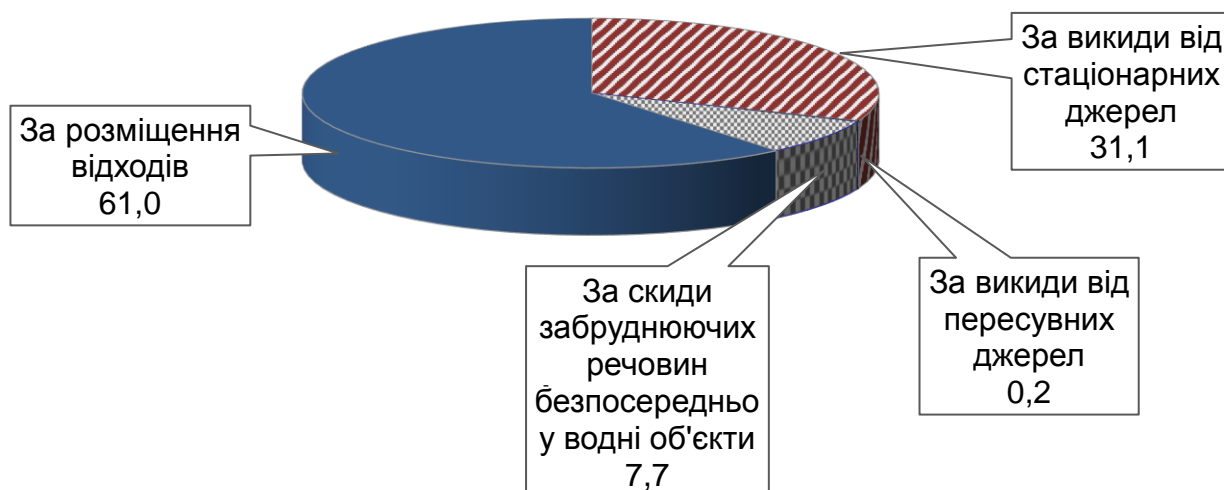
7.9. Екологічні платежі

	(у фактичних цінах; тис.грн)						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Екологічний податок, пред'явлений підприємствам, організаціям, установам ¹	1804,5	14288,6	5205,6	8373,7	8588,6	14605,7	16176,1
за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин	1146,7	11071,0	2130,2	3755,9	3734,8	5253,5	5056,5
стаціонарними джерелами забруднення	777,7	9339,6	2052,4	3655,3	3732,2	5247,3	5027,2
пересувними джерелами забруднення	369,0	1731,4	77,8	100,6	2,6	6,2	29,3
за скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти	205,1	584,9	396,8	844,0	877,1	1093,6	1249,3
за розміщення відходів у спеціально відведених місцях чи об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини	452,7	2632,7	2678,6	3773,8	3976,7	8258,6	9870,3
Штрафні санкції за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища ²	9,1	190,8	158,6	10,0	93,9	246,8	199,5
Частка фактично сплаченого екологічного податку до загальної суми пред'явленого, відсотків	64,7	94,4	89,2	93,4	97,8	90,2	96,9

¹ До 2010р. включно – збори за забруднення навколишнього природного середовища.

7.10. Структура екологічного податку, пред'явленого підприємствам, організаціям, установам у 2017 році

(відсотків)

7.11. Екологічні платежі, пред'явлені підприємствам, організаціям, установам за забруднення навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах

	<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	15065,3	6633,4	8383,7	8682,5	14852,5	16375,6
м.Чернігів	10478,5	2133,3	2582,3	2656,4	5923,1	7570,9
м.Ніжин	286,0	622,7	719,2	917,1	1264,4	1424,7
м.Н.-Сіверський	...	...	55,3	51,4	81,6	80,3
м.Прилуки	757,1	651,9	956,0	997,6	1334,0	1213,3
райони						
Бахмацький	579,3	383,7	529,9	552,2	620,8	813,7
Бобровицький	196,3	105,0	103,9	122,3	108,8	154,9
Борзнянський	84,6	130,4	131,9	207,9	197,7	213,8
Варвинський	279,5	63,5	112,1	163,4	126,9	147,1
Городнянський	46,8	49,9	76,2	94,4	128,3	135,3
Ічнянський	97,2	269,0	277,4	295,1	438,1	304,7
Козелецький	154,5	144,3	156,8	211,9	297,4	182,0
Коропський	123,2	113,9	149,4	151,0	128,4	196,6
Корюківський	210,4	347,0	461,6	336,3	2060,0	828,7
Куликівський	197,9	176,6	192,3	176,8	195,1	244,9
Менський	127,1	270,9	290,9	252,0	258,8	450,6
Ніжинський	58,2	81,6	102,9	31,5	25,3	47,3
Н.-Сіверський	148,0	118,7	61,0	76,8	69,5	90,8
Носівський	129,9	87,4	198,0	190,1	251,2	327,0
Прилуцький	342,0	118,3	375,8	469,7	528,9	875,9
Ріпкинський	216,3	165,2	212,1	211,9	167,8	261,3
Семенівський	68,1	92,4	113,3	120,5	137,1	141,2
Сновський	157,2	124,0	130,2	87,0	132,9	177,5
Сосницький	18,9	41,2	46,7	37,5	81,6	103,9
Срібнянський	72,8	243,3	163,4	151,3	142,0	182,1
Талалаївський	31,2	19,3	12,3	36,0	57,5	81,7
Чернігівський	204,3	79,9	172,8	84,4	95,3	125,4

7.12. Екологічні платежі, фактично сплачені підприємствами, організаціями, установами за забруднення навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах

	<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чернігівська область	13726,3	5901,4	7832,0	8481,0	13375,3	15833,9
м.Чернігів	9898,5	1979,2	2402,9	2588,8	4830,1	7318,4
м.Ніжин	241,8	238,7	444,6	894,3	1339,4	1419,0
м.Н.-Сіверський	...	...	52,5	50,6	79,9	80,1
м.Прилуки	714,8	595,5	1014,5	961,6	1299,6	1172,1
райони						
Бахмацький	154,0	417,2	508,7	546,1	597,8	775,7
Бобровицький	206,4	98,2	109,7	126,5	84,3	137,7
Борзнянський	83,6	118,3	128,9	213,0	169,5	200,5
Варвинський	278,0	46,8	99,4	150,6	131,0	140,5
Городнянський	47,3	45,4	60,7	92,5	131,7	126,3
Ічнянський	94,4	255,3	266,5	300,3	388,9	357,9
Козелецький	134,1	159,2	155,2	209,9	291,6	177,8
Коропський	110,6	106,3	144,1	152,4	112,4	192,4
Корюківський	204,8	323,9	444,4	329,8	1869,8	781,5
Куликівський	91,6	155,1	144,1	175,9	185,4	204,5
Менський	141,5	244,8	303,8	235,4	219,9	457,9
Ніжинський	38,8	81,6	102,9	36,5	25,8	47,4
Н.-Сіверський	147,0	113,6	63,1	78,6	71,9	88,4
Носівський	107,5	90,0	209,9	182,6	242,4	318,1
Прилуцький	335,3	100,2	364,2	457,3	548,1	816,0
Ріпкинський	177,1	167,4	194,0	198,5	179,4	242,2
Семенівський	71,0	85,6	105,2	103,7	124,0	124,4
Сновський	148,1	121,5	117,1	93,2	114,5	183,2
Сосницький	21,8	37,1	41,1	39,2	80,1	95,7
Срібнянський	63,8	221,0	178,4	150,6	124,4	165,8
Талалаївський	11,3	25,5	11,3	29,6	37,9	83,2
Чернігівський	203,2	74,0	164,8	83,5	95,5	127,2

7.13. Екологічний податок та штрафні санкції за порушення природоохоронного законодавства, пред'явлені підприємствам, організаціям, установам в містах обласного значення та районах у 2017 році

<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>							
	Пред'явлено екологічного податку	Викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин			Скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти	Розміщення відходів	Пред'явлено штрафних санкцій за порушення природоохоронного законодавства
		усього	стаціонарними джерелами забруднення	пересувними джерелами забруднення			
Чернігівська область	16176,1	5056,5	5027,2	29,3	1249,3	9870,3	199,5
м.Чернігів	7427,5	1156,8	1156,3	0,5	675,5	5595,2	143,4
м.Ніжин	1413,1	351,4	351,4	—	58,8	1002,9	11,6
м.Н.-Сіверський	79,8	50,0	50,0	—	9,8	20,0	0,5
м.Прилуки	1213,1	231,4	231,4	—	116,9	864,8	0,2
райони							
Бахмацький	803,1	570,5	570,5	—	106,0	126,6	10,6
Бобровицький	154,4	126,7	126,7	—	—	27,7	0,5
Борзнянський	213,8	126,8	103,2	23,6	1,1	85,9	—
Варвинський	147,1	31,7	31,7	—	22,1	93,3	—
Городнянський	135,3	39,6	39,6	—	—	95,7	—
Ічнянський	303,9	223,2	223,2	—	23,0	57,7	0,8
Козелецький	180,6	63,0	57,8	5,2	15,7	101,9	1,4
Коропський	188,0	105,0	105,0	—	30,5	52,5	8,6
Корюківський	828,7	555,4	555,4	—	13,8	259,5	—
Куликівський	244,9	40,9	40,9	—	141,2	62,8	—
Менський	446,6	279,4	279,4	—	1,3	165,9	4,0
Ніжинський	45,5	39,2	39,2	—	0,8	5,5	1,8
Н.-Сіверський	90,8	79,8	79,8	—	—	11,0	—
Носівський	312,0	76,7	76,7	—	—	235,3	15,0
Прилуцький	875,9	243,7	243,7	—	1,5	630,7	—
Ріпкинський	260,6	135,8	135,8	—	16,0	108,8	0,7
Семенівський	141,2	38,2	38,2	—	2,9	100,1	—
Сновський	177,5	97,5	97,5	—	12,3	67,7	—
Сосницький	103,9	22,2	22,2	—	—	81,7	—
Срібнянський	182,1	168,9	168,9	—	—	13,2	—
Талалаївський	81,7	79,5	79,5	—	—	2,2	—
Чернігівський	125,0	123,2	123,2	—	0,1	1,7	0,4

7.14. Екологічний податок та штрафні санкції за порушення природоохоронного законодавства, фактично сплачені підприємствами, організаціями, установами в містах обласного значення та районах у 2017 році

<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>							
	Фактично сплачено екологічного податку	Викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин			Скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти	Розміщення відходів	Фактично сплачено штрафних санкцій за порушення природоохоронного законодавства
		усього	стаціонарними джерелами забруднення	пересувними джерелами забруднення			
Чернігівська область	15675,0	4937,6	4912,0	25,6	1174,7	9562,7	158,9
м. Чернігів	7215,6	1140,6	1140,2	0,4	662,8	5412,2	102,8
м. Ніжин	1407,4	341,9	341,9	—	61,7	1003,8	11,6
м. Н.-Сіверський	79,6	50,1	50,1	—	9,2	20,3	0,5
м. Прилуки	1171,9	238,4	238,4	—	116,8	816,7	0,2
райони							
Бахмацький	765,1	543,7	543,7	—	93,9	127,5	10,6
Бобровицький	137,2	106,3	106,3	—	—	30,9	0,5
Борзнянський	200,5	122,5	102,9	19,6	1,1	76,9	—
Варвинський	140,5	30,4	30,4	—	21,1	89,0	—
Городнянський	126,3	39,4	39,4	—	—	86,9	—
Ічнянський	357,1	238,4	238,4	—	23,0	95,7	0,8
Козелецький	176,4	59,8	54,2	5,6	13,9	102,7	1,4
Коропський	183,8	104,2	104,2	—	29,9	49,7	8,6
Корюківський	781,5	536,6	536,6	—	13,8	231,1	—
Куликівський	204,5	42,9	42,9	—	91,4	70,2	—
Менський	453,9	282,5	282,5	—	1,0	170,4	4,0
Ніжинський	45,6	39,3	39,3	—	0,8	5,5	1,8
Н.-Сіверський	88,4	77,9	77,9	—	—	10,5	—
Носівський	303,1	67,8	67,8	—	—	235,3	15,0
Прилуцький	816,0	233,0	233,0	—	1,5	581,5	—
Ріпкинський	241,5	133,3	133,3	—	16,0	92,2	0,7
Семенівський	124,4	29,3	29,3	—	2,9	92,2	—
Сновський	183,2	97,2	97,2	—	13,8	72,2	—
Сосницький	95,7	21,6	21,6	—	—	74,1	—
Срібнянський	165,8	154,0	154,0	—	—	11,8	—
Талалаївський	83,2	81,5	81,5	—	—	1,7	—
Чернігівський	126,8	125,0	125,0	—	0,1	1,7	0,4

8. НАСЕЛЕННЯ

Щільність населення вимірюється кількістю жителів на 1 км² і розраховується діленням чисельності наявного населення на площу території. Площа території наводиться за даними Головного управління Держгеокадастру у Чернігівській області.

Наявне населення – населення, яке на момент перепису перебуває на певній території, ураховуючи тимчасово проживаючих (за умови їхньої відсутності в постійному місці проживання не більше ніж 12 місяців).

Міське й сільське населення. Міське населення – населення, яке проживає в міських населених пунктах. Сільське населення – населення, яке проживає в сільських населених пунктах. До міських населених пунктів належать міста та селища міського типу, до сільських – села і селища.

Розрахунки (оцінки) чисельності населення здійснено на основі наявних адміністративних даних щодо державної реєстрації народження і смерті та зміни реєстрації місця проживання.

Природний приріст (скорочення) населення – різниця між кількістю живонароджених і кількістю померлих.

8.1. Територія, щільність населення та кількість адміністративно-територіальних одиниць

(на 1 січня 2018р.)

	Тери- торія, км ²	Щіль- ність, осіб на 1 км ²	Міста	Селища міського типу	Об'єд- нані терито- ріальні громади	Сільські населені пункти
Чернігівська область	31903	32	24	16	29	1465
м.Чернігів	78	3710	—	1	—	—
м.Ніжин	43	1629	—	1	—	—
Н.-Сіверський (міськрада)	53	251	—	1	—	1
м.Прилуки	43	1284	—	1	—	—
райони						
Бахмацький	1488	30	1	2	1	78
Бобровицький	1418	23	1	1	—	53
Борзнянський	1608	19	2	1	—	62
Варвинський	590	27	—	—	1	29
Городнянський	1566	18	—	1	—	75
Ічнянський	1576	19	2	1	2	73
Козелецький	2660	17	4	1	2	108
Коропський	1312	17	1	—	2	63
Корюківський	1424	19	1	1	1	77
Куликівський	944	17	1	—	1	24
Менський	1376	26	1	1	2	53
Ніжинський	1514	18	2	—	1	71
Н.-Сіверський	1751	7	—	—	—	83
Носівський	1152	25	3	1	—	46
Прилуцький	1793	20	—	—	3	96
Ріпкинський	2085	13	1	—	5	113
Семенівський	1470	12	—	1	—	71
Сосницький	1283	18	1	1	—	56
Срібнянський	916	20	—	—	1	42
Талалаївський	579	19	—	—	2	27
Чернігівський	633	20	—	—	1	44
Сновський	2548	21	3	—	4	120

Примітка. Кількість адміністративно-територіальних одиниць наведено за даними офіційного веб-порталу Верховної Ради України.

8.2. Чисельність наявного населення в містах обласного значення та районах¹

<i>(на початок року; тис. осіб)</i>							
	2002 ²	2010	2014	2015	2016	2017	2018
Міські поселення та сільська місцевість							
Чернігівська область	1245,3	1109,7	1066,8	1055,7	1045,0	1033,4	1020,1
м. Чернігів	305,0	297,4	295,7	294,7	294,1	291,6	289,4
м. Ніжин	76,6	74,3	72,9	72,4	71,8	71,1	70,0
Н.-Сіверський (міськрада)	15,2	14,2	13,8	13,8	13,7	13,5	13,3
м. Прилуки	64,9	59,2	58,2	57,7	57,1	56,3	55,2
райони							
Бахмацький	56,5	48,6	46,2	45,8	45,2	44,6	44,0
Бобровицький	41,1	35,8	34,1	33,8	33,4	32,9	32,4
Борзнянський	43,7	35,8	33,1	32,4	31,9	31,4	30,8
Варвинський	20,0	17,6	16,7	16,5	16,3	16,1	15,8
Городнянський	36,3	31,1	29,3	28,9	28,5	28,2	27,9
Ічнянський	41,2	34,9	32,8	32,2	31,6	31,2	30,7
Козелецький	61,7	51,4	47,9	47,0	46,2	45,2	44,2
Коропський	32,1	26,4	24,4	23,9	23,6	23,1	22,5
Корюківський	33,7	29,1	27,7	27,5	27,1	26,8	26,4
Куликівський	22,5	19,2	17,8	17,5	17,1	16,8	16,5
Менський	45,6	39,9	37,7	37,1	36,6	35,9	35,2
Ніжинський	36,5	30,7	28,6	28,1	27,7	27,2	26,8
Н.-Сіверський	20,9	15,7	14,1	13,7	13,3	13,2	13,0
Носівський	37,6	31,9	30,2	29,8	29,4	29,1	28,7
Прилуцький	45,0	38,8	36,6	36,0	35,6	35,5	35,4
Ріпкинський	37,6	31,0	28,7	28,1	27,5	27,1	26,8
Семенівський	23,5	19,4	18,5	18,3	18,0	17,8	17,5
Сновський	30,6	25,7	24,6	24,3	24,0	23,6	23,2
Сосницький	24,9	21,0	19,5	19,1	18,8	18,5	18,1
Срібнянський	14,6	12,4	11,7	11,6	11,3	11,3	11,2
Талалаївський	16,7	14,3	13,6	13,4	13,2	12,9	12,6
Чернігівський	61,3	53,9	52,4	52,1	52,0	52,5	52,5

НАСЕЛЕННЯ

Продовження табл. 8.2

	2002 ²	2010	2014	2015	2016	2017	2018
Міські поселення							
Чернігівська область	727,2	692,0	682,0	678,8	675,3	669,3	662,4
м. Чернігів	305,0	297,4	295,7	294,7	294,1	291,6	289,4
м. Ніжин	76,6	74,3	72,9	72,4	71,8	71,1	70,0
м. Н.-Сіверський	15,2	14,2	13,8	13,8	13,7	13,5	13,3
м. Прилуки	64,9	59,2	58,2	57,7	57,1	56,3	55,2
райони							
Бахмацький	26,2	24,2	23,6	23,5	23,4	23,1	22,7
Бобровицький	11,9	11,2	11,3	11,3	11,3	11,2	11,2
Борзнянський	11,7	10,6	10,4	10,3	10,3	10,2	10,1
Варвинський	8,9	8,6	8,3	8,2	8,2	8,1	8,0
Городнянський	14,0	12,9	12,4	12,4	12,3	12,3	12,2
Ічнянський	16,4	15,3	14,9	14,8	14,6	14,5	14,4
Козелецький	23,3	22,3	22,0	21,9	21,9	21,7	21,4
Коропський	8,5	8,0	7,7	7,6	7,6	7,5	7,4
Корюківський	17,6	16,3	15,8	15,9	15,7	15,7	15,5
Куликівський	5,9	5,6	5,5	5,5	5,4	5,4	5,3
Менський	21,0	19,9	19,3	19,2	19,0	18,7	18,5
Ніжинський	4,5	4,2	4,1	4,0	4,0	3,9	3,9
Н.-Сіверський	—	—	—	—	—	—	—
Носівський	16,0	14,3	14,0	13,9	13,8	13,7	13,6
Прилуцький	12,3	11,5	11,1	11,0	10,9	10,9	10,9
Ріпкинський	16,8	15,3	14,7	14,6	14,4	14,4	14,3
Семенівський	9,7	8,5	8,5	8,5	8,4	8,4	8,3
Сновський	12,3	11,4	11,5	11,4	11,4	11,3	11,1
Сосницький	8,1	7,6	7,3	7,2	7,2	7,1	7,0
Срібнянський	5,0	4,5	4,5	4,5	4,4	4,4	4,4
Талалаївський	5,2	5,1	5,0	5,0	5,0	4,9	4,8
Чернігівський	10,2	9,6	9,5	9,5	9,4	9,4	9,5

НАСЕЛЕННЯ

Продовження табл. 8.2

	2002 ²	2010	2014	2015	2016	2017	2018
Сільська місцевість							
Чернігівська область	518,1	417,7	384,8	376,9	369,7	364,1	357,7
райони							
Бахмацький	30,3	24,4	22,6	22,3	21,8	21,5	21,3
Бобровицький	29,2	24,6	22,8	22,5	22,1	21,7	21,2
Борзнянський	32,0	25,2	22,7	22,1	21,6	21,2	20,7
Варвинський	11,1	9,0	8,4	8,3	8,1	8,0	7,8
Городнянський	22,3	18,2	16,9	16,5	16,2	15,9	15,7
Ічнянський	24,8	19,6	17,9	17,4	17,0	16,7	16,3
Козелецький	38,4	29,1	25,9	25,1	24,3	23,5	22,8
Коропський	23,6	18,4	16,7	16,3	16,0	15,6	15,1
Корюківський	16,1	12,8	11,9	11,6	11,4	11,1	10,9
Куликівський	16,6	13,6	12,3	12,0	11,7	11,4	11,2
Менський	24,6	20,0	18,4	17,9	17,6	17,2	16,7
Ніжинський	32,0	26,5	24,5	24,1	23,7	23,3	22,9
Н.-Сіверський	20,9	15,7	14,1	13,7	13,3	13,2	13,0
Носівський	21,6	17,6	16,2	15,9	15,6	15,4	15,1
Прилуцький	32,7	27,3	25,5	25,0	24,7	24,6	24,5
Ріпкинський	20,8	15,7	14,0	13,5	13,1	12,7	12,5
Семенівський	13,8	10,9	10,0	9,8	9,6	9,4	9,2
Сновський	18,3	14,3	13,1	12,9	12,6	12,3	12,1
Сосницький	16,8	13,4	12,2	11,9	11,6	11,4	11,1
Срібнянський	9,6	7,9	7,2	7,1	6,9	6,9	6,8
Талалаївський	11,5	9,2	8,6	8,4	8,2	8,0	7,8
Чернігівський	51,1	44,3	42,9	42,6	42,6	43,1	43,0

¹ Дані оцінки чисельності населення за 2002, 2010, 2013–2016рр. перераховані в адміністративно-територіальних межах на 1 січня 2017р.

² За даними перепису населення станом на 5 грудня 2001р.

8.3. Народжуваність, смертність та природний приріст (скорочення) населення

	Осіб			На 1000 наявного населення		
	кількість народжених	кількість померлих	природний приріст (скорочення) населення	кількість народжених	кількість померлих	природний приріст (скорочення) населення
Міські поселення та сільська місцевість						
2000	8818	25185	-16367	6,9	19,8	-12,9
2005	8792	25405	-16613	7,5	21,6	-14,1
2010	10091	21644	-11553	9,1	19,6	-10,5
2011	10134	20179	-10045	9,3	18,5	-9,2
2012	10222	20208	-9986	9,4	18,7	-9,3
2013	9852	19909	-10057	9,2	18,6	-9,4
2014	9552	20324	-10772	9,0	19,2	-10,2
2015	9104	19957	-10853	8,7	19,0	-10,3
2016	8506	19235	-10729	8,2	18,5	-10,3
2017	7573	18856	-11283	7,4	18,4	-11,0
Міські поселення						
2000	5217	10706	-5489	7,1	14,5	-7,4
2005	5750	10798	-5048	8,1	15,3	-7,2
2010	6577	9936	-3359	9,5	14,4	-4,9
2011	6618	9276	-2658	9,6	13,5	-3,9
2012	6604	9403	-2799	9,6	13,7	-4,1
2013	6467	9343	-2876	9,5	13,7	-4,2
2014	6322	9747	-3425	9,3	14,3	-5,0
2015	6110	9635	-3525	9,0	14,2	-5,2
2016	5670	9525	-3855	8,4	14,2	-5,8
2017	5053	9354	-4301	7,6	14,0	-6,4
Сільська місцевість						
2000	3601	14479	-10878	6,8	27,3	-20,5
2005	3042	14607	-11565	6,5	31,0	-24,5
2010	3514	11708	-8194	8,5	28,3	-19,8
2011	3516	10903	-7387	8,7	26,9	-18,2
2012	3618	10805	-7187	9,1	27,2	-18,1
2013	3385	10566	-7181	8,7	27,2	-18,5
2014	3230	10577	-7347	8,5	27,8	-19,3
2015	2994	10322	-7328	8,0	27,7	-19,7
2016	2836	9710	-6874	7,7	26,5	-18,8
2017	2520	9502	-6982	7,0	26,3	-19,3

8.4. Розподіл померлих за статтю та віковими групами

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Чоловіки							
Усього	12108¹	10216	9398	9768	9531	9108¹	9084
у віці, років							
0–4	96	65	57	63	49	56	34
5–9	24	7	6	4	9	2	6
10–14	19	3	8	5	4	5	6
15–19	50	37	26	22	24	29	21
20–24	124	93	71	64	64	54	52
25–29	205	168	116	126	124	118	99
30–34	245	211	184	188	184	186	134
35–39	350	266	250	264	281	234	236
40–44	582	318	315	340	326	310	285
45–49	701	524	359	441	389	411	372
50–54	780	706	637	656	601	555	537
55–59	802	881	848	901	788	802	826
60–64	1754	966	1037	1075	1069	1038	1047
65–69	1314	862	821	915	1085	1056	1145
70 і старшому	5056	5109	4663	4704	4534	4251	4284
Жінки							
Усього	13077¹	11428	10511	10556	10426	10127	9772
у віці, років							
0–4	55	36	43	28	47	37	23
5–9	16	8	4	5	4	6	6
10–14	16	13	2	4	2	5	3
15–19	23	21	10	11	8	5	7
20–24	25	32	16	16	14	8	11
25–29	41	51	26	31	38	17	35
30–34	48	59	58	60	64	49	56
35–39	97	57	66	59	76	85	69
40–44	119	99	106	92	95	102	103
45–49	211	142	135	140	136	132	113
50–54	260	234	222	177	218	185	170
55–59	322	348	359	338	300	318	276
60–64	788	414	486	506	477	440	417
65–69	842	600	510	568	601	672	697
70 і старшому	10212	9314	8468	8521	8346	8066	7786

¹ Уключаючи випадки, коли вік померлих був невідомий.

8.5. Розподіл померлих за основними причинами смерті

	Осіб		На 100 тис. наявного населення	
	2016	2017	2016	2017
Усього померлих	19235	18856	1851,0	1836,5
у тому числі від				
деяких інфекційних та паразитарних хвороб	248	176	23,9	17,1
новоутворень	2054	2089	197,7	203,5
хвороб системи кровообігу	14240	14085	1370,3	1371,8
хвороб органів дихання	479	455	46,1	44,3
хвороб органів травлення	568	479	54,7	46,7
зовнішніх причин смертності	1012	957	97,4	93,2

9. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Рівень захворюваності визначають як частку від ділення кількості хворих із уперше в житті встановленим діагнозом на середньорічну кількість постійного населення.

Поширеність хвороби визначають як частку від ділення кількості хворих, що перебували на обліку в медичних закладах на кінець року, на кількість постійного населення на початок наступного за звітним року.

Розподіл даних про захворювання населення за класами хвороб здійснено відповідно до Міжнародної статистичної класифікації хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я десятого перегляду (МКХ-10).

9.1. Захворюваність населення області за класами хвороб

		(кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань)						
		Випадків						
		2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Усі захворювання¹		1008558	801633	744799	726566	732741	748545	738858
у тому числі								
деякі інфекційні й парази-								
тарні хвороби		32890	23273	23164	22990	21450	21508	22084
новоутворення		11130	8980	9503	8927	8453	8605	9197
хвороби крові й кровотвор-								
них органів та окремі								
порушення із залученням								
імунного механізму		6529	3263	2921	2682	2714	2418	2201
хвороби ендокринної сис-								
теми, розладу харчування та								
порушення обміну речовин		15763	8907	8496	7244	7044	6256	7087
розлади психіки та поведінки		6038	4486	4586	4401	4712	4458	4241
хвороби нервової системи		26017	14799	15647	15533	16524	16574	15319
хвороби ока та його								
придаткового апарату		44982	37744	38718	39098	39007	37041	40914
хвороби вуха та соскоподіб-								
ного відростка		38612	28211	27979	27140	25857	27968	28920
хвороби системи кровообігу		63756	48604	49162	43772	42941	40844	40853
хвороби органів дихання		460893	396963	360165	356339	361296	382303	365106
хвороби органів травлення		45458	27137	22431	22454	23231	22191	20512
хвороби шкіри та підшкірної								
клітковини		56227	42904	38186	37575	40217	40194	40556
хвороби кістково-м'язової								
системи та сполученої								
тканини		49912	38949	36609	37149	37168	37249	37240
хвороби сечостатевої системи		62090	41142	38439	36562	37785	36033	37489
вагітність, пологи та після-								
пологовий період		12019	8144	7441	7700	7658	7195	7480
уроджені аномалії (вади								
розвитку), деформації та								
хромосомні порушення		1063	703	719	746	777	757	799
травми, отруєння та деякі								
інші наслідки дії зовнішніх								
причин		69947	65754	59229	54998	54612	55777	57744

	На 100 000 населення						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Усі захворювання¹	79552	73179	70015	69019	70335	72628	72565
у тому числі							
деякі інфекційні і паразитарні хвороби	2594	2125	2178	2184	2059	2087	2169
новоутворення	878	820	893	848	811	835	903
хвороби крові і кровотворних органів та окремі порушення із залученням імунного механізму	515	298	275	255	261	235	216
хвороби ендокринної системи, розладу харчування та порушення обміну речовин	1243	813	799	688	676	607	696
розлади психіки та поведінки	476	410	431	418	452	433	417
хвороби нервової системи	2052	1351	1471	1476	1586	1608	1505
хвороби ока та його придаткового апарату	3548	3446	3640	3714	3744	3594	4018
хвороби вуха та соскоподібного відростка	3046	2575	2630	2578	2482	2714	2840
хвороби системи кровообігу	5029	4437	4621	4158	4122	3963	4012
хвороби органів дихання	35354	36238	33857	33850	34681	37093	35858
хвороби органів травлення	3586	2477	2109	2133	2230	2153	2015
хвороби шкіри та підшкірної клітковини	4435	3917	3590	3569	3860	3900	3983
хвороби кістково-м'язової системи та сполученої тканини	3937	3556	3441	3529	3568	3614	3657
хвороби сечостатевої системи	4897	3756	3613	3473	3627	3496	3682
вагітність, пологи та післяпологовий період ²	4095	3130	3022	3188	3225	3086	3272
уроджені аномалії (вади розвитку), деформації та хромосомні порушення	84	64	68	71	75	73	78
травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх причин	5517	6003	5568	5224	5242	5412	5671

¹ У 2010–2017рр. зареєстровані закладами системи Міністерства охорони здоров'я України.² На 100 тис. жінок фертильного віку (15–49 років).

9.2. Захворюваність населення на злоякісні новоутворення в містах обласного значення та районах

(за даними Управління охорони здоров'я Чернігівської обласної державної адміністрації; кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань)

	Кількість хворих із діагнозом, що встановлений уперше			На 100 000 населення		
	2010	2016	2017	2010	2016	2017
Чернігівська область	3856	3902	4056	352,0	378,6	398,3
м. Чернігів	1158	1263	1371	397,5	440,0	481,6
м. Ніжин	226	281	283	306,6	396,0	403,9
м. Прилуки	203	196	185	348,3	350,3	336,4
райони						
Бахмацький	151	148	165	316,9	334,8	378,3
Бобровицький	107	115	86	302,6	348,8	264,7
Борзнянський	119	108	150	337,0	342,8	484,5
Варвинський	49	54	56	280,3	333,7	352,3
Городнянський	104	103	96	336,3	362,3	341,5
Ічнянський	105	84	93	304,1	268,8	302,1
Козелецький	172	173	170	337,6	378,3	379,8
Коропський	79	86	70	301,9	368,2	306,3
Корюківський	74	92	101	256,3	342,0	380,7
Куликівський	65	79	64	343,1	467,4	385,9
Менський	139	130	135	352,5	360,2	381,0
Ніжинський	147	87	114	480,3	314,5	418,5
Н.-Сіверський	93	79	98	314,6	294,6	370,4
Носівський	109	97	117	345,2	332,4	406,3
Прилуцький	92	114	114	238,4	320,0	321,0
Ріпкинський	142	104	113	463,5	381,5	420,2
Семенівський	64	73	42	333,3	409,1	238,4
Сновський	78	81	69	306,3	342,8	297,0
Сосницький	82	76	90	396,8	410,4	495,9
Срібнянський	35	27	26	285,8	239,9	233,0
Талалаївський	47	27	39	333,2	209,0	308,6
Чернігівський	216	225	209	401,2	428,9	396,4

9.3. Захворюваність населення на злоякісні новоутворення за окремими локалізаціями

(за даними Управління охорони здоров'я Чернігівської обласної державної адміністрації; кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань)

	Кількість хворих із діагнозом, що встановлений уперше			На 100 000 населення		
	2010	2016	2017	2010	2016	2017
Усього	3856	3902	4056	352,0	378,6	398,3
зі злоякісними новоутвореннями						
губи, порожнини рота, глотки	184	180	181	16,8	17,5	17,8
стравоходу	54	59	42	4,9	5,7	4,1
шлунку	347	297	297	31,7	28,8	29,2
прямої кишки	210	237	235	19,2	23,0	23,1
гортані	59	53	40	5,4	5,1	3,9
трахеї, бронхів, легенів	397	338	324	36,2	32,8	31,8
кісток та суглобових хрящів	8	6	10	0,7	0,6	1,0
шкіри	505	446	481	46,1	43,3	47,2
жіночої молочної та чоловічої грудної залози	384	382	381	35,1	37,1	37,4
шийки матки	111	85	82	18,5 ¹	15,1 ¹	14,8 ¹
тіла матки	154	223	203	25,7 ¹	39,6 ¹	36,5 ¹
яєчників	77	111	111	12,8 ¹	19,7 ¹	20,0 ¹
передміхурової залози	160	208	206	32,3 ²	44,4 ²	44,5 ²
сечових органів	279	310	319	25,5	30,1	31,1
головного мозку	30	33	39	2,7	3,2	3,8
щитовидної залози	90	66	90	8,2	6,4	8,8
лімфатичної, кровотворної та спорідненої тканини	229	205	225	20,9	19,9	22,1
інших органів	578	663	790	52,8	64,3	77,6

¹ На 100 тис. жінок.

² На 100 тис. чоловіків.

10. ДЕЯКІ МІЖРЕГІОНАЛЬНІ ПОРІВНЯННЯ

У даному розділі наведено інформацію за основними показниками забруднення атмосферного повітря, охорони та використання рослинних та тваринних ресурсів, утворення та поводження з відходами за регіонами України.

Дані по Донецькій та Луганській областях можуть бути уточнені.

Дані за 2014–2017 роки наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

10.1. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення за регіонами

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	(тис.т) 2017
Україна	3959,4	4131,6	4295,1	3190,4	2857,4	3078,1	2584,9
Автономна Республіка Крим	33,5	32,3	26,6	...	...	...	...
області							
Вінницька	80,1	103,0	149,5	124,5	134,7	119,8	155,8
Волинська	10,3	8,2	6,6	4,3	4,7	4,7	5,1
Дніпропетровська	783,6	933,1	940,5	855,8	723,9	833,0	657,3
Донецька	1590,0	1378,1	1448,1	1043,0	917,6	981,4	784,8
Житомирська	12,3	18,4	17,2	10,9	9,0	9,3	10,3
Закарпатська	7,7	17,4	7,7	3,9	4,4	4,9	3,2
Запорізька	231,2	217,5	245,9	206,7	193,7	167,0	180,9
Івано-Франківська	141,0	169,2	202,9	228,8	223,9	196,7	198,3
Київська	80,8	106,8	111,9	96,2	78,1	98,2	48,2
Кіровоградська	44,7	14,8	15,7	11,8	14,2	11,8	12,2
Луганська	429,0	511,7	442,0	38,2	115,2	155,5	75,1
Львівська	108,6	113,2	121,4	100,2	102,4	103,1	109,1
Миколаївська	11,4	21,5	20,4	15,9	15,8	13,9	14,2
Одеська	23,2	29,2	26,2	23,2	26,1	26,4	29,6
Полтавська	60,4	72,8	66,6	62,9	55,6	56,2	55,9
Рівненська	14,1	12,9	12,0	11,6	10,2	9,1	9,6
Сумська	26,3	31,7	30,5	27,0	17,5	19,8	20,3
Тернопільська	9,2	18,5	15,9	8,2	8,5	9,0	10,6
Харківська	143,7	151,9	210,3	150,5	53,4	100,2	45,0
Херсонська	11,6	5,3	6,0	7,2	8,9	9,7	9,6
Хмельницька	18,4	19,1	17,2	17,1	18,3	21,7	21,1
Черкаська	28,8	61,2	73,1	66,7	57,5	52,3	48,3
Чернівецька	4,1	3,8	2,7	2,5	3,2	3,0	3,3
Чернігівська	20,2	47,4	43,7	41,9	33,9	37,1	31,6
міста							
м.Київ	32,6	28,6	31,9	31,4	26,7	34,3	45,5
м.Севастополь	2,6	4,0	2,6	...	...	...	...

10.2. Викиди діоксиду вуглецю від стаціонарних джерел забруднення за регіонами

	<i>(тис.т)</i>					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	165041,8	197618,0	166926,7	138932,1	150581,0	124217,9
Автономна Республіка Крим	1379,4	1463,2	...	...	...	...
області						
Вінницька	4886,4	7041,3	6372,7	6462,1	5091,5	6361,0
Волинська	614,3	565,9	466,7	445,3	473,7	520,8
Дніпропетровська	18823,2	32583,2	32918,5	25642,1	30993,0	26072,6
Донецька	59013,5	60047,1	42376,1	35999,5	38179,8	22879,8
Житомирська	768,5	738,9	648,2	591,3	656,3	702,8
Закарпатська	239,3	213,1	128,0	133,1	144,6	218,7
Запорізька	13560,1	13248,6	12976,9	13901,1	13232,3	14047,4
Івано-Франківська	7162,9	11045,7	11273,6	11575,3	11267,2	11965,1
Київська	8348,8	6549,9	5746,0	4631,6	5026,4	3049,5
Кіровоградська	840,5	946,2	963,1	1012,1	1017,3	1081,4
Луганська	10807,1	21407,6	15816,3	6550,2	9795,5	4244,2
Львівська	2205,4	3856,8	3356,4	3399,3	3478,0	3886,3
Миколаївська	1681,2	2091,6	1871,7	1816,4	2066,6	2119,0
Одеська	3437,0	3518,7	3030,0	3232,3	2096,9	1806,2
Полтавська	2281,0	3014,4	3363,8	3314,9	3431,7	3553,5
Рівненська	961,3	1199,3	1292,8	1245,0	1297,2	1433,7
Сумська	1645,3	1638,5	1509,3	1244,6	1602,2	1676,3
Тернопільська	811,5	623,2	522,5	364,4	407,2	611,3
Харківська	10431,9	11857,4	9645,4	5365,8	7199,1	5765,5
Херсонська	392,8	373,9	350,3	352,6	341,0	319,6
Хмельницька	2143,8	2100,7	2177,3	2193,3	2392,5	2326,7
Черкаська	3197,3	2716,8	2659,2	2662,2	2889,9	2422,1
Чернівецька	224,4	162,4	137,0	154,9	150,3	147,4
Чернігівська	1884,0	1799,5	1676,0	1517,6	1694,2	1627,8
міста						
м.Київ	6953,5	6499,5	5648,9	5125,1	5656,6	5379,2
м.Севастополь	347,4	314,6	...	...	...	...

10.3. Утворення відходів за регіонами¹

(тис.т)

	2010	2013	2014	2015	2016	2017	
						I-IV класів	у тому числі I-III класів
Україна	419191,8	448117,6	354803,0	312267,6	295870,1	366054,0	605,3
Автономна Республіка Крим	2893,2	2584,8	...	...	...	...	...
області							
Вінницька	1834,6	2907,4	2423,8	1950,3	1927,5	2341,7	0,7
Волинська	633,0	572,0	583,4	638,9	684,0	733,1	0,9
Дніпропетровська	282128,6	300581,8	259353,9	227076,8	205850,1	243114,7	53,3
Донецька	56381,3	53295,2	17679,8	16877,5	20205,7	22434,6	171,0
Житомирська	565,0	673,2	671,9	518,3	550,4	550,3	1,0
Закарпатська	169,5	123,3	96,0	133,7	155,6	173,4	1,2
Запорізька	5537,8	4594,9	5155,6	5463,3	5040,8	5129,4	17,5
Івано-Франківська	1097,9	1692,6	1815,0	2124,8	1935,4	1948,8	6,9
Київська	2932,2	2427,8	1272,1	1660,5	1561,3	1265,6	7,1
Кіровоградська	29058,6	38934,9	39748,6	33344,7	34408,1	37623,3	6,2
Луганська	15717,8	17838,6	3642,1	2548,4	2456,4	644,0	6,4
Львівська	2485,3	2652,3	3323,0	2953,3	2773,8	2483,1	2,6
Миколаївська	3126,9	2476,3	2328,6	2306,1	2366,4	2327,9	16,3
Одеська	514,0	720,5	809,5	602,6	647,5	739,9	2,6
Полтавська	4436,4	5898,9	5013,7	4431,7	5421,2	35121,8 ²	75,5
Рівненська	649,7	1587,1	1356,0	843,3	713,2	457,7	0,6
Сумська	889,6	768,2	938,2	840,0	672,6	580,4	132,5
Тернопільська	1054,3	690,2	858,9	808,9	862,2	1905,8	11,9
Харківська	2643,5	2179,5	2172,5	1711,4	1952,6	1803,4	52,4
Херсонська	439,1	439,4	467,8	417,3	388,7	399,8	26,8
Хмельницька	1243,1	1111,6	1266,2	960,9	1299,6	928,2	3,4
Черкаська	1526,7	1029,8	1041,2	1179,2	1219,2	1295,1	0,6
Чернівецька	141,8	415,9	388,9	398,1	388,5	369,0	0,1
Чернігівська	366,6	674,7	848,3	867,3	720,6	732,7	0,7
міста							
м.Київ	608,9	976,0	1548,0	1610,3	1668,7	950,3	7,1
м.Севастополь	116,4	270,7	...	...	...	...	...

¹ У 2010р. дані наведено від економічної діяльності підприємств та організацій, з 2013р. – з урахуванням відходів, утворених у домогосподарствах.

² З урахуванням 30929,1 тис.т відходів, що утворилися під час проведення розкривних робіт у процесі створення шахт та кар'єрів ТОВ "Єрстівський гірничо-збагачувальний комбінат".

10.4. Поводження з відходами за регіонами у 2017 році

	<i>(тис.т)</i>			
	Спалено	Утилізовано	Видалено у спеціально відведені місця або об'єкти	Обсяг відходів, накопичених протягом експлуатації в місцях видалення відходів на кінець року
Україна	100056,3	1064,3	169801,6	12442168,6
Автономна Республіка Крим	...	...	...	...
області				
Вінницька	350,5	59,9	152,0	30957,8
Волинська	112,2	20,1	498,4	9350,0
Дніпропетровська	83802,1	36,0	106038,9	10328229,7
Донецька	5395,5	4,0	15590,7	864109,2
Житомирська	82,8	37,1	169,9	5154,0
Закарпатська	0,2	6,3	163,9	2215,8
Запорізька	2705,5	57,2	1946,6	165347,9
Івано-Франківська	651,6	114,8	887,0	44707,7
Київська	20,2	4,5	1131,7	43140,0
Кіровоградська	1471,4	28,1	35842,7	408398,8
Луганська	90,3	33,0	557,5	71882,9
Львівська	603,0	46,2	1085,1	232667,6
Миколаївська	61,3	35,5	1982,1	53016,2
Одеська	10,5	28,2	561,3	11423,7
Полтавська	2780,5	42,4	423,9	26641,9
Рівненська	23,6	84,7	177,9	24705,4
Сумська	228,4	21,8	368,7	34821,6
Тернопільська	98,7	3,3	29,2	522,9
Харківська	121,5	69,9	769,2	42414,9
Херсонська	31,1	25,6	65,8	1239,7
Хмельницька	397,0	12,4	228,6	8649,1
Черкаська	766,9	11,7	267,9	6257,8
Чернівецька	111,8	22,9	212,2	3159,3
Чернігівська	130,6	11,7	289,1	11234,3
міста				
м.Київ	9,1	247,0	361,3	11920,4
м.Севастополь	...	...	...	...

10.5. Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) лісового господарства за регіонами

	(млн.грн)						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	744,4	4097,7	6363,9	7739,9	10778,2	12838,8	13774,6
Автономна Республіка Крим	6,4	37,2	44,2	...	...	...	...
області							
Вінницька	27,6	160,3	233,5	308,1	452,3	566,7	678,9
Волинська	26,8	211,1	336,6	543,4	652,1	795,7	901,0
Дніпропетровська	4,5	30,8	36,0	33,7	52,4	40,5	45,8
Донецька	3,3	39,9	42,9	23,2	32,7	38,7	41,8
Житомирська	93,6	616,3	984,0	1244,5	1689,2	2075,0	1993,3
Закарпатська	58,2	199,2	372,2	467,6	549,8	715,3	777,8
Запорізька	2,4	23,0	32,3	28,8	33,4	22,4	22,0
Івано-Франківська	37,9	216,0	378,9	465,9	653,2	696,7	843,8
Київська	68,1	320,3	461,6	546,2	895,6	1030,2	1039,3
Кіровоградська	10,6	46,4	68,4	79,2	121,7	176,3	180,1
Луганська	12,2	85,3	100,7	68,5	66,4	71,7	94,1
Львівська	62,7	287,4	436,4	535,0	788,5	826,9	1044,7
Миколаївська	3,4	30,8	35,8	33,4	37,0	21,6	22,7
Одеська	4,4	42,7	71,5	75,2	83,1	61,9	73,3
Полтавська	20,2	101,7	156,9	180,1	245,5	320,7	273,6
Рівненська	63,0	401,6	630,2	744,9	1077,4	1303,3	1233,6
Сумська	34,0	271,0	378,1	466,3	657,7	824,0	933,0
Тернопільська	18,2	64,5	95,6	119,4	182,2	201,1	249,4
Харківська	40,7	100,4	134,0	147,4	188,9	260,3	241,6
Херсонська	3,7	43,3	60,7	56,0	56,6	37,2	40,7
Хмельницька	33,3	155,9	222,6	295,7	470,2	577,6	697,7
Черкаська	23,7	142,6	248,3	308,6	477,2	594,2	752,0
Чернівецька	33,5	199,9	291,3	335,2	417,0	450,0	509,9
Чернігівська	48,1	243,7	429,0	545,5	762,4	968,1	914,8
міста							
м.Київ	3,3	21,7	75,0	88,1	135,7	162,7	169,7
м.Севастополь	0,6	4,7	7,2	...	...	...	...

10.6. Заготівля ліквідної деревини за регіонами

	(тис.м ³)						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	11261,7	16145,6	18021,9	18333,2	19267,7	19605,7	18913,9
Автономна Республіка Крим	54,4	59,3	57,9	...	...	...	...
області							
Вінницька	438,2	667,3	674,8	682,4	686,6	651,2	639,5
Волинська	641,8	976,7	1023,4	1078,4	1127,6	1181,6	1365,1
Дніпропетровська	54,4	44,6	70,0	63,0	83,6	100,8	78,5
Донецька	36,5	81,2	75,9	44,6	88,6	100,1	82,5
Житомирська	1356,3	2444,1	2881,5	3026,1	3127,3	3402,9	3360,3
Закарпатська	906,7	1003,7	1188,9	1372,4	1451,2	1323,9	1202,0
Запорізька	21,6	28,0	25,1	27,1	30,8	29,5	22,0
Івано-Франківська	518,0	923,2	1107,4	1141,5	1223,6	1213,2	1161,5
Київська	950,1	1274,7	1357,9	1424,6	1565,8	1661,7	1659,2
Кіровоградська	101,2	182,8	189,0	196,1	217,5	225,1	168,0
Луганська	205,6	230,3	184,4	134,2	169,0	220,3	279,2
Львівська	774,1	1106,8	1266,4	1261,9	1284,4	1242,9	1178,0
Миколаївська	34,4	33,9	34,6	34,6	37,2	38,0	32,0
Одеська	71,5	77,0	92,7	90,0	106,2	109,6	89,7
Полтавська	386,7	367,1	419,5	437,3	491,3	471,0	340,9
Рівненська	816,0	1409,5	1615,4	1486,9	1528,9	1690,8	1671,1
Сумська	640,2	962,2	1027,3	992,0	982,6	980,3	992,3
Тернопільська	243,7	247,2	272,4	269,1	279,9	255,4	266,0
Харківська	406,9	421,4	405,6	428,3	476,7	486,6	367,3
Херсонська	68,6	127,0	131,9	121,5	76,6	59,5	40,2
Хмельницька	520,4	576,1	596,9	615,5	698,6	750,5	782,0
Черкаська	406,9	608,0	617,7	658,6	699,0	673,5	713,9
Чернівецька	569,3	899,9	951,1	931,4	828,5	750,9	656,5
Чернігівська	938,0	1237,9	1461,9	1522,2	1575,0	1727,7	1564,1
міста							
м.Київ	97,8	152,4	286,8	293,5	431,2	258,7	202,1
м.Севастополь	2,4	3,3	5,5	...	...	...	...

10.7. Площа мисливських угідь за регіонами

	(на кінець року; тис.га)						
	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	47806,9	46745,7	42685,9	37539,8	38709,9	38340,6	38779,9
Автономна Республіка Крим	2101,2	1927,3	1968,7	...	...	...	...
області							
Вінницька	1963,1	2135,5	2135,4	2135,4	2148,2	2135,4	2135,4
Волинська	1581,5	1575,1	1577,4	1580,1	1459,5	1478,9	1505,4
Дніпропетровська	2547,2	2591,1	2426,0	2426,1	2426,1	2435,2	2435,3
Донецька	2014,1	2014,4	2013,9	1227,1	1205,4	851,5	962,3
Житомирська	2283,3	2108,6	2146,1	2146,1	2100,9	2098,5	2108,5
Закарпатська	1026,3	1037,3	743,4	743,7	743,8	743,7	751,8
Запорізька	2129,4	2106,3	1750,3	1784,1	1821,8	1827,5	1810,4
Івано-Франківська	1012,2	989,0	686,6	730,5	722,2	712,6	732,0
Київська	2091,0	472,6	542,1	677,7	745,4	746,7	800,4
Кіровоградська	1982,1	1948,1	1928,5	1960,0	1960,0	1960,1	1960,0
Луганська	2096,7	2119,5	1766,6	532,9	883,8	883,8	1213,4
Львівська	1752,3	1793,8	1559,3	1626,6	1638,8	1647,8	1556,9
Миколаївська	2068,3	2042,7	1189,8	1199,5	1240,1	1256,6	1255,9
Одеська	2391,3	2535,2	2502,1	2439,6	2461,7	2448,2	2463,2
Полтавська	2355,8	1900,4	2042,9	2071,0	2075,2	2088,4	2086,0
Рівненська	1682,2	1401,5	1343,9	1350,0	1333,2	1334,7	1344,4
Сумська	2050,6	2053,8	2070,1	2070,1	2067,9	2069,9	2026,4
Тернопільська	973,0	972,9	943,4	943,4	943,4	943,4	949,6
Харківська	2643,8	2639,4	2463,9	509,3 ¹	1370,7	1459,7	1459,8
Херсонська	2195,9	2193,8	2009,4	2008,4	1992,9	1989,1	1989,1
Хмельницька	1563,1	1575,2	1523,4	1518,8	1518,8	1514,7	1441,4
Черкаська	1728,1	1586,9	1555,2	1562,7	1574,2	1574,2	1570,1
Чернівецька	642,7	636,4	626,8	626,8	626,8	446,7	462,0
Чернігівська	2820,4	2712,5	2707,6	2708,9	2708,9	2708,9	2695,5
міста							
м.Київ	28,1	1572,9	360,0	961,0	940,2	984,4	1064,7
м.Севастополь	83,2	103,5	103,1	...	...	...	...

¹ У зв'язку з передачею мисливських угідь "Харківської обласної організації УТМР" до складу Державного резерву мисливських угідь відбулося зменшення на 2,1 млн.га площі наданих у користування мисливських угідь у Харківській області.

10.8. Чисельність та добування окремих видів диких тварин у мисливських угіддях за регіонами, на території яких зареєстровані мисливські господарства, у 2017 році

	Копитні тварини, голів		Хутрові звірі, тис. голів		Перната дичина, тис. голів	
	загальна кількість	добуто (відстріляно)	загальна кількість	добуто (відстріляно)	загальна кількість	добуто (відстріляно)
Україна	220973	13334	1728,1	219,0	9982,0	1627,6
Автономна Республіка Крим	...	...	...	...	...	...
області						
Вінницька	10682	880	76,3	8,5	377,9	56,2
Волинська	12271	720	66,3	6,8	248,9	18,7
Дніпропетровська	6557	209	127,7	18,6	1036,2	203,8
Донецька	2793	1	69,7	1,0	294,3	—
Житомирська	21769	1381	74,5	10,2	295,3	39,4
Закарпатська	13945	625	46,0	6,0	214,4	20,4
Запорізька	1734	18	122,4	22,7	396,1	104,5
Івано-Франківська	10367	377	38,8	4,3	174,3	35,8
Київська	8390	539	24,4	2,4	208,5	28,5
Кіровоградська	6756	229	92,1	13,5	929,6	289,8
Луганська	3811	1	67,2	1,3	95,7	—
Львівська	19608	1441	67,6	7,9	253,8	46,5
Миколаївська	2260	134	41,9	8,7	161,2	42,1
Одеська	5551	103	82,2	12,3	422,2	56,6
Полтавська	8837	914	95,7	12,7	564,5	136,5
Рівненська	17556	1924	52,2	4,8	382,0	31,0
Сумська	7740	421	64,2	6,9	254,5	44,6
Тернопільська	4525	250	61,7	6,9	266,4	64,4
Харківська	9525	635	75,5	10,1	593,5	40,4
Херсонська	3180	60	108,2	19,5	624,5	51,1
Хмельницька	5420	199	86,1	10,5	438,2	71,8
Черкаська	9675	670	54,8	7,6	386,3	84,5
Чернівецька	7289	431	22,6	3,4	124,9	22,7
Чернігівська	12950	678	72,6	8,8	839,1	78,5
міста						
м.Київ	7782	494	37,4	3,6	399,7	59,8
м.Севастополь	...	...	...	...	...	...

10.9. Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища за регіонами

	<i>(у фактичних цінах, млн.грн)</i>					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	2761,5	6038,8	7959,9	7675,6	13390,5	11025,5
Автономна						
Республіка Крим	162,3	16,2	...	...	...	...
області						
Вінницька	37,0	29,3	7,3	40,5	63,7	88,8
Волинська	3,5	3,0	3,4	5,3	10,6	19,3
Дніпропетровська	950,9	1000,8	1505,2	1417,9	1662,3	2628,8
Донецька	575,0	1468,5	374,7	232,3	650,9	774,6
Житомирська	11,5	0,7	25,3	18,0	16,7	14,6
Закарпатська	9,9	7,9	5,4	7,8	5,9	13,8
Запорізька	159,3	322,9	881,3	591,5	1062,8	817,1
Івано-Франківська	136,9	89,3	139,7	90,5	119,7	370,4
Київська	53,4	1863,3	3789,6	4157,5	8313,3	4088,5
Кіровоградська	26,4	8,9	24,2	6,3	18,5	14,2
Луганська	102,7	322,0	217,2	51,9	39,2	13,5
Львівська	87,6	146,6	131,2	60,4	104,0	241,4
Миколаївська	31,3	33,4	51,8	98,2	122,7	118,1
Одеська	55,4	35,6	9,8	26,5	17,5	95,1
Полтавська	77,1	134,6	127,7	66,9	103,0	199,6
Рівненська	20,6	46,6	19,5	42,9	30,2	39,5
Сумська	15,4	14,8	14,9	52,5	48,6	47,1
Тернопільська	7,6	4,2	4,3	23,7	55,0	32,4
Харківська	98,6	176,6	69,6	62,9	95,2	340,7
Херсонська	2,8	8,0	6,7	7,9	2,3	3,2
Хмельницька	4,4	10,2	6,8	19,3	36,7	35,9
Черкаська	36,1	29,2	18,2	54,3	66,8	22,5
Чернівецька	8,5	3,9	3,6	18,7	13,8	23,8
Чернігівська	27,2	51,8	24,5	30,9	23,0	47,4
міста						
м. Київ	47,7	203,6	498,0	491,0	708,1	935,2
м. Севастополь	12,4	6,9	...	...	...	...

10.10. Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за регіонами

	<i>(у фактичних цінах, млн.грн)</i>					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	10366,6	14339,1	13965,7	16915,5	19098,2	20466,4
Автономна						
Республіка Крим	210,2	324,6	...	...	...	...
області						
Вінницька	75,5	120,5	118,5	147,3	180,1	216,8
Волинська	49,4	67,4	71,7	108,6	114,2	170,8
Дніпропетровська	2432,4	3988,7	5069,9	5494,2	5481,7	5533,5
Донецька	1625,2	2318,5	1149,4	1431,5	2054,5	1852,6
Житомирська	59,0	60,9	76,6	85,8	103,3	116,9
Закарпатська	46,0	42,5	71,2	88,8	129,1	164,2
Запорізька	766,3	1212,6	1274,7	1587,1	1849,6	2003,0
Івано-Франківська	148,4	203,9	186,7	234,0	252,7	316,2
Київська	239,4	408,7	428,3	489,3	601,1	879,7
Кіровоградська	87,4	80,8	80,9	113,4	113,8	140,4
Луганська	1308,3	1054,2	533,3	521,8	608,9	496,7
Львівська	153,1	230,9	259,6	341,7	383,5	446,6
Миколаївська	546,7	292,2	748,3	1502,5	1358,8	1446,7
Одеська	332,8	262,3	208,3	279,3	519,7	778,4
Полтавська	475,0	649,0	641,1	854,8	914,0	1065,8
Рівненська	197,1	265,4	274,9	340,5	329,4	343,8
Сумська	148,8	178,5	176,6	251,5	308,0	456,0
Тернопільська	17,1	18,3	15,1	14,1	12,9	12,7
Харківська	526,9	749,9	635,5	787,9	822,4	900,0
Херсонська	60,5	63,2	62,8	71,7	74,0	78,1
Хмельницька	106,2	147,1	160,5	192,7	180,6	210,9
Черкаська	62,0	156,4	205,3	206,0	199,6	254,1
Чернівецька	42,5	56,0	60,1	68,8	70,2	86,9
Чернігівська	174,3	167,0	198,7	219,0	235,4	285,5
міста						
м. Київ	436,6	1171,4	1257,7	1483,2	2200,7	2210,1
м. Севастополь	39,5	48,2	...	...	...	...

Держстат
Головне управління статистики у Чернігівській області

Довкілля Чернігівщини – 2017

Статистичний збірник

За редакцією Козар Тетяни Володимирівни

Відповідальна за випуск
Зінич Галина Михайлівна

Підписано до друку 26.09.2018 №07.2-04/1889-18
Тираж 3 прим.

Головне управління статистики у Чернігівській області
вул.Гонча, 37, м.Чернігів, 14000, Україна